ACADEMIA ROMANA

JOCURI COPILĂRESCI

CULESE DELA

ROMÂNII DIN MACEDONIA

DE

P. N. PAPAHAGI-VURDUNA

EXTRASŬ DIN
ANALELE ACADEMIEI ROMANE
Seria II, Tom. XV.
MEMORIILE SECTIUNEI LITERARE

BUCURESCI
LITO-TIPOGRAFIA CAROL GÖBL, STRADA DÓMNEI 16
1893.

Prețulŭ 75 banĭ.

ACADEMIA ROMANA

JOCURI COPILĂRESCI

CULESE DELA

ROMÂNII DIN MACEDONIA

DE

P. N. PAPAHAGI-VURDUNA

EXTRASŬ DIN
ANALELE ACADEMIEI ROMANE
Seria II, Tom. XV.
MEMORIILE SECTIUNEI LITERARE

BUCURESCI
LITO-TIPOGRAFIA CAROL GÖBL, STRADA DÓMNEĬ 16
1893.

JOCURI COPILARESCI

CULESE DELA

ROMÂNII DIN MACEDONIA

DE

P. N. PAPAHAGI-VURDUNĂ

Ședința din 28 Maiŭ 1893.

Pe lângă jocurile descrise aci, maĭ sunt o mulțime altele pe carĭ le jócă copiiĭ ceĭ micĭ primăvara și vara, și anume cele cu *oile*, cu *caiĭ*, etc., carĭ sunt o imitație a ocupațiuneĭ părinților̆ lorŭ. Oile din jocurile copiilorŭ se represintă prin bucățele de porcelanŭ, sticlă, etc.; iar caiĭ se facŭ de lemnŭ de răchită, fagŭ etc., și se facŭ cu măestrie, așà că din câte-va bucățele de lemnŭ verde îțĭ dă copilașulŭ în câte-va momente nisce figurĭ adevĕrate de caĭ.

Asemenea maĭ sunt și alte multe jocurĭ obicĭnuite de fete. Maĭ lipsescŭ, în fine, din acéstă colecțiune jocurile copiilorŭ cu *insecte;* ast-felŭ, când prindŭ vre-unŭ greere, legându-lŭ cu o sfóră, îĭ daŭ drumulŭ și îĭ cântă diferite formulete.

1. *Lŭ-am bun, bun?; A cuĭ ésti X.....*

Copiiĭ de multe orĭ, iarna maĭ cu sémă, când se adună în jurulŭ focu-luĭ la vatră, se întovărășescŭ doĭ câte doĭ, și se întrecŭ să laude saŭ să satiriseze pe ceĭ-lalţĭ, după cum credŭ eĭ de cuviinţă și după cum sunt micele lorŭ simpatiĭ și antipatiĭ. Iată cum se face joculŭ acesta: Fie ceĭ doĭ tovarășĭ copiĭ A. și B. Unulŭ întrébă pe celŭ-laltŭ:

A. Lu-am bun, bun pri (cutare)	L'am bunŭ, bunŭ pe (cutare)
B. Pri çe-lŭ baḑĭ?	Pe ce-lŭ bagĭ?
A. Pri nâ câpistéri.	Pe o căpistere.
B. Carĭ s' cadă?	De va cădé?
A. S' mâcă nâ turtă di ĩiarĭ (1).	Să mănânce o turtă de miere (1).

Alta:

A. Lu-am bun, bun X......	L'am bunŭ, bunŭ pe X.
B. Pri çe-l baḑĭ?	Pe ce-lŭ bagĭ?
A. Pri nâ casă.	Pe o casă.
B. Carĭ s' cadă?	De va cădé?
A. S' mâcă nâ căţauă grasă.	Să mănânce o căţea grasă.

Alta:

A. Lu-am bun, bun X...	L'am bunŭ, bunŭ pe X...
B. Pri çe-l baḑĭ?	Pe ce-lŭ bagĭ?
A. Pri un mâșè.	Pe unŭ clește.
B. Carĭ s' cadă?	De va cădé?
A. Si s' facă pâșè.	Să se facă pașă.

etc., etc.

Altă dată, în locŭ de a începe cu: *Lu-am bun, bun*, se începe în modulŭ următorŭ:

A. A cuĭ ésti X...?	Alŭ cuĭ e X...?
B. A meŭ (a melŭ).	Alŭ meŭ.
A. Iu lŭ-aflașĭ?	Unde l'aĭ aflatŭ?
B. 'N ḑeană.	In geană (pe colină).
A. Çe fâçea?	Ce făcea?
B. 'Șĭ aunḑea façа cu nâ pénă.	Ișĭ ungea faţa cu o pană.

(1) Se caută ca rĕspunsulŭ celŭ din urmă alŭ luĭ A să rimeze în tot-deauna cu cuvintulŭ din urmă alŭ rĕspunsuluĭ ce dă la intrebarea: *Pri çe-l baḑĭ?* (Ex. càpistéri=ĩiari, casă=grasă, etc) și când unŭ copilŭ n'a găsitŭ bine rima, ceĭ-lalţĭ îlŭ batjocorescŭ și-ĭ ḑicŭ: *Câlcașĭ tu pită aóçe* (aci aĭ călcatŭ în plăcintă), adecă: aĭ scrântit'o.

Alta :

A. A cuĭ ésti X...	Alŭ cuĭ este X...
B. A meŭ.	Alŭ meŭ.
A. Iu lŭ-aflașĭ?	Unde l'aĭ aflatŭ?
B. Tu grâdină.	In grădină.
A. Çe făçea?	Ce făcea?
B Bilea unâ gâlĭină.	Jupuià o gâină.

Saŭ:

A. Çe-lu aĭ X...?	Ce-lŭ aĭ pe X...?
B. Frate.	Frate.
A. Iu lŭ-aflașĭ,	Unde l'aĭ aflatŭ?
B. După casă.	După casă.
A. Çe făçea ?	Ce făcea?
B. 'Ncâlicà pri nâ ĭapă arâñĭósă.	Incălecà pe o iapă rîiósă.

și totŭ pe tonulŭ acesta caută care maĭ de care a se satirisà saŭ a se lăudà. Joculŭ este fórte rĕspânditŭ printre copiiĭ micĭ și pe la toțĭ Macedo-Româniĭ.

2. *Cu ḑîca (cu ḑicala).*

Copilașiĭ, când se strîngŭ iarna în jurulŭ foculuĭ, între alte diferite jocurĭ pe carĭ le obicĭnuescŭ, aŭ și joculŭ: *Cu ḑîca* (Cu ḑicala).

Unulŭ dintre copilașĭ, adresându-se către unŭ altulŭ, îĭ spune să ḑică unŭ cuvîntŭ óre-care. Ḑicêndŭ acesta, elŭ caută să-lŭ păcăléscă saŭ nu printr'o *ḑîcă* (ḑicală). Fie ceĭ doĭ copilașĭ A. și B:

A. (către B.) Ḑî : șapte !	Ḑi : șépte !
B. Șapte.	Șépte.
A. S' mâçĭ turtă cu lapte.	Să mănâncĭ turtă cu lapte.

Alta :

A. Ḑî : cicior !	Ḑi : piciorŭ !
B. Cicior.	Piciorŭ.
A. Mâ-ta féţi un ficior.	Mamă-ta născù unŭ ficiorŭ.

Alta :

A. Ḑî: Armâtulâ !	Ḑi : armatolŭ !
B. Armâtulâ.	Armatolŭ.
A. Tatâ-tu s' féçi pâpă.	Tatălŭ tĕŭ se făcu popă.

Alta:

A. Ḑî: gurgulĭutos !	Ḑi: rotundŭ !
B. Gurgulĭutos.	Rotundŭ.
A. S' mâçi un porcu gros.	Să mănâncĭ unŭ porcŭ grosŭ

Alta:

A. Ḑî : cap !	Ḑi : capŭ!
B. Cap.	Capŭ.
A. S' ti bași un arap.	Să te sărute unŭ arapŭ.

Alta:

A. Ḑî : chin!	Ḑi : pinŭ!
B. Chin.	Pinŭ.
A. Si mâçi un m̃ĭel cu stâfiḑĭ plin.	Să mănâncĭ unŭ mielŭ cu stafide plinŭ.

Alta:

A. Ḑî : loc!	Ḑi : locŭ!
B. Loc.	Locŭ.
A. Si ti agudĭască ghiftul cu un cĭoc.	Să te loviască ţiganulŭ cu unŭ ciocanŭ

Alta:

A. Ḑî : mână!	Ḑi : mână!
B. Mână.	Mână.
A. Ţîne s'ţî dau ună pri mână.	Ţine să-ţĭ daŭ una pe mână.

Alta:

A. Ḑî : niorĭ!	Ḑi : norĭ!
B. Niorĭ.	Norĭ.
A. Cu feată di uvreŭ s'ti 'nsorĭ.	Cu fată de Ovreŭ să te însorĭ.

Alta:

A. Ḑî : mușat!	Ḑi : frumosŭ!
B. Mușat.	Frumosŭ.
A. S'ti ved ca ghiftu 'mbitat.	Să te vědŭ ca ţiganulŭ beatŭ.

Și totŭ pe tonulŭ acesta continuă maĭ departe. Altă dată, în locŭ să-șĭ adreseze unulŭ altuia păcălelile acestea, le adreséză unuĭ alŭ treilea, care este esclusŭ din dialogŭ. Ast-felŭ:

A. Ḑî : prun!	Ḑi : prunŭ!
B. Prun.	Prunŭ.
A. X..... mâcă un câne di Lăsun.	X.... mâncă unŭ câne de Alasona.

[etc., etc.

3. *Ce lingură daĭ la numtă?*

Joculŭ acesta consistă în a prinde unŭ copilașŭ pe altulŭ de ureche și a-lŭ întrebà:

Çe lingură daĭ la numtă? (Ce lingură daĭ la nuntă?)

Dacă copilașulŭ spune «mare», celŭ-laltŭ i-o sucesce, ḑicêndŭ:

Stăĭ s'u fâçem ma m̃ică (Stăĭ să o facemŭ maĭ mică);

dacă spune «mică», celŭ-laltŭ i-o sucesce, ḑicêndŭ:

Stăĭ s'u fâçem ma mari (Stăĭ să o facemŭ maĭ mare);

și dacă spune:

Çe lingură va lipséscă (După lingura ce va trebui),

ilŭ lasă în pace, și la rêndulŭ sĕŭ prinde pe celŭ-laltŭ de ureche, repetândŭ acelașĭ lucru.

4. *Çe lĭaĭ tini?*

Iarna, când copiiĭ ceĭ micĭ se adună în jurulŭ foculuĭ la vatră, ișĭ punŭ diferite întrebărĭ, dintre carĭ una este și: *Çe lĭaĭ tini* (Ce ieĭ tu)? la care copilașiĭ rĕspundŭ, numindŭ unŭ lucru care să conțină în sine câtŭ se póte maĭ multă materie. De obiceiŭ joculŭ se face între doĭ copilașĭ, carĭ respundŭ pe rêndŭ:

A. Çe lĭaĭ tini?	Ce ieĭ tu?
B. Io liaŭ, cât traḑi amarea.	Eŭ ieaŭ câtŭ conține (trage) marea.
A. Io liaŭ, cât traḑi arina.	Eŭ ieaŭ câtŭ conține nisipulŭ.
B. Io, cât traḑi fărina ș'amarea.	Eŭ, câtŭ conține făina și marea.
A. Io, cât traḑi frânḑa, arina și stélili.	Eŭ, câtŭ conține frunza, nisipulŭ și stelele.
B. Io, cât traḑi de auà până la Dumniḑĕŭ (1)	Eŭ, câtŭ conține de aci până la Dumneḑeŭ (1).
A. Io, cât s' védi pri lumi.	Eŭ, câtŭ se vede pe lume,
B. Io, cât védi sórili....	Eŭ, câtŭ vede sórele, etc....

și pe tonulŭ acesta se continuă, și după ce ḑice fie-care totŭ ce a creḑutŭ elŭ că conține cea maĭ multă materie, se întrébă ceĭ-lalțĭ, cine a spusŭ maĭ multŭ (*carĭ luâ ma mult*) și copiiĭ între eĭ se pronunță, saŭ că amêndoĭ aŭ fost egalĭ, saŭ că unulŭ dintre eĭ, spre a supĕrà pe cel-lalt.

(1) Copiiĭ numescŭ cerulŭ *Dumniḑĕŭ*, și orĭ de câte orĭ vorbescŭ despre cerŭ, îĭ daŭ acéstă numire.

5. *Ptiù-câcâ.*

Iarna, când copiiĭ se strîngŭ în jurulŭ vetreĭ și facŭ sgomotŭ mare, așà în câtŭ mamele lorŭ nu potŭ să lucreze, acestea îĭ ieaŭ cu binele și le spunŭ să se jóce *Ptiù-câcâ*. Băețiĭ atunci se învoescŭ să tacă toțĭ și cine va vorbi pentru acésta, după ce scuipă unulŭ dintre dînșiĭ și dice : *Ptiu-câcâ*, adaogă:

Açel çe va gréscă,	Cine va grăi,
Și va sburască,	Și va vorbì,
S'mâcă nâ cupañie di vĭermĭ,	Să mănânce o copaie cu viermĭ,
Și si-lĭ bagă draclu 'n gură.....	Și draculŭ să-ĭ bage 'n gură (cutare lucru)
Trŭóră çe va s'avdă d'iu iși bóçea.	Indată ce va audi de unde a eșitŭ vocea.

Și toțĭ în timpulŭ acesta scuipă în cenușe, și dicêndŭ: *Ptiù-câcă*, tacŭ. Fie-care copilașŭ tace ore întregĭ și se teme de a vorbi. Când cine-va uită și rupe tăcerea, chiar pentru momentŭ, toțĭ ceĭ-lalțĭ într'o voce îĭ spunŭ: *Li mâcașĭ toati, ș' cu sânătati; cum iarà?* (Le aĭ mâncatŭ tóte și să-țĭ fie de bine ; cum eraŭ ?) și însoțescŭ aceste cuvinte și altele pe carĭ i le adreséză prin semnulŭ desgustuluĭ și alŭ scârbeĭ: *aĭ tătă-ta*, *tătă-ta*. Copilulŭ de multe orĭ protestéză și dice că cutare motivŭ l'a făcutŭ să vorbéscă, și dacă motivulŭ invocatŭ de dînsulŭ pare celorŭ-lalțĭ bunŭ, toțĭ declară că nu *se-acață grirea* (nu se prinde grăirea), și joculŭ reîncepe.

Motivulŭ adusŭ de copilașŭ este maĭ cu sémă, că unŭ altulŭ l'a făcutŭ să vorbească (*altu mi sburâ*, altulŭ m'a făcutŭ să vorbescŭ) saŭ că vre-unulŭ dintre ceĭ-lalțĭ, carĭ nu jócă, spune ceva care provócă rîsulŭ copilașuluĭ

6. *Câ-că! câcă! Iu li-aĭ mâñĭli.*

Joculŭ acesta se jócă de copiĭ micĭ, maĭ cu sémă iarna, când se adună în jurulŭ *vetreĭ*. Ișĭ punŭ toțĭ copiiĭ mânile una peste alta pe genuchiulŭ unuia dintre eĭ, care scie diferite recitative. Acesta, atingêndŭ la fie-care pronunțare de silabă a recitativuluĭ mâna copilașuluĭ, când termină recitativulŭ, i-o apucă cu cele douĕ degete și i-o ridică în sus, strigândŭ : *câcă, câââcă!* (cutcurigu !) Copilașulŭ ascunde mâna acésta spre a nu fi vĕdută de copiĭ, căcĭ cum i-o vede cine-va, se repede și i-o ciupesce. După ce tóte mânile copilașilorŭ aŭ fostŭ ascunse de fie-care, celŭ care *făcea* (care pronunță recitativulŭ și ridică mânile copiilorŭ, spunêndŭ în momentulŭ ridicăreĭ: câcă, câââcă !) după ce-șĭ ascunde și elŭ mâna pe

care o avea la jocŭ, pe cea cu care făcea o mușcă cu gura și după asta o scóte ţinênd'o lângă gură, și întrébă pe fie-care copilașŭ: *Iu li-aĭ mâñĭli?* (Unde aĭ mânile?) Fie care copilașŭ întocmesce o minciună, înșelândŭ pe celŭ care-ĭ întrébă. Iată maĭ multe rĕspunsurĭ, carĭ se obicĭnuescŭ maĭ cu sémă a se da la întrebarea ce li se face și carĭ de obiceiŭ sunt tipice:

Intr.	Iu le-aĭ mâñĭli?	(Unde aĭ mânile?)
Copilașulŭ:	Mi dușĭŭ întră lémne	Mĕ duseiŭ să carŭ (întru) lemne
	Și aflaĭ nâ móșe 'n cale.	Și aflaĭ o bĕtrână 'n cale.
	Mi acâţă, mi dipiră,	Mĕ prinse, îmĭ smulse pĕrulŭ,
	Mâñĭli m̃ĭ tâlĭè	Mânile îmĭ taĭe
	Ș' tu puţ îm̃ĭ le arucă.	Și 'n puţŭ mi le aruncă.

Saŭ:

Intr.	Iu le aĭ mâñĭli?	Unde le aĭ mânile?
Cop.	Le-ar'caĭ în foc.	Le aruncaĭ în focŭ.
Intr.	Trâ-çe le ar'cașĭ în foc?	Pentru ce le aruncașĭ în focŭ?
Cop.	Câ plândeam	Pentru că plângeamŭ
	Și sghileam,	Și sbieramŭ (strigamŭ tare),
	Și me avdî mumea,	Și mĕ audi mama mea,
	Și vine, m̃i li tâlĭè	Și veni, mi le tăiè
	Și 'n foc m̃ĭ le-arucă.	Și 'n focŭ mi le aruncă.

Saŭ:

Intr.	Iu le aĭ mâñĭli?	Unde le aĭ mânile?
Cop.	Mi dușĭŭ la oĭ	Mĕ duseĭ la oĭ
	Cu cârliglu dinăpoĭ,	Cu cârligulŭ dinapoĭ (îndărătŭ),
	Și acâţaĭ un m̃ĭel	Și prinseiŭ unŭ melŭ
	Cu dinţilĭ di her,	Cu dinţiĭ de ferŭ,
	Ș' cum îl hâriseam,	Și cum îlŭ mângâiamŭ,
	Hap! m̃i li acâţă	Hap! mi le prinse (cu gura)
	Și m̃i le mâcă.	Și le mâncă.

După ce toţĭ termină cu causele pentru carĭ aŭ perdutŭ mânile, toţĭ începŭ să le scótă încetulŭ cu încetulŭ din haină și din sînŭ, cântândŭ într'unŭ glasŭ:

Ia-le, ĭale,	Iată-le, ĭată-le,
Iu'șĭ ṽin,	Unde (îșĭ) vinŭ,
Iu'șĭ ṽin ca la pânâghir,	Unde vinŭ precum (ar veni) dela bâlciŭ)
Ancârcat' di mușiteţĭ,	Incărcate de frumuseţĭ (lucrurĭ frum.
Di mușiteţĭ și di ghineţĭ.	De frumuseţĭ și de bine (» bune.

Saŭ :

Ica-le laile iu și ĩin
Dit pădurĭli cu chin,
Di la stăñĭli cu găléti
Albi, albi ș' săturati
Cu alcă dulçi și cu lapti.

Iată-le bietele unde vinŭ
Din pădurile cu pinŭ,
Dela stânele cu gâlétă,
Albe, albe și săturate,
Cu smântână dulce și cu lapte.

și scoțêndu-le toțĭ, le amestecă unulŭ cu altulŭ și se pișcă cu degetele, imitândŭ din gură lătratulŭ cânilorŭ: *ham, ham, ham!* După asta reîncepe joculŭ.

7. *Altu-maltu; Birbec, birbicuș.*

Joculŭ acesta se jócă de copilașĭ după ce se *facŭ*. Cine rĕmâne îșĭ pune capulŭ în póla unuĭ altŭ copilașŭ, numitŭ *mumă*, cu trupulŭ în sus. Ceĭlalțĭ copiĭ îlŭ lovescŭ pe corpŭ cu palma mânilorŭ, însoțindŭ fie-care lovitură cu una din silabele cuvintelorŭ următóre:

Al-tu,
Mal-tu,
A-cuĭ mâñĭ *'s a-nal-tu?*

Altu,
Maĭ multŭ (Maltu e și nume),
Ale cuĭ mânĭ sunt înaltu?

Saŭ:

Birbec,
bir-bi-cuș,
A-cuĭ ḑé-dit é-sti pus?

Berbece,
berbecelŭ,
alŭ cuĭ degetŭ este pusŭ?

Saŭ :

La Avela (Epirŭ) se zice:

Pan, pan,
Culupan,
A cuĭ ḑédit mini am?

Pan, pan,
Scutece,
Alŭ cuĭ degetŭ eŭ amŭ?

După acésta, unulŭ dintre copilașĭ îșĭ pune mâna de asupra *bâgatuluĭ* și muma întrébă: *Carĭ ésti?* (cine este?). Dacă *bâgatul* ghicesce, scapă, și celŭ care și-a pusŭ mâna peste dînsulŭ îĭ ĭea loculŭ. Dacă nu ghicesce, totŭ dînsulŭ rĕmâne să se bage.

8. *Cu avinarea.*

Doĭ băeţĭ, spre a vedé cine alérgă maĭ multŭ, îşĭ propunŭ să jóce *cu avinarea* (cu vênătórea). Pentru acésta se *facŭ* maĭ întâĭ, şi cine rĕmâne trebuie să alerge să prindă pe cel-laltŭ.

Acela, care va fi vênatŭ *(avinat)*, spune celuĭ-laltŭ să presinte palma şi elŭ; lovind'o cu a sa, elŭ ḑice la fie-care lovitură câte unŭ cuvîntŭ din vorbele următóre:

Ţìni | mèrlu | çè-m̃ĭ | didèşĭ |	Ţine mĕrulŭ ce-mĭ aĭ datŭ,
Tà|lïe-ţĭ-lu|	Taie-ţi-lŭ,
Mâ|câ-ţĭ-lu|	Mănâncă-ţi-lŭ,
Ş'alàgă | tra s' mi-|acaţĭ |	Ş'alérgă să mĕ prinḑĭ.

Şi când termină, fuge iute în cotro îĭ place, iar celŭ-laltŭ se silesce să-lŭ prindă. După ce-lŭ prinde, joculŭ se continuă prin schimbarea rolurilorŭ.

9. *Dă-m̃ĭ foc.*

Joculŭ acesta îlŭ jócă copiiĭ ceĭ micĭ, doĭ câte doĭ. Unulŭ lipesce vîrfurile degetelorŭ de mânĭ, fie-care degetŭ dintr'o mână cu corespondentulŭ sĕŭ din cea-laltă, şi după acésta deschide degetele ast-felŭ lipite şi face ast-felŭ să fie óre-care spaţiŭ între fie-care păreche de degete. Tóte părechile de degete se numescŭ *scară*. Cel-laltŭ băiatŭ atingêndŭ cu degetulŭ arĕtătorŭ alŭ mâneĭ sale drepte prima tréptă a scăreĭ, formată de cele două degete micĭ, ḑice: *dă-m̃ĭ foc* (dă-mĭ focŭ). Acesta îĭ rĕspunde: *Du-te ma 'n sus* (du-te maĭ sus) saŭ: *asună ma 'nsus* (sună maĭ sus), şi băiatulŭ se urcă pe trépta imediatŭ superióră a degetelorŭ micĭ, unde face totŭ aşà, până ajunge pe trépta formată de arĕtătorĭ. Aci maĭ ḑice băiatulŭ: *Dă-m̃ĭ foc!* şi cel-laltŭ îĭ rĕspunde: *Du-ti nâuntru* (Du-te înăuntru).— *Va mi mâşcă cânili!* (Are să mĕ musce cânele!) — *Nu ti mâşcă câ-ĭ ligat* (Nu te muşcă căcĭ este legatŭ). Atuncĭ băiatulŭ se încrede în cuvintele celuĭ-laltŭ şi vîră mâna în deschiḑĕtura formată din împreunarea arĕtătorilorŭ şi degetelorŭ policarĭ. Atuncĭ cel-laltŭ îĭ prinde mâna cu améndouĕ mânele sale şi imitândŭ pe câne, i-o aduce la gură ca şi cum l'arŭ muşcà. Celŭ-laltŭ, făcêndŭ mare hazŭ, rîḑêndŭ, se preface că se sperie şi strigă, după cum se strigă cânilorŭ, când vinŭ să te musce: *oştĭ, oştĭ, ti-ĭa, tit!* Apoĭ joculŭ reîncepe prin schimbarea rolurilorŭ.

10. *Ţicna !*

Băeţiĭ obicĭnuescŭ a se adunà mulţĭ la unŭ locŭ şi, şeḑêndŭ toţĭ jos, începŭ a spune la basme. Când e să plece, toţĭ se scólă de odată în picióre, strigândŭ: *ţicna!* şi care e fórte distrasŭ, în câtŭ întârzie a se sculà în picióre în acelaşĭ timpŭ cu ceĭ-lalţĭ, îlŭ prindŭ ceĭ-lalţĭ, unulŭ de mânĭ, altulŭ de picióre şi-lŭ *daŭ treĭ orĭ di padi* (îlŭ trântescŭ de treĭ orĭ la pămîntŭ.)

Ţicna se numesce şi când se afumă mâncarea.

11. *Pecea.*

Se ḑice simplu: *aĭ si nĕ agiucăm «Pecea»* (haĭ să ne jucămŭ d'a *Pecea*). (1) Jocul acesta constă în a se *face* băeţiĭ maĭ întâĭ, şi cine rĕmâne trebue să alerge să prinḑă pe unulŭ din'ceĭ-lalţĭ. Toţĭ băeţiĭ se strîngŭ în jurulŭ celuĭ rĕmasŭ şi la unŭ semnŭ toţĭ se depărtéză de dînsulŭ, care în cotro îĭ place. Celŭ rĕmasŭ se pune în góna lorŭ, şi celŭ prinsŭ trebue să-ĭ iea loculŭ.

12. *Daĭ mumă paĭe?* (2) *Cu chitriçeaua* (3).

Unulŭ dintre băeţĭ, care dă pétra se numesce *mumă.* Muma iea o *chitriçeauă* (petricea), şi după ce toţĭ jucătoriĭ se aşéză în picióre în jurulŭ sĕŭ, le dă pétra ca la jocul: *Cu chitriçeaua* (veḑĭ pag. ...) cu singura escepţie, că muma nu póte să o ascunḑă asupră-ĭ, ci trebue să o dea unuia dintre jucătorĭ. Acela care a primit'o, pe când ceĭ-lalţĭ nu-lŭ observă, o rupe la fugă şi se duce la unŭ locŭ determinatŭ de maĭ înainte, la o depărtare de 30 de paşĭ de unde se dă *chitriçeaua,* şi care se numesce *semnŭ.* Ceĭ-lalţĭ jucătorĭ alérgă după dînsulŭ şi, dacă-lŭ prindŭ, acesta trebuie să se întórcă îndărătŭ şi se dă *chitriçeaua* de noŭ. Dacă nu e prinsŭ, toţĭ ceĭ-lalţĭ se întorcŭ, şi elŭ remâne la *semnŭ.*

In timpulŭ acesta, fie-care dintre ceĭ-lalţĭ jucătorĭ *lĭa unŭ lucru,* adică spune la urechea *mumeĭ: ĭo lĭaŭ lucrulŭ* X.... (eŭ iaŭ cutare lucru), şi numesce unŭ lucru. De obiceiŭ copiiĭ numescŭ lucrurile cele maĭ puţinŭ comune în viaţa de tóte ḑilele, ast-felŭ: ochiŭ de furnică, nisipŭ, solḑĭ, dracŭ, îngerŭ, grăunte din marginea loculuĭ, etc.

După ce toţĭ aŭ spusŭ câte ceva, celŭ dela semnŭ întrébă pe mumă:

(1) La Ohrida în Macedonia.

(2) La Româniĭ Grămuştenĭ e cunoscutŭ sub acestŭ nume.

(3) La ceĭ-lalţĭ Românĭ din Macedonia, şi maĭ cu sémă la ceĭ din Epirŭ.

—	Daĭ mumă paĭe?	Daĭ mamă zestre?
Muma:	Daŭ.	Daŭ.
—	Çe daĭ?	Ce daĭ?
Muma:	Condiliŭ și càlàmarŭ.	Condeiŭ și călimărŭ.
—	Çe grĭaști, çe scriĭaști?	Ce grăește, ce scrie?
Muma:	Grĭaști și scriĭaști...	Grăește și scrie...

Și acì *muma* numesce diferite lucrurĭ, între carĭ și acele spuse eĭ de jucătorĭ și adaoge:

— Çe lĭaĭ,	Ce ieĭ,
Çe alașĭ?	Ce lașĭ?

și acela dela semnŭ numesce numele unuĭ lucru din cele spuse de *mumă*, și dacă nemeresce numele unuĭ lucru de cele *luate* de unulŭ din jucătorĭ, jucătorulŭ aceluĭ lucru se duce la semnŭ pentru a fi încălecatŭ dela *semn* până la *mumă*; iar dacă nu nemeresce, trebue să vie cu limba scósă afară dela *semn* până la *mumă*, căreia îĭ dă *chitriçeaua*, și joculŭ reîncepe.

13. *Ano-Chìrchir-Ano ; Chìrchira-Culi.*

Joculŭ se jócă de o potrivă de băețĭ ca și de fete. Ilŭ vomŭ descrie, așà cum se jócă de băețĭ.

Se prindŭ copiiĭ de mână în formă de horă. Doĭ dintre ceĭ maĭ cu vadă se punŭ unulŭ la începutŭ și celŭ-laltŭ la fine. Celŭ dela începutŭ, care se numește *capŭ*, întrébă pe celŭ dela fine, care se numește *códă*, și dialogulŭ următorŭ se nasce între eĭ:

Capulŭ:	Ano-Chirchir-Ano!	Ano, Chirchir-Ano!
Códa:	Orsi, chitare.	Poftimŭ, chitare.
Capulŭ:	Aĭ gioni trâ 'n surari?	Aĭ flăcăŭ pentru însurătóre?
Códa:	Am.	Am.
Capulŭ:	Carĭ îlĭ daĭ?	Care (fată) îĭ daĭ?
Códa:	Lĭ daŭ (cutare).	Iĭ daŭ (cutare).

Saŭ:

Capulŭ:	Chirchira-Culi.	Chirchira-Culi.
Códa:	Orsi, chitare.	Poftim, chitare.
Capulŭ:	Aĭ gioni trâ 'nsurari?	Aĭ flăcăŭ pentru însurătóre?
Códa:	Am.	Am.
Capulŭ:	Carĭ îlĭ daĭ?	Care (fată) îĭ daĭ?
Códa:	Lĭ daŭ (cutare).	Iĭ daŭ (cutare).

Saŭ când se jócă de fete :

Capulŭ:	Ano-Chirchir-Ano.	Ano-Chirchir-Ano.
Códa :	Orsi, chitare.	Poftimŭ, chitare.
Capulŭ:	Aĭ fétă trâ mârĭtari?	Aĭ fată pentru măritare?
Códa :	Am.	Am.
Capulŭ:	Pri carĭ u daĭ?	După cine o daĭ (o mărițĭ)?
Códa :	Pri (cutare).	După (cutare).

și códa numesce acì pe unulŭ dintre jucătorĭ, iar copiiĭ ceĭ-lalțĭ strigă în gură mare numele celuĭ numitŭ de códă și-ĭ adreséză cuvinte neplăcute, ca *ciripar* (brutarŭ), *gănusar* (spoitorŭ de vase), *ghiftu* (țiganŭ) etc, ceea ce face să se supere numitulŭ și ceĭ-lalțĭ să facă mare hazŭ. După acésta, códa trece cu toțĭ, ținuțĭ de mână, pe sub mâna capuluĭ și a celuĭ de alŭ doilea, ast-felŭ ca capulŭ și alŭ doilea copilŭ să vie față în față fără a se lăsà de mână. După acésta urméză iarășĭ întrebările și trecerea códeĭ pe sub mânile celuĭ de alŭ doilea și alŭ treilea, ca să vie iarășĭ alŭ doilea cu alŭ treilea față în față. Totŭ așà se continuă până ce se forméză unŭ lanțŭ lungŭ și până ce doĭ câte doĭ sunt față în față.

După asta capulŭ cu códa lasă lanțulŭ formatŭ ast-felŭ și se ducŭ să *dea mâna* (1) și la unŭ semnŭ alŭ lorŭ, copiiĭ, doĭ câte doĭ, după ce strică lanțulŭ formatŭ, trecêndŭ în sensŭ inversŭ, celŭ rĕmasŭ la începutŭ pe sub mânile fie-căreĭ părechĭ, se ducŭ *s' lĭa mână* (să ĭea mână, (2) și prin modulŭ acesta se facŭ două bande. Toțĭ dintr'o bandă se prindŭ de haină, de pe la spate, unulŭ după altulŭ, și (ceĭ doĭ *capĭ* (căcĭ códa acuma a devenitŭ *capŭ)*, după ce tragŭ o linie *(semn)* în mijloculŭ distanțeĭ ce separă bandele, se punŭ în fruntea bandelorŭ, față în față, și apucându-se de mânĭ, începŭ să se tragă din tóte puterile lorŭ. Dacă o bandă reușesce să tragă pe *capulŭ* celeĭ-lalte bande în partea sa, ast-felŭ că *capulŭ* inamicŭ să trécă peste *semn*, copilulŭ de la finele bandeĭ învinse, trece la banda învingĕtóre și jocnlŭ continuă, până ce unulŭ din *capĭ* rĕmâne fără copiĭ, și atuncĭ, după învoiala ce aŭ avutŭ la începutulŭ joculuĭ, trebue să facă diferite figurĭ caraghióse, pe carĭ le ordónă ceĭ-lalțĭ copiĭ, și să trécă pe sub mâna fie-căruĭ jucătorŭ (trecêndŭ maĭ întâĭ pe sub mâna capuluĭ învingĕtorŭ) spre semnŭ de desonóre.

La fete, cea învinsă umblă într'unŭ piciorŭ cu limba scósă afară. Fetele carĭ se jócă cu joculŭ acesta, nu întrecŭ vîrsta de 10 anĭ.

(1) Vedĭ pentru «darea mâneĭ» la joculŭ *„Pri un cicior.“*
(2) Vedĭ acelașĭ jocŭ.

14. *Cu scóterea untulemnu.*

Se alege unŭ zidŭ *(muru)* pentru joculŭ acesta, și băeții, după ce se lipescŭ de dînsulŭ cu spatele, se strîngŭ de o parte și de alta, ḑicêndŭ: *Puscă-untulemnu* (oțetŭ, unt-de-lemnŭ) saŭ: *scóti untulemnu* (scóte unt-de-lemnŭ), și celŭ care ese prin strîngerea ce i se face, capĕtă câte-va loviturĭ în timpulŭ acela dela ceĭ-lalțĭ, dacă nu se smuncesce iute din rêndulŭ lorŭ. Acesta apoĭ se duce la fine și împinge pe ceĭ-lalțĭ. Așă se continuă joculŭ maĭ departe. Când capĕtă lovitura cine-va, maĭ aude din partea celuĭ care l'a lovitŭ și cuvîntulŭ *puscă?* (oțetŭ). Adică l'a arsŭ tare orĭ nu?

15. *Iu-ĭ cuclu, iu-ĭ vimtul?*

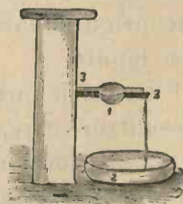
Joculŭ acesta constă în a ghici cine-va în care mână copilulŭ a pusŭ *nucile, alunele, migdalele,* etc., și dacă ghicesce, le câștigă, iar dacă nu, dă aceluĭ care a pusŭ atâtea *nucĭ*, etc., câte a avutŭ în mână. Acela care pune, întrébă pe celŭ-laltŭ, presintândŭ mânile închise:

Iu-ĭ cuclu,	Unde-ĭ cuculŭ,
Iu-ĭ vimtul?	Unde-ĭ vîntulŭ?

și când copilulŭ spune pentru o mână că aci e cuculŭ și sunt nucile într'însa, elŭ le câștigă; din contră, dacă nucile sunt în mâna pentru care elŭ a spusŭ că este vîntŭ, perde atâtea nucĭ.

16. *Vine móra?*

Se ducŭ copiiĭ la unŭ șipotŭ *(șopotŭ)* cu copaie *(cupañie)* și după ce-lŭ spală, adecă după ce golescŭ apa din copaia șipotuluĭ prin ajutorulŭ mâneĭ, îșĭ bagă unulŭ dintre eĭ buzele în *șurcă (țévă)* și închiḑêndŭ ochiĭ, strigă celorŭ-lalțĭ: *Vine móra? vine móra!* (1) adică s'a umplutŭ copaia, ca să încépă să curgă prin *șurcă* și toțĭ ceĭ-lalțĭ îĭ spunŭ în gura mare: *nu vine!* dacă nu s'a umplutŭ copaia. Când se umple copaia, toțĭ strigă: *vine, vine* (a venitŭ) și copilașulŭ, deschiḑêndu-șĭ ochĭ, bea întâiulŭ.



Șipotŭ; 1) cupañie 2) cupaña mare 3) șurcă.

(1) *Vine móra* (a venitŭ móra) se întrebuințéză propriŭ la morĭ. Când se aduce apă la móră și acésta începe să lucreze se ḑice: *vini móra* (a venitŭ móra, adecă a începutŭ să lucreze móra.)

17. *Sbóră, sbóră!*

Se strîngŭ copiiĭ în picióre saŭ jos stândŭ și punŭ toțĭ câte unŭ degetŭ pe masă saŭ pe genuchiulŭ unuia dintre eĭ, și unulŭ celŭ maĭ vîrstnicŭ, devine conducĕtorulŭ joculuĭ. Conducĕtorulŭ, repetândŭ cuvîntulŭ «*sbóră*» de câte orĭ voesce, numesce o vietate óre-care, sburătóre saŭ nu, și pentru ca să însele pe ceĭ-lalțĭ a spune contrariulŭ de ce face vietatea numită, dacă acésta este o vietate sburătóre, elŭ nu ridică de locŭ degetulŭ, pronunțândŭ numele aceleĭ vietățĭ, și mulțĭ, luându-se după exemplulŭ sĕŭ, îlŭ imitéză involuntarŭ și ast-felŭ trebue să capete câte o lovitură dela toțĭ ceĭ carĭ aŭ jucatŭ bine.

Când numesce o vietate care nu sbóră, conducĕtorulŭ ridică mâna de odată, cercândŭ ast-felŭ a-ĭ amăgì.

Totŭ așà continuă joculŭ maĭ departe.

18. *Cu lepurli.*

Se punŭ băețiĭ doĭ câte doĭ în picióre în formă de cercŭ și departe fie-care părechie de cea-laltă. Părechea de câte doĭ băețĭ e formată ast-felŭ ca unulŭ din ceĭ doĭ băețĭ să fie la spatele celuĭ-laltŭ, și după acésta doĭ băețĭ se facŭ: unulŭ iepure *(lepuri)* și celŭ-laltŭ ogarŭ *(hârtă)*. Iepurele póte să alerge în jurulŭ cerculuĭ formatŭ de părechile de băețĭ precum și prin fața lorŭ. Ogarulŭ însă nu póte alergà decât după părechĭ. Când iepurele se vede strîmtoratŭ a fi prinsŭ de ogarŭ, se pune în fața uneĭ părechĭ și aci fiindŭ treĭ băețĭ, alŭ treilea, care este ultimulŭ începêndŭ dela celŭ care a statŭ înaintea părecheĭ, plécă iute spre a nu fi prinsŭ de ogarŭ. Dacă este prinsŭ, devine elŭ ogarŭ și ogarulŭ devine iepure, care, dacă este ostenitŭ multŭ, se pune în fața uneĭ părechĭ, și alŭ treilea de aci se face iepure.

Fie-care iepure are dreptulŭ să se puie îndată, dacă vrea, în fața uneĭ părechĭ óre-care, și neapăratŭ trebue alŭ treilea să devie iepure. Ogarulŭ nu scapă decât după ce prinde iepurele.

Joculŭ se jócă și de fete micĭ.

19. *Ștlup!*

Băețașiĭ, umflându-șĭ fălcile, cu amândouĕ mânile le lovescŭ spre a se desumflà, ceea ce produce sgomotulŭ: *ștlup*, de unde i-a venitŭ și numele.

De multe orĭ băiatulŭ, după ce-şĭ umflă fălcile bine, ţinêndŭ o mână la gură, cu cea-laltă lovesce o falcă încetŭ şi de maĭ multe orĭ, ceea ce face să producă unŭ sgomotŭ asemenea bróscelorŭ *(bróticĭlor)*. Totŭ aşà face şi cu falca cea-laltă.

20. *Di-anchidicarealuĭ.*

Băeţiĭ, când se găsescŭ în livede, unde de obiceiŭ se jócă, se duce unulŭ şi punêndu-se ghemuitŭ îndărătulŭ unuĭ altŭ băiatŭ, care stă în picióre, unŭ alŭ treilea împinge pe acesta, care, împedicatŭ de celŭ ghemuitŭ, cade pe spate. Acésta de obiceiŭ nu se face decât de ceĭ maĭ tarĭ la ceĭ maĭ slabĭ, şi maĭ cu sémă atuncĭ când se spune de vre-unulŭ, care se consideră maĭ superiorŭ celorŭ-lalţĭ, să stea josŭ şi aceştia nu ascultă.
Di'nchidicarealuĭ însémnă de a împedecarea.

21. *Cu băgarea capuluĭ tu şoput.*

(Cu băgarea capuluĭ în şipotŭ).

Băeţaşiĭ, ca să arate că sunt voinicĭ, se adună în jurulŭ unuĭ şipotŭ şi se prindŭ, cine póte să sufere maĭ multŭ apa. Ceĭ maĭ voinicĭ îşĭ vîră capulŭ sub *şurca* (sghiabulŭ) şipotuluĭ şi lasă să curgă apa pe dînsulŭ ; ceĭ-lalţĭ în timpulŭ acesta numĕră, şi totŭ aşà se face şi cu ceĭ-lalţĭ; şi cine suferă maĭ multŭ se declară *căpitan* şi are bunŭ nume printre ceĭ-lalţĭ.

22. *Cu ţinirea mânilieĭ în şoput.*

(Cu ţinerea mâneĭ în şipotŭ).

Joculŭ acesta se face totŭ ca celŭ de maĭ sus; singura diferenţă e că, în locŭ de a pune capulŭ sub *şurcă* (sghiabŭ), se pune degetulŭ saŭ mâna întrégă în copaia şipotuluĭ saŭ sub *şurcă.*

Uniĭ, ceĭ carĭ se obicĭnuescŭ, reuşescŭ a ţine mâna saŭ degetulŭ până la numĕrulŭ 100, 200, şi une-orĭ maĭ multŭ, ceea ce este o adevĕrată bravură pentru copilaşiĭ ceĭ de 4—9 anĭ, avêndŭ în vedere că la Pindŭ, unde maĭ cu sémă se obicĭnuesce joculŭ, apa e fórte rece, chiar în mijloculŭ vereĭ.

23. *Cu luarea chitriçeaulĭeĭ.*
(Cu luarea petriceleĭ).

Șipotele în comunele românescĭ sunt provĕḑute cu câte o mică albie, prin care curge apa și care se numesce *cupañie.*

Copilașiĭ, spre a arĕtà cine póte să sufere apa maĭ multŭ, aruncă o petricea (*chitriçeauă*) în *cupañie* și unulŭ dintre dînșiĭ, care se dă de voinicŭ, închiḑêndu-șĭ ochiĭ, îșĭ vîră capulŭ în *cupañie* și fără să adie o bucată de vreme, caută să găséscă pétra și apucând'o cu gura, să scóță afară. Când reușește, îșĭ rădică capulŭ cu mândrie și e plinŭ de bucurie. De multe orĭ însă, nereușindŭ elŭ, spală copaia șipotuluĭ și, așteptândŭ să se umple, aruncă petricéua și unŭ altulŭ se oferă pentru a o scóte cu gura din copaie.

Acestŭ jocŭ servesce a-ĭ deprinde cu apa rece și a le întărì pelea.

24. *Pataloni.*

Joculŭ acesta consistă în a se prinde doĭ copilașĭ de mână, unŭ alŭ treilea să se puie de-a curmezișulŭ pe mânile lorŭ ast-felŭ prinse, și așà să fie dusŭ dintr'unŭ capĕtŭ alŭ curțiĭ până într'altulŭ, cântându-ĭ :

Pataloni-loni	Pataloni-loni.
Iu lu-açem (aducem) aestu.....	Unde-lŭ ducemŭ pe acesta ?.....

(Maĭ sunt cuvinte, dar nu mi le aducŭ aminte).

Când sfîrșesce cântecul, se dă jos alŭ treilea băiatŭ și, prinḑêndu-șĭ mânile cu unulŭ din ceĭ-lalțĭ, celŭ care rĕmâne de astă dată, se pune pe mânile lorŭ să fie dusŭ *pataloni;* așà se numesce ducerea pe mânĭ (1). Și după ce și acesta a fostŭ dusŭ *pataloni*, vine rêndulŭ celuĭ care n'a fostŭ dusŭ de locŭ, și totŭ așà se succedŭ pe rêndŭ fie-care.

25. *Cu chétra pri apă. Cu bâșarea apilĭeĭ.*
(Cu pétra pe apă). (Cu sărutarea apeĭ).

Se iea o pétră netedă și subțire și se aruncă pe apă cu latulŭ eĭ. Băiatulŭ, a căruĭ pétră face maĭ multe salturĭ pe apă și merge maĭ departe, se consideră învingĕtorŭ. Pentru fie-care atingere a petreĭ pe apă, se zice că pétra *bâșè* (sărută) apa, de unde și numirea joculuĭ: cu bâșarea apilieĭ.

(1) La Farșeroțĭ, *pataloni* se numesce *lerghia.*

26. *Cu vêrvùra.*

Se iea o cóje de pinŭ și, după ce se netezesce bine cu o custură (bricégŭ), se rotundesce și i se facŭ două găurele, prin carĭ se trecŭ cele două extremitățĭ ale aceleașĭ sforĭ *(cióră)*. Dupĕ acésta, se légă aceste două extremitățĭ. Apucândŭ cu amândouĕ mânile extremitățile A și B ale sfóreĭ îndoite, se învîrtesce *vêrvura* de maĭ multe orĭ, până ce distanța dintre A și B devine fórte mică. Atuncĭ băiatulŭ, prin depărtarea și apropiarea mânilorŭ sale, face să se întórcă *vêrvura* în jurulŭ sfóreĭ fórte iute, încât nicĭ că se distinge une-orĭ dacă se întórce saŭ nu.



Vêrvura.

27. *Cu ascuchĭatlu.*
(Cu scuipatulŭ).

Băețiĭ, scuipândŭ într'una din mânĭ, lovescŭ cu dunga celeĭ-lalte mânĭ în scuipatŭ, și în care parte a săritŭ scuipatulŭ maĭ departe, se dice că dórme noroculŭ băiatuluĭ pentru care s'a *datŭ* în scuipatŭ. In partea aceea încă va fi mirésa, cu care se va căsători dînsulŭ.

28. *Cu plâscânirea frânzâlĭeĭ.*
(Cu plesnitura frunzeĭ).

Copilașiĭ, împreunândŭ vîrfurile arĕtătoruluĭ și policaruluĭ, ast-felŭ ca se formeze unŭ cercŭ, așéză bine o frunză de nucŭ, de fagŭ saŭ de orĭ-ce altŭ arborŭ, destulŭ să fie largă, și cu cea-laltă mână lovind'o, frunza se găuresce, și în timpulŭ acesta produce și unŭ sgomotŭ. Cu câtŭ se produce maĭ multŭ sgomotŭ și se găuresce maĭ multŭ frunza, cu atâtŭ copilașuluĭ îĭ pare maĭ bine, căcĭ scie să *dea* (să lovéscă) cu dibăcie.

29. *Țilistră* (1); *Zâza* (2).

Se scobesce o rămurea de socŭ (*usâc*), lungă câtŭ două schiópe și jumĕtate. După acésta se alege unŭ lemnŭ tare, de obiceiŭ alunulŭ, și se face unŭ *fif*, adecă unŭ lemnŭ care să încapă în una din găurile soculuĭ scobitŭ,

(1) Așă se numește la Ohridenĭ, Farșerоțĭ.
(2) La ceĭ-lalțĭ Românĭ din Macedonia.

zâzeĭ saŭ *ţilistreĭ*, după ce însă se găuresce frumuşelŭ cu unŭ acŭ saŭ cu o undrea supţire. In gaura liberă a *ţilistreĭ* se introduce unŭ pistonŭ, numitŭ *sul*, care la extremitatea ce se introduce în gaură e învîrtitŭ cu *ciup* (fire supţire de cânepă) spre a se lipì bine de păreţiĭ *ţilistreĭ*. După acésta se ducŭ şi tragŭ apă pe care o asvârle în aerŭ, saŭ aruncă cu ea la ţintă. De multe orĭ băeţiĭ îşĭ *încarcă ţilistrele* şi asvârlă asupra fetelorŭ şi nevestelorŭ, carĭ sunt p'acolo, ḑicêndŭ că le dorescŭ binele, cu tótă protestarea lorŭ, şi cu acéstă ocasiune eĭ recitéză diferite formule maĭ maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ convenabile.

30. *Pâşpacă* (1); *Pleofcă*.

Pâşpaca se face totŭ aşà ca şi *zîza*, cu singura deosebire că acì nu se pune *fiful*. In schimbŭ însă se facŭ douĕ dopurĭ de câlţĭ, carĭ se numescŭ *ciuchi* saŭ *plumbĭ*. Cu ajutorulŭ pistonuluĭ (tubuluĭ) se împinge unulŭ până la marginea *pâşpaceĭ* şi punêndŭ şi pe celŭ-laltŭ, prin presiunea ce se face aeruluĭ, face ca primulŭ dopŭ să isbucnéscă cu sgomotŭ: *pac!*

Băeţiĭ se întrecŭ cu *pâşpacele*, cine aruncă *ciupul* (dopulŭ) maĭ multŭ în aerŭ saŭ cine trage maĭ bine la ţintă, etc.

31. *A çibàra*; *A murara*.

Se *face* ca la joculŭ *Pri-chétra a'scúndire*, şi cine rĕmâne este încălecatŭ de *mumă*. Toţĭ ceĭ-lalţĭ băeţĭ şedŭ în formă de cercŭ pe pămîntŭ, unulŭ de altulŭ în depărtare de câţĭ-va paşĭ, şi celŭ călare conduce calulŭ în jurulŭ celorŭ-lalţĭ, şi la fie-care se opresce şi întrébă: *gumar* (măgarŭ) orĭ *sumar* (samarŭ). Dacă i se respunde: *mĭ-adar móra* (îmĭ dregŭ móra) orĭ altŭ-ceva, călăreţulŭ trece la unŭ altŭ băiatŭ, unde pune aceeaşĭ întrebare. Dacă i se respunde: *gumar*, călăreţulŭ devine măgarŭ şi măgarulŭ călăreţŭ; dacă i se respunde *sumar*, băiatulŭ care a rĕspunsŭ devine călăreţŭ şi călăreţulŭ şade pe pămîntŭ în loculŭ luĭ. Totulŭ în acestŭ jocŭ stă în faptulŭ că băeţiĭ îndată ce vĕdŭ că măgarulŭ le este lorŭ antipaticŭ, îlŭ chinuescŭ şi facŭ ca să fie încălicatŭ maĭ de toţĭ, din care causă până la urma urmelorŭ se ieaŭ şi la cértă.

Numele de *çibară* probabilŭ că vine dela cuvintele albaneze *ci bară* (ce cauţĭ.)

Murara este femeninulŭ cuvîntuluĭ *murar* (morarŭ).

---

(1) *Pâşpacă* se numesce de obiceiŭ în Epirŭ.

32. *Afumarea.*

Băeţiĭ, când sunt adunaţĭ maĭ mulţĭ într'o casă, caută să păcălescă pe necu noscĕtorulŭ joculuĭ acestuia şi să-lŭ facă să-şĭ înnegrescă faţă şi mânile cu fumŭ.

Pentru acésta se prepară de maĭ nainte două farfuriĭ, dintre carĭ una se înnegresce (*se afumă*) cu fumŭ pe dosŭ. Acéstă farfurie se dă naivuluĭ copilŭ în mânĭ şi i se spune să stea dreptŭ, să nu se misce de locŭ şi să nu privéscă decât în ochiĭ celuĭ-laltŭ băiatŭ, care luândŭ farfuria ceal-altă stă la óre-care distanţă de primulŭ.

In farfuria acestuia (în cea *neafumată*) se pune o monedă şi se spune naivuluĭ copilŭ, că dacă va face totŭ ce va face şi elŭ cu farfuria *bună*, moneda printr'unŭ modŭ miraculosŭ şi fără ca nimenĭ să scie, se va transportà în farfuria sa (în cea *afumată*). Copilulŭ încredêndu-se, saŭ curiosŭ de a vedé dacă este saŭ nu posibilŭ, primesce.

Celŭ cu farfuria cea bună, ducêndŭ mâna pe sub dosulŭ farfurieĭ sale ca şi cum s'ar şterge, o duce şi pe la faţă. Celŭ-laltŭ, făcêndŭ totŭ aşà, îşĭ înnegresce faţa cu mânile. După ce s'a înnegritŭ bine, îĭ spunŭ să se uite în farfurie, nu cum-va va fi venitŭ moneda. Dacă nu s'a simţitŭ şi cu acésta, îĭ spunŭ să se ducă în vre-o parte unde sunt ómenĭ maĭ vîrstnicĭ adunaţĭ şi prin modulŭ acesta se distréză pe socotéla păcălituluĭ.

33. *Cu chétra a 'scùndere.* (1)

(D'ascunsele).

Joculŭ se face în modulŭ următorŭ:

Se adună toţĭ băeţiĭ carĭ vorŭ să iea parte la jocŭ, şi se numĕră cu una din formulele date maĭ în jos saŭ îşĭ daŭ pétra *('şĭ da chétra)*, adecă: unulŭ dintre eĭ iea o pétră în mână şi, după ce o ascunde într'una din mânĭ, se adreséză către unulŭ din jucătorĭ, presentându-ĭ mânile închise, şi îĭ dice: *ĭu-ĭ chétra* (unde-ĭ pétra). Dacă nu ghicesce acesta, scapă. Dacă nemeresce, scapă celŭ care a avutŭ pétra, şi acelaşĭ lucru trebue să-lŭ facă alŭ doilea cu unŭ altŭ jucătorŭ, şi se urméză în modulŭ acesta până la celŭ din urmă. La cine a rĕmasŭ pétra, acela *se face* saŭ *s' bagă* (se bagă), adecă îşĭ închide ochiĭ cu mânile orĭ cu póla haineĭ, pe când ceĭ-lalţĭ se ascundŭ, fie-care pe unde póte. *Făcutulŭ* strigă din când în când: nópte! saŭ (la Ohrida): cùcu! şi dacă i se rĕspunde *nópte*, nu trebuie să se *disfacă* (să-şĭ deschidă ochiĭ), iar dacă toţĭ tacŭ saŭ îĭ rĕspundŭ: ḑiuă (la Ohrida:

(1) La Cruşova joculŭ acesta se numesce *namùli cu ascundère*, iar la Ohrida, *Cùcu.*

aĭda), atuncĭ îșĭ deschide ochiĭ și alérgă să afle pe băețiĭ ascunșĭ. Indată ce vede pe vre-unulŭ, îlŭ numesce: ti viḑuĭ X..... ascumtu aclo.... (te vĕḑuĭ, ascunsŭ în cutare parte) și alérgă să scuipe la *semnu*, adecă la loculŭ unde *s'féçeră* (unde și-aŭ datŭ pétra), ca nu cum-va să-lŭ prinḑă vre-unulŭ dintre jucătorĭ saŭ celŭ vĕḑutŭ, înainte de a puté ajunge la semnŭ. Dacă vre-unulŭ dintre jucătoriĭ ascunșĭ îlŭ prinde, îlŭ ține forțatŭ până vinŭ toțĭ ceĭ ascunșĭ *s'da di nasŭ* (să-lŭ atingă cu mâna). Dacă nimenĭ nu l'a prinsŭ, celŭ vĕḑutŭ a arsŭ *(si-arsi)* și nu maĭ are voie să iea parte la jocŭ până nu se isprăvesce joculŭ. Totŭ așà se petrece și cu ceĭ-lalțĭ vĕḑuțĭ, și dacă toțĭ jucătoriĭ aŭ fostŭ *arșĭ*, fără ca *făcutulŭ* să fie prinsŭ de vre-unulŭ, primulŭ vĕḑutŭ trebue *să se bage* și joculŭ reîncepe. Iar dacă celŭ *făcutŭ* e prinsŭ, se face totŭ elŭ.

Se maĭ face joculŭ acesta și în modulŭ următorŭ:

După ce băețiĭ îșĭ daŭ pétra saŭ se numĕră, cine rĕmâne nu-șĭ ascunde ochiĭ, dar alérgă să prinḑă pe jucătorĭ, carĭ caută să scuipe la *semnŭ*. Dacă prinde pe vre-unulŭ, acesta trebue să *se facă* și joculŭ reîncepe. Iar dacă toțĭ aŭ reușitŭ să scuipe la *semnŭ*, trebuie să se facă totŭ fostulŭ, și joculŭ reîncepe.

Formulele ce se obicinuescŭ la joculŭ: *Cu chétra a'scundere* și la alte diferite jocurĭ:

I. (1)	II (2)	III	IV (3)
Únumina	Úrlu	Unumina	Ùnumido
Dùdumina	Dòrlu	Dùnumina	Dùdumido
Trialama	Tèrlu	Trìcau	Trìaloni
Càtalama	Pàrlu	Ciùciura	Càcialoni
Jùlijuli	Çirlu	Pènga	Jùli, juli
Pànaghița	Șàrlu	Lènga	Pànàghița
O-cma	Șàbârlu	Sùdi	Stincantona
Dòcma	Oburlu	Mùdi	Cacaraḑa

(1) Din formula acéstа, afară de *unu* și *du* din *unu-mina*, *dudu-mina*, carĭ aŭ sensŭ de unulŭ și doĭ, afară de *tria* din *trialama*, care corespunde luĭ treĭ în limba grécă, și afară de cuvintele de orașe: Neagușți, Hrupiști, precum și de chirchenez, care însémnă unŭ felŭ pasere, cele-lalte cuvinte n'aŭ nicĭ unŭ sensŭ în limba Macedo-Românilorŭ.

(2) Singura particularitate ce observămŭ aci, este că fie-care cuvîntŭ începe cu sunetulŭ corespondentŭ alŭ primelorŭ numere dela unulŭ până la ḑece.

(3) Aci, afară de *eșĭ*, care este imperativulŭ verbuluĭ a eși, nu găsimŭ cuvîntŭ cu vre-unŭ sensŭ.

Càlişti	Nóurlu	Dilĭi (Dàli)	Ficiur cu ficiur
Màlişti	Ḑĕrlu	Pljĭa-şcus (1)	Ş'eşĭ!
Neàguşti		Ş'eşĭ!	
Hrùpişti			
Chirchinez!			

V (2)	VI (3)	VII (4)	VIII (5)
'Ililica	Unumina	Iririţa	Iliiţa
Bùbulica	Dùdumina	Bibiliţa	Pirpiliţa
Tù cutare	Trialama	Dùmagară.	Tù matalĭ
Tù mutare	Càtalama	Dùcutară.	Tù catalĭ
Ichir	'Ocma	Cĭàcli	Elţum
Bichir	Dòcma	Macli	Bèlţum
Tèta	Şibişti	'N dupli	Cifcic
Vesìchir	Carabişti	Plàscus.	Dàculiţa
Ièlemàna	Carì i açèlus		
Bèşĭ Turchì	Dìdicus		

IX (6)	X (7)	XI (8)	XII (9)
Èlelem	'Unumi	Unumina	Unumina
Bèlelem	Dùdumi	Dùdumina	Dùdumina
Şùmşum	Triarañi	Trèi Sèri	Trialama
Càlelem	Càţarañi	Càraberi	Càtalama
Orma	Sùĭdu	Pànghipànghi	Ichir

(1) Unŭ nume propriŭ macedo-românŭ: (Pleaşcă) *Ş'eşi* însémnă să eşĭ.

(2) Aci găsimŭ numaĭ pe ***bubulica***, care însémnă unŭ felŭ de scărăbuşŭ.

(3) Aci numaĭ *carĭ i açelus* însémnă *cine e acela*, deşi are la fine unŭ *s*, care nu se întîlneşte nicĭ odată în vorbirea obicĭnuită a Românilorŭ din Macedonia.

(4) Nu găsimŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ cu vre-o însemnare în limba Macedo-Românilorŭ.

(5) De asemenea.

(6) Aci găsimŭ numaĭ *pe càcàrăţĭ împólă*, care însémnă căcăreḑĭ în şorţŭ, şi ***Musca tu ólă***, care însémnă musca 'n ólă.

(7) Aci găsimŭ pe *grapsi*, care însémnă în limba grécă: scrie.

(8) Aci găsimŭ pe *trei seri* = (adecă egalŭ) treĭ serĭ şi pe *cucòt* = cucoş.

(9) Nu găsimŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ cu vre-unŭ sensŭ.

Notă. Cuvintele a cărorŭ însemnare a fostŭ notată într'una din notele precedente nu se maĭ notéză în cele următóre. Aşà de exemplu, când spunem la No 12 că nu găsimŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ cu vre-unŭ sensŭ, facemŭ abstracţiune de *unumina, dudumina*, asupra cărora ne amŭ opritŭ maĭ sus.

Dòrma	Mùĭdu	Chicanela	Bichir
Tèșiu	Tale	Sdafni	Tàrta
Pèșiu	Dèca	Sdufni	Beșichir
Càcàrăţĭ im pólă	Gràpsi	Şancu	Ghĭemada
Mùsca tu ólă.	Mbùfu.	Màngu	Beșĭ
		Cucòt.	Turchi Jabechĭ.

34. *Pri un cicior. (La Avela: T'a cuţandàchĭ).*

Toţĭ băeţiĭ, carĭ ieaŭ parte la jocŭ, se fac părechĭ, părechĭ. Părechea cea maĭ mare *da mână*, adică ceĭ doĭ fruntașĭ aĭ joculuĭ din părechea acésta se întorcŭ cu spatele către cele-lalte părechĭ, saŭ se ducŭ maĭ într'o parte și unulŭ dintre dînșiĭ, A, presintă cele două degete camaraduluĭ sĕŭ B, și-lŭ întrébă: ce degetŭ ieĭ? B iea de ex. degetulŭ arĕtătorŭ și degetulŭ mare rĕmâne a fi alŭ luĭ A. Fie-care păreche vine cu rêndulŭ, separată, la *părechea-mumă* numită, unde unulŭ presintă cele două degete, cu care atingêndŭ puţinŭ pe celŭ maĭ micŭ din părechea venită și ḑicêndu-ĭ: *carĭ lĭaĭ?* (pe care degetŭ ieĭ) îșĭ opresce degetele pe pieptulŭ celuĭ maĭ mare ḑicêndu-ĭ: *carĭ alașĭ?* (pe care degetŭ lașĭ). Dacă acesta alege arĕtătorulŭ, devine tovarășulŭ luĭ B și celŭ-laltŭ alŭ luĭ A. Totŭ așà se face și cu cele-lalte părechĭ. Prin modulŭ acesta se facŭ două *ceti* (1) (bande) egale. După acésta se face unŭ cercŭ mare numitŭ *Soir,* saŭ *Çerclĭu* și aruncă pétra spre a se vedé cine trebue să intre în *soir*. Se iea pentru acésta o pétră mică și netedă și după ce se scuipă pe o parte, o iea unulŭ din ceĭ doĭ fruntașĭ aĭ *cetelor* și întrébă partea adversă: Ce luaţĭ? sóre (partea nescuipată) orĭ plóe (partea scuipată?) Presupunêndŭ că banda A a luatŭ *sóre*, se aruncă pétra în aerŭ și dacă cade cu partea nescuipată în sus (sóre), a învinsŭ banda A, și ceĭ din banda B trebue să jóce partea neonorată a joculuĭ, adecă intră în *soir* toţĭ saŭ numaĭ câte unulŭ — după învoială — iar ceĭ din banda A, pe rêndŭ câte unulŭ intră în *soir* și cată să-ĭ atingă cu piciorulŭ saŭ, dacă s'aŭ învoitŭ, și cu mâna; pe orĭ cine l'a atinsŭ, se arde. Se consideră *arsŭ* și orĭ-cine a eșitŭ afară de *soir*. Totŭ așa se arde și celŭ care *se dă* pe unŭ piciorŭ, dacă cum-va a eșitŭ din *soir* saŭ a atinsŭ pămîntulŭ și cu piciorulŭ celŭ-laltŭ. Dacă ceĭ din *soir* aŭ fostŭ *scoșĭ* (arșĭ) toţĭ, joculŭ se reîncepe și banda B are unŭ *sumar* (se maĭ ḑice pe alocurea: *bis)* și totŭ ea trebue să jóce partea neonorată a joculuĭ. Dacă însă ceĭ din banda B n'aŭ fostŭ toţĭ scoșĭ, n'are nimenĭ *sumar* și joculŭ se reîncepe prin schimbarea rolurilorŭ.

(1) Se maĭ numescŭ: bande, taĭfe, bluchĭ.

Numele *t'acuțandachi* vine din cuvîntulŭ grecescŭ *cuțoș* (schiopŭ). Aci *t* nu e decât *d* înmuiatŭ, după cum e și *T'abușala* în locŭ de *D'abușala*.

35. *Cu nuçĭli tu guvă.*
(Cu nucile în gaură).

Se face o gaură (guvă) câtŭ să încapă unŭ pumnŭ, și la o depărtare de câțĭ-va pașĭ se pune *semnu*, ca de acolo băețiĭ să arunce în gaură nucile. Spre a se vedé cine trebue să stea la gaură, băețiĭ aruncă dela semnŭ nucĭ în gaură și ale cuĭ nucĭ întră păreche într'însa, acela are dreptulŭ să stea. Ast-felŭ să începe jooulŭ. Ceĭ-lalțĭ băețĭ aruncă dela semnŭ și când nucile intră păreche în gaură, le câștigă celŭ ce *șédi* (care stă lângă gaură); iar când intră nepăreche, celŭ care *șédi* cedéză loculŭ acestuia, după ce-ĭ dă atâtea nucĭ, câte aŭ intratŭ în gaură.

Une-orĭ, în locŭ a se luà nucile carĭ intră în gaură, se ieaŭ acelea carĭ nu intră. In totŭ casulŭ trebue să se învoéscă de la începutŭ. De multe orĭ băețiĭ înlocuescŭ nucile cu migdale orĭ sîmburĭ de prune, de cireșe etc., carĭ se numescŭ : *ósi*.

36. *Cucu-dan* (1); *Cucâli-Vicâli*; (2) *Cucu 'mpadi* (3).

Se adună băețiĭ, carĭ dorescŭ să jóce, și se facŭ ca și la jooulŭ: *Cu chétra à 'scàndire*, și cine rĕmâne trebue să alerge dupe vre-unulŭ din ceĭlalțĭ, cari-lŭ necăjescŭ prin diferite gesturĭ și strîmbăturĭ de gură precum și prin cuvintele satirice ce-ĭ adreséză, numindu-lŭ când prostuțŭ, când cióră (gae), când bufniță (cucuvae) etc. Așà băețiĭ îĭ sarŭ înainte și îĭ ḑicŭ: *cùcu, cùcu,* saŭ *cucâli, vicâli;* p'alocurea *cucu-dan*, *cucu-dan.* Nu póte scăpà acesta decât dacă póte să atingă cu mâna pe vre-unŭ băiatŭ când stă în picióre, de óre-ce băețiĭ, spre a-ĭ face maĭ mare necazŭ și a-lŭ supĕrà, se mută desŭ dintr'unŭ locŭ într'altulŭ. Dacă băiatulŭ este atinsŭ în momentulŭ când stă jos și a ḑisŭ *cucu* (saŭ *cucâli-vicâli*, orĭ *cucu-dan)* nu se iea în considerație. Acelŭ care alérgă să prindă pe ceĭ-lalțĭ se numesce : *cucu* saŭ *cucăli-vicâli*, saŭ *cucu-dan*.

Când loculŭ unde se jócă copiiĭ conține maĭ mulțĭ pomĭ, băețiĭ se învoescŭ, în locŭ să stea jos pe pămîntŭ, să se agațe de pomĭ, ast-felŭ ca

(1) *Cucu-dan* se numesce la Româniĭ din Avela, Avela-Nouă și Xirolivad.
(2) *Cucâli-vicâli* se numesce la Româniĭ din Bitolia, Crușova, Magarova, Tîrnova.
(3) Așà se numesce pe la ceĭ-lalțĭ Românĭ.

piciórele să nu atingă pămîntulŭ. Orĭ-care băiatŭ e atinsŭ de *cucu-dan* pe când nu e agăţatŭ de pomŭ, îĭ iea loculŭ. De multe orĭ, când *cucu-dan* nu póte să prindă pe nicĭ unulŭ şi s'a ostenitŭ multŭ, observă cine e maĭ prostŭ agăţatŭ de pomŭ şi stă acolo de-lŭ păzesce până atinge cu piciórele pămîntulŭ, când îlŭ şi atinge cu mâna, suferindŭ în schimbŭ tóte tachinările ce-ĭ facŭ ceĭ-lalţĭ băeţĭ, carĭ voescŭ să scape pe celŭ ameninţatŭ a deveni *cucu-dan*. Orĭ de câte orĭ cine-va se agaţă de pomŭ, trebue să spue: *cucu* (saŭ cucâli-vicâli, cucu-dan), căcĭ altmintrelea se face elŭ *cucu-dan*.

37. *A sclaĭa* (1); *cu S-clavĭlĭ; cu S-clavlu; T'a S-clavachĭa* (2)

La joculŭ acesta toţĭ băeţiĭ se împărţescŭ în două tabere, A şi B, ca la joculŭ *Pri-unŭ ciciorŭ*. Cele două tabere se punŭ faţă în faţă una de alta, în depărtare de 30—40 de paşĭ. Loculŭ, unde e reşedinţa fie-căreĭ tabere se numesce *semn*. Joculŭ se începe în modulŭ următorŭ:

Şefiĭ celorŭ două tabere, numiţĭ *mumă*, fie-care în parte, înaintéză în mijloculŭ distanţeĭ ce le separă, şi aci *muma* tabereĭ A de exemplu, întinde palma celeĭ-lalte mume din tabăra B, care o lovesce şi presintă la rêndulŭ sĕŭ palma. Muma tabereĭ A la rêndulŭ eĭ lovesce palma întinsă şi se întórce spre semnulŭ sĕŭ, urmărită de muma B, care voesce să o prindă saŭ să o atingă cu mâna. In timpulŭ acesta, unulŭ din băeţiĭ tabereĭ A sare în scăparea mumeĭ şi urmăresce pe muma B, care, vĕdêndŭ că a eşitŭ unŭ jucătorŭ din tabăra adversă, se întórce în grabă spre *semnŭ* la tabăra sa. Unulŭ din tabăra B sare în góna celuĭ care urmăresce pe *muma* lorŭ şi îlŭ vînéză până ce ajunge la tabăra din care face parte, de unde unŭ altŭ jucătorŭ se pune în urmărirea inamiculuĭ, care e nevoitŭ a se întórce la tabăra B.

Scopulŭ joculuĭ e să prindă pe inamicŭ, înainte ca acesta să aibă timpulŭ a se întórce la tabăra din care face parte, şi a-lŭ face prin modulŭ acesta sclavŭ.

Dacă celŭ care urmăresce pe unŭ inimicŭ pe care arŭ voi să-lŭ facă *sclavŭ*, n'a plecatŭ dela *semnŭ (nu luă semn*; acì se maĭ dice şi: *nu ari semn)* ci dela óre-care depărtare, prindêndu-lŭ, în locŭ să devie sclavŭ celŭ urmăritŭ, îndată ce s'a probatŭ de spectatorĭ că *nu luă semn*, devine elŭ însuşĭ sclavŭ.

(1) Se numesce aşà joculŭ la Vlaho-Clisura (Macedonia), Moscopole (Albania) şi Vlaho-livade (Macedonia).

(2) Se numesce aşà la Avela (Epirŭ).

A avea semn saŭ *a lua semn*, însemnéză a plecà unŭ jucătorŭ dela semnŭ în urma inamiculuĭ pe care ar voi să-lŭ facă *sclavŭ*.

Dacă unulŭ dintr'o tabără este ajunsŭ de unulŭ din tabăra cea-laltă, înainte ca elŭ să ajungă la *semnŭ*, se zice că taběra aceea a *luatŭ ântâĭulŭ semn* (întâiulŭ semnŭ) și fiind-că pentru prima dată unŭ inimicŭ e făcutŭ sclavŭ, se graţiéză.

După ce o taběră a luatŭ *ântâĭulŭ semn*, pe orĭ-cine prinde din tabără inamică, îlŭ *face sclavŭ*.

De multe orĭ, după învoiala ce se face la începutulŭ joculuĭ, nu se duce sclavŭ celŭ prinsŭ, ci în loculŭ sěŭ se trimete de *mumă* unulŭ maĭ puţinŭ alergătorŭ și îndemănaticŭ în acestŭ jocŭ. Muma nu se duce nicĭ odată în sclavie, ci trimete pe altulŭ în loculŭ sěŭ.

Sclaviĭ se punŭ în picióre, în linie paralelă cu tabăra din care facŭ parte și la o distanţă dela semnulŭ tabereĭ ce i-aŭ făcutŭ sclavĭ, câtŭ póte sări celŭ maĭ bunŭ tovarășŭ alŭ sclavilorŭ în treĭ săriturĭ. Dacă sunt maĭ mulţĭ sclavĭ, se ţinŭ de mână unulŭ de altulŭ. Dacă o taběră a pusŭ sclaviĭ la drépta, cea-laltă îĭ pune totŭ așà.

Indată ce se face unŭ sclavŭ, *muma* nu maĭ ese în goana inamiculuĭ, ci rěmâne la semnŭ pentru a păzi sclavulŭ, sărindŭ în contra celuĭ care s'ar încercà să-lŭ libereze.

Sclaviĭ se potŭ liberà, orĭ de câte orĭ unulŭ din tovarășiĭ lorŭ ar reuși să ajungă în închisóre, înainte ca ceĭ din banda adversă să reușéscă a-lŭ opri. Dacă sunt maĭ mulţĭ sclavĭ, și unulŭ din tovarășiĭ lorŭ a reușitŭ să ajungă până la dînșiĭ, nu póte liberà decât pe unulŭ singurŭ, de ordinarŭ pe celŭ maĭ noŭ *sclavŭ* saŭ pe celŭ maĭ voinicŭ.

Când toţĭ dintr'o tabără aŭ fostŭ redușĭ în sclăvie, rěmâindŭ numaĭ muma, care tot-deauna e ultima redusă în sclăvie, acesteia i se permite să prescurteze distanţa, mutândŭ semnulŭ la 1/2 distanţeĭ prime. Dacă devine și mama sclavă, ceĭ învingětorĭ încalecă pe ceĭ învinșĭ, dela unŭ semnŭ până la cel-laltŭ, unde și rěmânŭ spre a reîncepe joculŭ; învinșiĭ trebue să mérgă de aci la semnulŭ învingětorilorŭ într'unŭ piciorŭ și cu limba scósă afară. Joculŭ după asta reîncepe.

38. *Chichir-michir; cu câmila bâgată; de a bâgataluĭ*

(Cu cămila băgată); (De-a băgatele).

Se facŭ douě bande toţĭ jucătoriĭ, precum la joculŭ: *Pri-un cicior*, și *se facŭ*, spre a se vedé cine trebue să *se bage*. Băeţiĭ din banda care a rěmasŭ, se punŭ unulŭ lângă altulŭ, celŭ d'întâiŭ cu capulŭ pe genuchiulŭ unuĭ

copilŭ, care se numesce *mumă* și care nu se jócă, iar ceĭ-lalțĭ cu capulŭ fie-care la șoldulŭ celuĭ din naintea sa, și se face ast-felŭ unŭ felŭ de cămilă întinsă. Ceĭ din banda adversă, luândŭ vêntŭ, dela óre-care depărtare de unde s'a pusŭ *cămila*, se aruncă unulŭ după altulŭ de-asupra lorŭ călare *(câvală)*, și după acésta, șefulŭ lorŭ, care se aruncă la începutŭ saŭ la fine, numĕră într'o singură respirație până la 20, 30, după cum aŭ convenitŭ la începutulŭ joculuĭ, și la urmă ḑicêndŭ *tàlĭa* (1), se daŭ jos spre a se maĭ aruncà.

Dacă șefulŭ n'a pututŭ să numere până la numĕrulŭ convenitŭ într'o singură respirație, saŭ dacă vre-unulŭ din tovarășiĭ sĕĭ nu s'a aruncatŭ bine călare, așà în câtŭ haina sa atinge pămîntulŭ, saŭ chiar a căḑutŭ la pămîntŭ, atuncĭ banda sa devine *cămilă* și ceĭ din banda *cămilă* aŭ să jóce rolulŭ lorŭ.

39. *Cu pirustia* (2): *Cu câmila 'mpróstă* (3); *De-a câmàra* (4).

(Cu pirustie); (Cu cămila 'm picóre); (De-a cămara).

Și aci băețiĭ se facŭ douĕ bande, și după ce *se facŭ*, ceĭ din banda care rĕmâne se punŭ în picióre unulŭ lângă altulŭ în formă de cercŭ și, prinḑêndu-se de brațe, îșĭ lipescŭ capetele, formândŭ ast-felŭ o cămilă. Șefulŭ lorŭ, care se numesce *mumă*, îĭ păzesce de a nu fi încălecațĭ de ceĭ din banda adversarilorŭ; dacă muma reușesce a lovi din piciorŭ pe orĭ-cine din banda adversă, bandele îșĭ schimbă rolurile, devenindŭ *cămilă (pirustie* saŭ *cămară)* ceĭ din banda adversă.

40. *Cu ficiorlu; cu ficiuriclu.*

(Cu feciorulŭ).

Toțĭ jucătoriĭ ședŭ în formă de cercŭ pe *livadi* (luncă) depărtațĭ unulŭ de altulŭ cu vre-o treĭ patru pașĭ. Dintr'o haină se face unŭ *ficior*, și după ce *se facŭ*, cine rĕmâne trebue să vie în jurulŭ băețilorŭ, carĭ sunt așezațĭ în formă de cercŭ, ca să prinḑă *ficiorlu* (copilulŭ) pe care băețiĭ îlŭ aruncă dela unulŭ la altulŭ fórte repede și, după cum le vine lorŭ maĭ bine, la celŭ din stânga saŭ din drépta lorŭ.

---

(1) P'alocurea, în locŭ de *tàlĭa* se ḑice *chichir-mìchiiiirrrr*, de unde și numele joculuĭ.

(2) *Cu pirustia* se numesce la Româniĭ din jurulŭ Bitolieĭ.

(3) Cu *cămila 'mpróstă*, se numesce la Xirolivade, Selĭa, Gramaticova, etc.

(4) *Câmàră* se numesce orĭ-ce boltă în forma celeĭ formate de curcubeŭ.

Toţĭ rîdŭ şi facŭ hazŭ mare când alérgă alergătorulŭ după *ficior* şi nu-lŭ póte prinde. Nu-ĭ este permisŭ a trece prin faţa băeţilorŭ nicĭ a străbate cerculŭ prin mijlocŭ.

Dacă alergătorulŭ a reuşitŭ să prindă *ficiorul*, acela în mânile căruia l'a prinsŭ, devine alergătorŭ, iar elŭ îĭ iea loculŭ.

41. *Cu castrulu (1).*

Băeţiĭ carĭ ieaŭ parte la jocŭ se împărţescŭ în două bande, ca la joculŭ *Pri un cicior*, şi după acésta *se face*, cine să intre în *castru*. *Castru* să presu pune o grópă mare, în care să încapă toţĭ jucătoriĭ dintr'o bandă şi împrejurulŭ căruĭ *castru* se face o mică brazdă cu o pétră saŭ cu ajutorulŭ unuĭ lemnŭ ascuţitŭ la vîrfŭ.

Ceĭ carĭ se găsescŭ afară din *castru* îndată ce *lĭ-u ḑisiră* (a începutŭ joculŭ) lovescŭ cu mânile pe ceĭ din *castru* pe corpŭ şi mânĭ. Nu e permisŭ a lovi cine-va pe capŭ şi pântece.

Dacă ceĭ carĭ sunt în afară de *castru* reuşescŭ a scóte pe vre-unulŭ din *castru* afară, îĭ daŭ toţĭ câte una şi-lŭ liberéză în *castru*. Ceĭ din *castru* numaĭ atuncĭ vorŭ puté să scape şi să jóce la rêndulŭ lorŭ rolulŭ adversarilorŭ, când vorŭ reuşi să introducă în *castru* pe unulŭ din banda contrarie.

Acestŭ jocŭ se jócă de băeţiĭ marĭ, în vîrstă de 10 — 15 anĭ.

42. *De-a capra (2); acri-macri (3); Papadiţa (4).*

La joculŭ acesta potŭ luà parte orĭ-câţĭ băeţĭ. Unŭ băiatŭ se pune jos şi se ḑice că e *capră*. Unŭ altulŭ îlŭ păzesce de mâneca dulămeĭ. Inainte de a începe joculŭ în tótă seriositatea sa, băeţiĭ ceĭ-lalţĭ vorŭ să vaḑă dacă *carnea* (adecă *capra* se consideră ca carne friptă, din care trebue să mănânce ceĭ-lalţĭ băeţĭ) are sare; *vederea de sare* se face, lovindŭ cu mâna pe *capră* însă încetŭ. Toţĭ câţĭ l'aŭ vēḑutŭ de sare, se consideră în numĕrulŭ jucătorilorŭ, şi joculŭ începe în tótă seriositatea. Celŭ care păzesce se numesce *pâpă'* (popă). Pâpălu vine în jurulŭ capreĭ şi o păzesce de loviturile ce voescŭ să-ĭ dea jucătoriĭ, ferindu-se şi pe sine totŭ de odată. Dacă *pâpălu*

(1) *Castru* se numesce unŭ locŭ întăritŭ, tabără, meterezŭ.

(2) Se întrebuinţéză termenulŭ acesta la Farşeroţĭ.

(3) In Macedonia (Vlaho-Clisura, Gramosta, Bitolia etc.)

(4) In Epirŭ.

lovesce pe unŭ jucătorŭ cu talpa piciorului saŭ cu mâna (după cum s'aŭ învoitŭ) pe haină, acesta iea loculŭ caprei, și capra devine *pâpă*. Lovitura pe carne (pe mână saŭ faţă) nu se iea în consideraţie, pentru acelaşi motivŭ, arĕtatŭ la joculŭ *Cu topa ancălicari*.

Joculŭ maĭ póte fi şi *câvală pri pâpă* (călare pe popă) şi în casulŭ acesta, când vre-unuia dintre jucătorĭ îĭ vine bine, se aruncă călare pe popă, care nu trebue să se strîmbe spre a cădé călăreţulŭ *(câvala)*, căcĭ aşà nu merge (nu se acaţă) şi atuncĭ *pâpălu* trebue să stea a fi încălecatŭ de băiatŭ pentru a doua óră, şi în casulŭ acesta îlŭ încalecă şi maĭ bine, de óre-ce încalecă în linişte. Popa deşi încălecatŭ continuă a păzi, până lovesce pe cine-va şi scapă.

Joculŭ maĭ este şi *cu şedérea* (cu şederea), adecă unulŭ dintre băeţĭ, dacă a reuşitŭ să se puie lângă capră şi să o apuce de haină, înainte de a puté fi atinsŭ de popă cu piciorulŭ saŭ cu mâna (dacă s'aŭ învoitŭ aşà) se găsesce de o cam dată la adăpostŭ; şi când popa se uită în altă parte, elŭ lovesce una saŭ maĭ multe loviturĭ pe capră şi se duce în grabă. Când şéde cine-va, popa le spune celorŭ-lalţĭ băeţĭ să dea pe celŭ *şeḑutŭ*, că nu le face nimicŭ şi toţĭ începŭ a-lŭ bate. Celŭ şeḑutŭ n'are ce să facă şi tace; dacă vede însă că mănâncă multe, elŭ se decide şi plécă. Atuncĭ *pâpălu* care îĭ păzesce momentulŭ plecăriĭ, se repede şi de cele maĭ multe orĭ îlŭ şi atinge cu piciorulŭ, şi ast-felŭ atinsulŭ devine capră.

Une-orĭ băeţiĭ reuşescŭ a despărţi pe popă de capră şi atuncĭ îlŭ batŭ câtŭ vorŭ, de óre-ce popa fără a ţiné capra de mâneca dulameĭ, saŭ de haina copiluluĭ, chiar dacă ar atinge pe cine-va cu piciorulŭ, nu se iea în consideraţie.

Nu e permisŭ a lovi decât pe trupŭ.

Pe alocurea capra se numesce *priftésă* (preutésă); totŭ aşà şi preotulŭ se numesce *picurar* (păstorŭ) saŭ *hâsap* (măcelarŭ).

43. *Lasă-spată.*

Acestŭ jocŭ se jócă de băeţĭ micĭ, şi doĭ câte doĭ de odată. Se întorcŭ amêndoĭ cu spatele şi se lipescŭ. Unulŭ dintre eĭ, ast-felŭ stândŭ, îşĭ aduce palmele celorŭ douĕ mânĭ la peptŭ şi le ţine tare lipite, pe când cótele îĭ esŭ puţinŭ în afară spre spate, prin carĭ trece celŭ-laltŭ cele douĕ mânĭ ale sale, pe carĭ după acésta le lipesce şi dînsulŭ de peptŭ. Unulŭ, A, se aplécă cu capulŭ în spre peptŭ, rădicândŭ pe tovarăşulŭ sĕŭ pe spate şi ḑice: *lasă*, iar celŭ-laltŭ, B, *spată*. După acésta se rădică A şi se aplécă B, care repetă aceleaşĭ cuvinte, şi totŭ ast-felŭ continuă joculŭ, când unulŭ rădicândŭ pe celŭ-laltŭ pe spate, când altulŭ.

44. *Cu schinarea la cur.*

Băețiĭ *se facŭ*, și cine rĕmâne *se bagă,* adecă îșĭ pune capulŭ în póla unuĭ altŭ băiatŭ, numitŭ *mumă,* care nu iea parte activă la jocŭ, și se determină unŭ locŭ la óre-care depărtare dela *mumă*, — de obiceiŭ vre-o 10 — 20 de pașĭ,—care se numesce *semnu*. Toțĭ ceĭ-alțĭ băețĭ vinŭ de se așéză la *semnu*. Pe când celŭ *băgat* stă aplecatŭ cu capulŭ în póla *mumeĭ*, unulŭ din băețiĭ de la *semnu*, vine pe vîrfulŭ degetelorŭ, ca să nu facă sgomotŭ, și-lŭ *schină* (atinge) la curŭ. După asta, ținêndu-șĭ respirația, aștéptă respunsulŭ că celŭ *băgat* va da *mumeĭ*, care l'a întrebatŭ : *care ésti?* (cine este ?). Dacă celŭ *băgat* ghicesce, scapă, și ghicitulŭ îĭ iea loculŭ ; dacă nu, este încălecatŭ de celŭ de care l'a *schinatŭ* până la *semnu*, de unde se întórce într'unŭ piciorŭ și cu limba scósă.

Joculŭ acesta distréză fórte multŭ pe copiĭ și ceĭ carĭ nu ieaŭ parte la jocŭ, rîdŭ și facŭ mare hazŭ de celŭ *băgat*, maĭ cu sémă când e încălecatŭ și când se întórce într'unŭ piciorŭ și cu limba scósă.

45. *Chisa cu paràdislu.*

(Infernulŭ cu paradisulŭ).

Se iea unŭ lemnŭ lungŭ câtŭ o schĭópă și grosŭ câtŭ unŭ degetŭ și se înfige în pămîntŭ pe jumĕtate. Elŭ se numesce *móșe* (bĕtrână). Loculŭ alesŭ pentru acestŭ jocŭ trebue să fie móle. Toțĭ băețiĭ câțĭ ieaŭ parte la jocŭ se adună în jurulŭ *móșeĭ* și ședŭ jos. Unulŭ dintre eĭ numĕră dela *móșe* câte treĭ-patru palme spre fie-care băiatŭ și însémnă depărtarea. Fie-care băiatŭ îșĭ are *sula* de lemnŭ, pe care o înfige la punctulŭ însemnatŭ. După acésta se aduce o *custură* (bricégŭ) care să fie însemnată pe o parte a lameĭ, avêndŭ saŭ o sgârietură, saŭ data când s'a făcutŭ, și pe partea cea-laltă să nu fie nimicŭ însemnatŭ. Partea custureĭ însemnată se numesce *chisă* (infernŭ), cea netedă se numesce *paradis*. Unulŭ dintre băețĭ iea custura în mână și, aruncând'o în sus, o lasă să cadă. Dacă cade cu partea *chisă* în sus, custura o iea unŭ băiatŭ, care urméză immediatŭ după acelŭ care aruncă custura, și care-șĭ perde dreptulŭ de a maĭ aruncă până să-ĭ vie rêndulŭ. Ca să-ĭ vie rêndulŭ trebue să arunce toțĭ ceĭ-alțĭ băiețĭ. Când custura cade *paradis*, elŭ o prinde dela mânerŭ, și o dă în pămîntŭ cu vîrfulŭ lămiĭ. Câtă parte din lamă intră în pămîntŭ, cu atâta acesta-șĭ apropie sula de móșe; și iarășĭ maĭ aruncă custura, și dacă cade *paradis*, face totŭ ca maĭ sus, maĭ aruncă până cade *chisă*,

când custura trece la celŭ-laltŭ. Așà se continuă joculŭ până ce toțĭ, afară de unulŭ, și-aŭ apropiatŭ *sulili* de móșe. Acela care a rĕmasŭ, maĭ aruncă de treĭ orĭ custura și dacă în treĭ aruncăturĭ n'a reușitŭ să aducă *sula* sa până la *móșe*, tóte *sulili* celorŭ-lalțĭ băiețĭ se înfigŭ în pămîntŭ, lăsându-se afară numaĭ o mică parte spre a puté fi prinsă. Celŭ rĕmasŭ trebue să le scótă cu dințiĭ, pe când ceĭ lalțĭ îlŭ tachinéză prin cuvintele lorŭ cele mușcătóre.

46. *Dare a drâmbală*

(Scrânciobŭ).

Se înfinge în pămîntŭ unŭ parŭ de mărimea talieĭ copiilorŭ carĭ iaŭ parte la jocŭ. Une-orĭ parulŭ e ceva maĭ micŭ. După ce se ascute puținŭ la vêrfŭ, se aduce o prăjină mare *(grendă)*, mijloculŭ căreia este pe jumĕtate găuritŭ, și se pune cu partea semi-găurită pe vîrfulŭ paruluĭ. La cele douĕ capete ale prăjineĭ, care se numesce *drâmbală*, se punŭ doĭ băețĭ, și prin vêntulŭ ce-șĭ daŭ fie-care pe rêndŭ, *drâmbala*, când se rădică în sus, când se lasă în jos, rădicândŭ și scoborândŭ ast-felŭ pe rêndŭ pe ceĭ doĭ copiĭ, carĭ se daŭ *a drâmbală*. Când e să se dea jos ceĭ doĭ copiĭ, ca să nu cadă vre-unulŭ dintre eĭ prin desechilibrarea *drâmbaleĭ*, când unulŭ, în momentulŭ ce se găsesce jos ar părăsi-o, ceĭ-lalțĭ jucătorĭ se răpedŭ la parŭ și oprescŭ *drâmbala*.

Pe la comunele românescĭ dela Pindŭ, joculŭ acesta este fórte respânditŭ și se jócă numaĭ vara; *drâmbala* se face de *pină* tînĕrŭ de obiceiŭ și găurirea eĭ se face prin ajutorulŭ cărbunilorŭ.

47. *Cu tâbaclu.*

Joculŭ acesta se jócă numaĭ între doĭ băețĭ. După ce *se facŭ* cine rĕmâne presintă celuĭ-laltŭ mâna în formă de pumnŭ, celŭ-laltŭ se preface că iea *tâbac* din pumnulŭ întâiuluĭ și după acésta se preface că-lŭ trage pe nasŭ, și când îĭ vine la socotéla lovesce cu mâna sa pe pumnulŭ băgatŭ. Acesta orĭ de câte orĭ simte că va fi lovitŭ, îșĭ trage mâna, și dacă nu e lovitŭ, scapă și presintă celŭ-laltŭ *pumnul*.

Când e să iea *tabac* din pumnŭ, jucătorulŭ, după ce lovesce într'o parte și alta pumnulŭ, ca și cum ar lovi pe o cutie adevĕrată și plină cu tabacŭ, îlŭ întrébă *de unde l'a adusŭ, cum îlŭ vinde, ba că-ĭ scumpŭ și nu-ĭ cam vine la socotélă, ba că tabaculŭ adusŭ din cutare localitate este maĭ bunŭ etc.*, și când îlŭ lovesce tare pe pumnŭ, îlŭ tachinéză: *e! frate n'aĭ să te plângĭ, că nu-țĭ plătescŭ bine, etc.*, și alte multe de astea.

48. *Cu scóterea carne.*

La Pindŭ se obicĭnuesce, că adunându-se flăcăiĭ în *còdur (misuhòri)* (1), unde se aduce de vîndare și carne crudă saŭ friptă în țépă, se prindŭ, cine póte să taĭe o bucată óre-care de carne, piciorŭ, cóste, capŭ, etc., dintr'unŭ numĕrŭ óre-care de loviturĭ, după învoială. Operația acésta se numesce: *scótere carne*. Se facŭ prinsorĭ pentru acésta, și dacă nu reușesce cine se angajéză să *scótă carnea*, perde prinsórea.

Prinsorile sunt de obiceiŭ, *carne friptă*, *vinŭ*, câte o cinste la ceĭ carĭ ieaŭ parte la prinsóre, etc.

49. *Tu guvă cu adunarea.*

(In gaură cu adunarea).

Fetele obicĭnuescŭ a jucà și ele cu sîmburĭ de roșcove numite: *çinçifi*. Pentru acésta se face o gaură câtŭ o nucă de mare și după acésta, dela óre-care depărtare de acolo, se ducŭ de aruncă, în gaură cu *çinçifi*. Fie-care caută să arunce *çinçifa* sa în gaură, saŭ câtŭ se póte maĭ aprópe de gaură. Cine a pututŭ aruncà *çinçifa* în gaură saŭ maĭ aprópe de gaură decât cele-lalte, acea are dreptulŭ să adune. *Adunarea* se face ast-felŭ: cu unghia policaruluĭ caută să pue în gaură tóte *çinçifile*. Pentru fie-care *çinçifă* are dreptulŭ să o adune în gaură din treĭ loviturĭ cu policarulŭ. Dacă în treĭ loviturĭ n'a pututŭ să o adune, fata a căreĭ *çincifă* erà maĭ aprópe de gaură după acea a primeĭ fete, are dreptulŭ să adune. Acésta adună însă numaĭ *çinçifile*, pe carĭ nu le-a pututŭ pune în gaură prima, așà că lucrarea devine maĭ lesniciósă pentru dînsa.

Cine a pututŭ să adune tóte *çinçifile* în gaură, le suflă cu gura, și câte scóte afară din gaură dintr'o singură suflătură, le câștigă. N'are dreptulŭ să sufle decât o singură dată, și după dînsa va suflà acea care urméză în ordinea depărtăriĭ *çinçifilor* dela gaură. Așà se continuă, până ce câștigă tóte *çinçifili*.

De multe orĭ în locŭ de *çinçifi*, jócă cu *gazeti* (monedă falsă cu coloare aurie), *aspri*, *pârḑiçĭ* (părăluțe purtate de obiceiŭ la gâtŭ), etc.

(1) *Còdur* (Clisura, Gopiște, etc.) și *misuhòri* (grec.) însémnă mijloculŭ satuluĭ, unde de ordinarŭ e piață.

50. *Tu guvă cu adunarea diprisupră.*

Joculŭ acesta, pe care-lŭ obicĭnuescŭ numaĭ fetele, se jócă totŭ ca şi celŭ precedentŭ, cu singura deosebire, că în locŭ de a aruncà dela óre-care depărtare cu *çinçifili* saŭ cu cele-lalte obiecte cu carĭ jócă, aruncă chiar de pe de asupra gaureĭ, adecă îşĭ punŭ fetele mânile în carĭ ţinŭ *çinçifili* deasupra gaureĭ, la óre-care înălţime, în modŭ perpendicularŭ, şi de acolo, pe rêndŭ, lasă fie-care să cadă *çinçifa*. Fata a căreĭ *çinçifă* este maĭ aprópe de gaură, *adună* cea d'intâia. După acésta urmézä, cum amŭ spusŭ în joculŭ precedentŭ.

51. *Cu ţara.*

Fetele cele micĭ obicĭnuescŭ a se jucà pe *gâzeti, asprì, pârdiçĭ*, etc. cu joculŭ *ţara*. Pentru acésta se aduce nisipŭ, şi după ce fetele *se facŭ*, cine remâne, amestecă în nisipulŭ celŭ supţire atâtea *gâzeti*, câte sunt şi fetele, — câte una de fie-care fată, — şi după acésta face *ţara* (nisipulŭ celŭ supţire) ast-felŭ amestecată atâtea *tocurĭ* (1) (grupurĭ) câte fete sunt. Apoĭ spune fetelorŭ să îşĭ alégă fie-care câte unŭ *toc* (grupŭ), rêmâindŭ ca dînsa să iea *toculŭ* celŭ din urmă ce-ĭ vorŭ lăsà fetele. Fie-care fată după acésta îşĭ desvelesce grupulŭ sĕŭ şi câştigă câte *gâzeti* s'orŭ aflà într'însulŭ. De sigurŭ că se întîmplă de multe orĭ ca într'unŭ grupŭ să fie una saŭ maĭ multe, şi într'altulŭ de locŭ.

52. *Cu funea; orbu-ghiani; cu ochĭlĭ ligaţĭ.*

(Cu funia) (orbu-Iani) (cu ochiĭ legaţĭ).

Se aduce o *fune* (frânghie) ale căreĭ extremităţĭ se légă, şi într'însa intră toţĭ jucătoriĭ. *Se fac*, şi cine rĕmâne îşĭ légă ochiĭ şi caută după acésta să prindă pe vre-unŭ jucătorŭ şi să-lŭ recunóscă. Dacă-lŭ recunósce, elŭ scapă şi recunoscutulŭ se légă la ochĭ. Ochiĭ se légă de obiceiŭ cu o batistă.

Pe când celŭ legatŭ caută să prindă pe vre-unulŭ dintre jucătorĭ, ceĭlalţĭ îlŭ ciupescŭ de braţŭ, saŭ îlŭ tragŭ de mânecă, şi îĭ facŭ felŭ de felŭ de şicane.

---

(1) Tocurile se maĭ numescŭ şi *suraţĭ*.

53. *Pri ceflâ.*

Băeţiĭ jócă joculŭ acesta cu óse de prune, cu migdale, nucĭ, etc. Pentru acésta se iea unŭ *parŭ* (bĕţŭ micŭ lungŭ câtŭ unŭ degetŭ şi subţire) şi se pune în pămîntŭ. Altă dată în locŭ de *parŭ* se pune unŭ cuiŭ. Pe *parŭ* saŭ cuiŭ (*penură*) se pune jumĕtate din migdală, după ce i se scóte sîmburele, care se numesce *ceflă* (cójă), ca şi tóte ósele, nucile, migdalele, etc., stricate. Dela óre-care depărtare de acolo se determină unŭ locŭ, numitŭ *semnu*; după ce băeţiĭ *se facŭ* cine să rĕmâie la *ceflă*, ceĭ-alţĭ se ducŭ şi aruncă dela *semnu pri ceflă cu nucĭ, migdale*, etc., adecă cu ce jócă. De obiceiŭ se aruncă cu câte o singură nucă pe dată, şi dacă aruncătorulŭ nu lovesce *cefla* aşà ca să cadă jos, nuca cu care a aruncatŭ i-o câştigă celŭ care *şéde* la ceflă. Aşà se continuă până când unulŭ dă *cefla* jos de pe *parŭ* saŭ cuiŭ; în casulŭ acesta elŭ şéde la ceflă, după ce i se dă din partea fostuluĭ la *ceflă* două *nucĭ*, *migdale* etc.

54. *Cu arucarea chétra.*

Joculŭ acesta este obicĭnuitŭ de băeţĭ ca şi de flăcăĭ şi de bărbaţĭ în ḑile de sĕrbătorĭ. Pentru acésta se determină unŭ locŭ, numitŭ *semnu*, de unde trebue să arunce pétra.

Joculŭ e de două felurĭ : *cu loc* saŭ *fără loc*. *Fără loc* se face ast-felŭ : toţĭ jucătoriĭ trebue să arunce pétra dela *semnu* fără să-şĭ dea vêntŭ. *Cu loc*: toţĭ jucătoriĭ se ducŭ la óre-care depărtare dela *semnu*, în partea opusă aceleia unde aŭ să arunce pétra, şi de acolo dându-şĭ vêntŭ *(luânda loc)*, adecă în iuţélă mare, ţinêndŭ pétra pe mâna dréptă şi rădicată maĭ pre-sus de umĕrŭ, ajungŭ la *semnu* şi de aci o aruncă câtŭ potŭ maĭ de parte.

Altă dată, se convine de maĭ nainte, să arunce pétra cu amêndouĕ mânile.

Cine a pututŭ să arunce pétra maĭ departe dela *semnu*, acela se declară învingĕtorŭ.

E de observatŭ, că une-orĭ, când sunt vre-o ḑece tinerĭ maĭ de aceeaşĭ putere, şi care maĭ de care ambiţiosŭ să arunce pétra maĭ departe, lumea vine cu grămada să asiste.

55. *Alumtarea.*

Băeţiĭ, de multe orĭ, spre a se sci cine este celŭ maĭ voinicŭ, se ieaŭ

la trântă doĭ câte doĭ și cine e trântitŭ, e maĭ puținŭ voinicŭ decât celŭ-laltŭ.

Trântéla (*ar'carea* saŭ maĭ bine **sdupunirea**) se face prin luptă, *alumtare*, cu pedecă (*chédică*) și fără pedecă.

De obiceiŭ, când băețiĭ se ieaŭ la trântă, se apucă saŭ de gulerulŭ *dulameĭ* saŭ de mijlocŭ. Când se apucă de mijlocŭ, unulŭ dintre eĭ trece una din mânile sale pe la subțióra mâneĭ contrariĭ a celuĭ-laltŭ, iar a doua mână o duce pe umĕrulŭ băiatuluĭ, și ast-felŭ îșĭ unesce cele două mânĭ, la spatele adversaruluĭ, care face totŭ așà. După ce se apucă așà, unulŭ dintre băețiĭ spectatorĭ dă semnalulŭ lupteĭ (*alumtăriliei*) prin cuvintele următóre: *ptiŭ li-u ḑisim* (ptiu, i-o ḑisemŭ) și băețiĭ caută să se trântéscă. Fie-care dintre eĭ, după ce se începe lupta, are dreptŭ, dacă-ĭ vine la socotélă, să apuce pe adversarulŭ sĕŭ cum póte maĭ bine, maĭ cu sémă când se învoescŭ dela începutŭ ca să se lupte *cum vor puté*.

Spre a se considerà că unulŭ din băețiĭ carĭ se luptă a fostŭ trântitŭ, trebue să fie trântitŭ pe spate, ast-felŭ ca *plâtarea* saŭ *cósta* (omoplatulŭ) să atingă pămîntulŭ. De aci se vede că a rĕmasŭ și ḑicătórea cu care se laudă de obiceiŭ ceĭ voinicĭ, băețĭ, flăcăĭ saŭ bărbațĭ: *nu îmĭ mâncă cósta țéră putè* (nu mi-a mâncatŭ (atinsŭ) cósta țĕrîna nicĭ odată). Copiiĭ ceĭ micĭ trebue să se lupte de treĭ orĭ, căcĭ așà este bine, spunŭ eĭ, de óre-ce dacă nu se vorŭ luptà de treĭ orĭ, *ĭlĭ mâncă câñĭli di la oĭ* (îĭ mănâncă câniĭ dela oĭ). Cine cade la a treia óră, acela este învinsulŭ și celŭ-laltŭ e voinicŭ (*gionili*).

56. *A valma; vâlâmà*.

Joculŭ acesta se jócă de obiceiŭ de flăcăĭ și bărbațĭ. Numele-ĭ provine de la *vâlmă* (păstorŭ de iepe, ergheliĭ). Se face în modulŭ următorŭ:

Toțĭ câțĭ vorŭ să iea parte la acestŭ jocŭ se prindŭ unulŭ de altulŭ de *dulamă* de pe la spate, și doĭ maĭ glumețĭ se punŭ, unulŭ la începutŭ și celŭ-laltŭ la fine. Celŭ dela începutŭ se consideră stăpânulŭ (*domnulŭ*) iepelorŭ, căcĭ toțĭ ceĭ-lalțĭ dela celŭ dela începutŭ până la ultimulŭ se consideră ca iepe. Celŭ dela fine este *vâlâmălu* (servitorŭ alŭ *domnuluĭ*).

Domnul pune diferite întrebărĭ *vâlâmăluĭ* și prin respunsurile glumețe ce scie să dea acesta, provócă rîsulŭ publiculuĭ spectatorŭ. Câte odată *vâlâmălu* se dă de Grecŭ, și în casulŭ acesta vorbesce stricatŭ romănesce, ceea ce provócă și maĭ multŭ rîsulŭ în publicŭ. Maĭ cu hazŭ e însă, când *domnul* se dă de Grecŭ și servitorulŭ (*vâlâmălu*) de Românŭ, căcĭ la întrebările ce-ĭ pune *domnul*, când întrebarea nu-ĭ convine *vâlâmăluĭ*, acesta

se preface că nu pricepe grecesce și-ĭ vorbesce românesce, ceea ce face să se supere *domnul*, care alérgă după *vâlâmă* cu o *vérgă* ca să-lŭ bată și se întórce când într'o parte, când într'alta, și rîdŭ ómeniĭ de se prăpădescŭ de rîsŭ.

Joculŭ se face la sĕrbătorĭ, după ce se termină hora *(corŭlu)*.

57. *Càcada-màcada.*

Joculŭ se jócă de băețĭ saŭ de flăcăĭ. De obiceiŭ se jócă la petrecerĭ. Se prindŭ toțĭ jucătoriĭ de mână în formă de horă, și după ce se pune în fruntea horeĭ celŭ maĭ glumețŭ ca să-ĭ conducă, joculŭ se începe, cântândŭ toțĭ și venindŭ în jurŭ. Când se jócă de băețĭ, se cântă ast-felŭ:

Càca-da
Màca-da
Și purdèși-anapoda.

Când se jócă de flăcăĭ, aceștia improviséză diferite cântece, maĭ multŭ saŭ maĭ puținŭ licențióse și la adresa celorŭ urîțĭ de poporŭ în genere. După ce se cântă de vre-o douĕ-treĭ orĭ, conducĕtorulŭ *(caplu)* se opresce de odată și toțĭ îlŭ imitéză. Acuma elŭ, presintândŭ spre centrulŭ horeĭ, când piciorulŭ dreptŭ, când celŭ stângŭ, la fie-care presentare de picióre, care trebue să fie imitată de toțĭ jucătoriĭ, ḑice iute: *andreptul* (dreptulŭ piciorŭ), *astângul* (stângulŭ sub. înț. piciorŭ) Pe când toțĭ facŭ acéstă mișcare, *caplu*, numindŭ cu vocea maĭ apăsată și bruscŭ, care piciorŭ să presinte toțĭ spre centrulŭ horeĭ, saŭ, — dacă crede elŭ, — care piciorŭ să fie pusŭ călare pe celŭ-laltŭ piciorŭ, elŭ face contrariulŭ de ce spune spre a induce în eróre pe ceĭ-lalțĭ. Cine a făcutŭ contrariulŭ de ce a spusŭ *caplu*, se pune în centrulŭ horeĭ. După ce maĭ vinŭ de douĕ-treĭ orĭ în jurulŭ luĭ, ceĭ-lalțĭ se oprescŭ de odată și *caplu*, adresându-se lorŭ, le ḑice:

Ia lârḑițĭ-vĕ s'nê videm! (Ian lărgițĭ-vĕ să nĕ mândrimŭ, lit. să ne vedemŭ.)

Hora lărgindu-se, elŭ continuă:

— Çe s'hibă aestu? (ce să fie acesta? adecă celŭ din mijloculŭ horeĭ.)

Nacâ-ĭ Vùrgar?	Nu cum-va e Bulgarŭ?
Nacă-ĭ Grec?	Nu cum-va e Grecŭ?
Nacă-ĭ lup? etc.	Nu cum-va e lupŭ? etc. etc.

și după ce-șĭ exprimă îndoiala ast-felŭ, adaogă, că óre după cutare parte a corpuluĭ séměnă a cutare, ba că după cutare séměnă a cutare, etc.

La urma urmelorŭ se pronunță definitivŭ pentru una din câte a spusŭ, și toțĭ jucătoriĭ îlŭ aprobă în gura mare:

Acși ésti! ai 'ndreptu! (așà este! aĭ dreptate! etc).

Caplu, după ce a fostŭ aprobatŭ că a nemeritŭ, și după ce face câte-va caraghioslîcurĭ spre semnŭ de satisfacție, saŭ își rĕsucesce mustățile saŭ se strîmbă când într'o parte, când într'alta spre publiculŭ spectatorŭ, mișcândŭ din sprincene și voindŭ să arate: ațĭ vĕḑutŭ ce deșteptŭ am fostŭ, etc. etc.—, se întórce spre tovarășiĭ sĕĭ și le ḑice:

Çe-lĭ lìpsesce? (Ce-ĭ lipsesce?) Aceștia daŭ din umerĭ și-lŭ lasă să rĕspundă totŭ elŭ, și după cum e *grec* saŭ *vurgar*, saŭ *lup*, saŭ orĭ-ce altă *vietuitóre* saŭ *lucru*, capulŭ găsesce de cuviință că-ĭ lipsesce unŭ lucru și adresându-se către ceĭ-alțĭ, le ḑice:

Lĭ-lu dăm? (Ilŭ dămŭ?) (lucrulŭ ce-ĭ lipsesce ad.) și toțĭ în gură mare aprobă: *Lŭ dăm, lŭ dăm!* (Ilŭ dămŭ, îlŭ dămŭ) și toțĭ apropiindu-se de dînsulŭ, îĭ daŭ lucrulŭ trebuinciosŭ. Dacă este lupŭ, *caplu* ḑice să-lŭ gonéscă de acolo și toțĭ strigă: *Dùùa, lupe!* (Huideo, lupule!).

Dacă este grecŭ, *caplu* ḑice, că nu scie sĕraculŭ să vorbéscă bine cutare limbă și toțĭ sunt de părere să-lŭ învețe a vorbi și începŭ a declamà diferite versurĭ maĭ multŭ saŭ maĭ puținŭ satirice, pe tonulŭ stricatŭ cu care vorbesce Greculŭ limba străină ce e numită, și rîde publiculŭ de se prăpădesce de rîsŭ.

După acésta continuă *caplu* a presintà iarășĭ piciórele, după cum amŭ arĕtatŭ maĭ sus, și cine greșesce, iea loculŭ celuĭ care stă în mijloculŭ horeĭ și care scapă. Dacă nimenĭ nu greșesce, iarășĭ continuă a venì în jurulŭ celuĭ din mijloculŭ horeĭ și iarășĭ se repetă scena de maĭ sus.

Joculŭ acesta este fórte rĕspânditŭ printre Românii din Macedonia, precum și joculŭ *a vâlmă*.

58. *Cu tucinili.*
(Cu tăciunele).

Băețiĭ, când se strîngŭ iarna în jurulŭ foculuĭ, obicĭnuescŭ a jucà *cu tucinile* (tăciune). Unulŭ dintre eĭ iea din focŭ unŭ tăciune, care să aibă flacăre și presintându-lŭ celuĭ de lângă dînsulŭ îĭ ḑice: *Ḑî: tim-tim-tim* (Ḑi: tim-tim-tim).

— Tim-tim-tim.

— Ţîne s'ti bișim (Ţine să te bĕșimŭ).

Și ḑicêndŭ aceste cuvinte, dă acestuia tăciunele și-lŭ trage puținŭ de ureche. Acesta la rêndulŭ sĕŭ presintă tăciunele la unŭ altulŭ, cu care se petrece aceeașĭ scenă, și totŭ așà se continuă, purtândŭ tăciunele pe rêndŭ la toțĭ băețiĭ, dela drépta la stânga și viceversa. Acela la care se stinge flacăra tăciuneluĭ, e trasŭ de ureche de toțĭ ceĭ-alțĭ, și joculŭ continuă

maĭ departe, după ce se aprinde iarăşĭ tăciunele. Celŭ trasŭ de ureche, se crede că va trăi maĭ puţinŭ ca toţĭ ceĭ-lalţĭ.

59. *Cu V̑iràclu* (1).

(Cu uliulŭ).

Se prindŭ băeţiĭ unulŭ după altulŭ ca la joculŭ *a vâlmă*, şi unŭ băiatŭ, care-şĭ însuşesce prin consimţemîntulŭ celorŭ-lalţĭ calitatea de *v̑iràc* (uliŭ), alérgă când într'o parte, când într'alta, ca să prindă vre-un băiatŭ dela códă. Toţĭ băieţiĭ carĭ s'aŭ prinsŭ ca la joculŭ *à vâlmà* afară de întâiulŭ, se presupune că sunt puĭ, iar întâiulŭ se presupune a fi *clocĭe* (cloşcă).

V̑iraclu, alergândŭ când într'o parte, când într'alta, vede că *clocĭa* îĭ sare tot-deauna în faţă şi i se opune straşnicŭ, imitândŭ cu vocea sa strigătulŭ ce adevĕrata cloşcă îlŭ scóte, când cine-va voesce să-ĭ răpéscă vr'unŭ puiŭ saŭ când vre-unŭ câne o urmăresce să o prindă. Atuncĭ elŭ i se adreséză şi îĭ dice: *Dă-m̑ĭ foc* (Dă-mĭ focŭ)—*Du-te la hilĭe mea* (Du-te la fiica mea), îĭ rĕspunde cloşca, şi scuipă imediatŭ în ceva, presupunêndŭ că scuipă într'unŭ paharŭ. *V̑iraclu*, după ce simulează că a căpătatŭ focŭ, se pune iarăşĭ să alerge după prinderea vre-unuĭ puiŭ. Pe cine dintre *puĭ* pune mâna, îlŭ iea şi-lŭ duce într'unŭ anumitŭ locŭ, de unde nu maĭ are voie să plece. Aşà face elŭ, până reuşesce să iea toţĭ *puiĭ* dela cloşcă, afară de unulŭ.

Cloşca rĕmasă cu unŭ singurŭ puiŭ, se duce într'o parte unde se presupune că este casa şi grădina eĭ, şi acì pune capulŭ în póla puiuluĭ sĕŭ, care o caută la capŭ. In acestŭ timpŭ, *v̑iraclu* trămite pe unulŭ din puiĭ răpiţĭ la cloşcă şi-ĭ spune să-ĭ céră cheile, cu carĭ să deschidă mama sa lada, ca să scótă hainele cele nouĕ, de óre-ce vrea să însóre pe unulŭ din copiĭ. Cloşca, dându-ĭ unŭ óre-care obiectŭ presupusŭ ca cheĭ, îĭ dice: *Du-te cama'nv̑ie* (du-te maĭ curînd).

Acesta, în locŭ să plece, pişcă puiulŭ closceĭ de braţŭ, de piciorŭ, etc. şi puiulŭ începe să strige: *ţiŭ, ţiŭ, ţiŭ.* Cloşca atuncĭ se mânie şi înfuriată se repede asupra venituluĭ, care speriatŭ plécă în grabă mare la *v̑iràc*, căruia îĭ spune cele întîmplate. *V̑iraclu* trămite pe altulŭ să-ĭ céră de astă dată ghetele cele nouĕ, cu carĭ să mărite pe o soră a sa. Venindŭ puiulŭ la cloşcă, se petrece aceeaşĭ scenă ca şi cu precedentulŭ. Scopulŭ pentru care se trimetŭ diferiţĭ puĭ sub diferite pretexte, este ca să vadă dacă puiulŭ rĕmasŭ la cloşcă e bine păzitŭ saŭ nu. Intre acestea cloşca se preface că adórme şi îndată ce află *v̑iràclu* acésta, imediatŭ trimite pe puiĭ sĕĭ să-ĭ

(1) Comunicatŭ de Gheorghe Cica, elevŭ la liceulŭ din Bitolia şi originarŭ din Călive (Selĭa).

aducă și pe ultimulŭ puiŭ rĕmasŭ la cloșcă. Aceștia luându-lŭ, după ce se depărtéză întru cât-va dela casa cloșceĭ, începŭ să strige: *brum, brum.*

Cloșca, rĕmasă fără niciĭ unŭ puiŭ, caută în sus caută în jos, strigă, se vaetă, chémă pe puiulŭ sĕŭ, și după ce vede că nu vine, iea o furcă cu unŭ fusŭ și se duce să caute pe la veciniĭ, nu cum-va s'o fi dusŭ p'acolo. In drumŭ întâlnindu-se cu *v̂iráclu*, îĭ spune :

— *V̂iràc, v̂iràc, nu-ñĭ viḑușĭ singurlu ameŭ hilĭŭ?*

(Uliule, uliule, nu vĕḑușĭ uniculŭ meŭ fiŭ?)

— Ţî-l viḑuĭ (Ţi-lŭ vĕḑuĭ).

— Iu fèçe? (Unde s'a dusŭ?)

— Cum era? (Ce felŭ era puiulŭ?)

— Aroșŭ. (Roșu.)

— Calea roși lò (Calea roșie apucă).

Și cloșca, după ce caută în partea arĕtată, se întórce iarășĭ la *v̂iràclu* și îĭ spune că nu l'a găsitŭ. *V̂iraclu* îĭ arată altŭ drumŭ, ḑicêndu-ĭ că p'aci trebue să fi apucatŭ. După ce cloșca caută în câte-va drumurĭ pe care i le arĕtà *v̂iràclu*, se întórce și îĭ ḑice: *V̂irac, v̂irac, scóte si-ţĭ ved pulĭi.* (Uliule) scóte să-ţĭ vĕdŭ puiĭ). *V̂iraclu* se opune; cloșca atuncĭ îĭ trage una cu furca și îĭ ḑice : *Scóte pulĭi* (scóte puiĭ). *V̂iraclu* iarășĭ se opune și cloșca îĭ maĭ trage una. Dacă vede așà *v̂iraclu*, n'are în cotro și îĭ scóte pe toţĭ, afară de puiulŭ căutatŭ de cloșcă. Cloșca îĭ observă maĭ întâĭ la limbĭ, apoĭ la picióre, la aripĭ (mânĭ) etc. «Maĭ lipsesce» ḑice ea—«Nu lipsesce» rĕspunde *v̂iraclu.* Ba că lipsesce, ba că nu lipsesce, cloșca înfuriată maĭ trage una *v̂iracluĭ.*

Acesta de frică maĭ scóte și ultimulŭ puiŭ și ḑice:

— Ia veḑĭ, nu-ĭ a tĕŭ (Ian veḑĭ, nu-ĭ alŭ tĕŭ).

— S' videm (Să vedemŭ).

Și cloșca căutându-lŭ, după limbă, după picióre, aripĭ, etc., îlŭ recunósce, și luându-lŭ cu sine plécă în grabă mare, simulândŭ a fi bucurósă. Ast-felŭ să termină joculŭ.

Cu sfurla.

(Sfârlézǎ).

Jocurile cu *sfurla* se facŭ vara. Sunt maĭ multe felurĭ de *sfurle: cicricóñie*, care se face de lemnŭ dela cicricŭ și care *face* (se întórce în jurŭ) maĭ bine decât tóte și dórme în facere, că ţi se pare că nu se învîrtesce

de locŭ; *édirișe, pixarișe* de *édire saŭ pixare* (edere), carĭ pe lângă că facŭ bine, maĭ aŭ avantagiulŭ de a fi inatacabile loviturilorŭ ce primescŭ în jocurile carĭ urméză; *pârnârișe* făcute de părnare, unŭ felŭ de arbustŭ tare, acestea sunt tarĭ, dar nu *facŭ* bine și multŭ, pentru aceea se obicĭnuescŭ maĭ multŭ la joculŭ *analtu*, unde nu se cere să *facă* multŭ sfurla.

In ceea ce privesce forma lorŭ, ele sunt de maĭ multe felurĭ : *gurgulitóse* (rotunde); *spirlungóse* (lungărețe); *cuculĭate* (cu cuculiŭ. Vedĭ fig.); *dardare* se numescŭ acelea, carĭ când se întorcŭ în jurŭ, nu staŭ într'unŭ locŭ, ci se mișcă și facŭ sgomotŭ. Sunt unele însă carĭ facŭ sgomotŭ, dar carĭ cu tóte acestea *facŭ* bine, și copiiĭ carĭ vorŭ să aibă ast-felŭ de sfurle, le găurescŭ prin mijlocŭ.

Cuculiŭ



Sulŭ.

Tóte sfurlele trebue să aibă câte unŭ *sulŭ* de ferŭ pe care se învîrtesce sfóra, numită *sfurnòschilŭ*, și în jurulŭ căruia se învîrtesce sfurla. Sfurlele maĭ potŭ fi *adunate* (învîrtite cu sfurnòschilulŭ) și dela *cuculiŭ*. *Cuculiulŭ* tot-deauna e de lemnŭ și se face odată cu sfurla. Sululŭ se pune de băețĭ din cuiŭ, saŭ de Țiganiĭ carĭ lucréză ferulŭ.

60. *Analtu; pri sfurlă.*

Se face maĭ intâĭ unŭ cercŭ micŭ, avêndŭ o rază de cincĭ centigrade, care se numesce *simnic*. Toțĭ băețiĭ, carĭ voescŭ să jóce, trebue să aibă fie-care sfurla sa, cu care aruncă să *dea* în *simnic*. Fie-cine, care nu póte să nemeréscă la întâia *dare* în *simnic*, maĭ are dreptulŭ să maĭ dea încă de două orĭ, până la treĭ. Dacă toțĭ băețiĭ aŭ datŭ în *simnic* în una din cele treĭ aruncăturĭ, maĭ începŭ să dea din noŭ până ce unulŭ nu va nemeri. Dacă însă sunt maĭ mulțĭ carĭ n'aŭ datŭ în *simnic* în cele treĭ aruncăturĭ și o parte dintre dînșiĭ aŭ datŭ, aceștia nu maĭ aruncă, și rĕmâne ca ceĭ ce n'aŭ *datŭ* să încerce din noŭ, până când toțĭ vorŭ da, afară de unulŭ singurŭ.

Acela care rĕmâne, pune sfurla jos și ceĭ-lalțĭ, pe rêndŭ, caută să o lovéscă și să-ĭ facă *srundĭ*, (aiurea *zocurĭ*, găurĭ făcute prin *sululŭ* de ferŭ alŭ sfurleĭ), însă loviturile să fie *analtu* saŭ *pri nâsă* (înaltŭ, pe dênsa) adecă în momentulŭ când se aruncă sfurla și nu după ce cade jos: sfurla *pusă* să fie lovită maĭ întâĭ de sfurla jucătoruluĭ, și pe urmă acésta să cadă pe pămîntŭ (apoĭ *s' mâcă țară*).

Cine o póte lovi, pune pe a sa, și celŭ *băgatŭ* își iea sfurla de jos și dă la rêndulŭ sĕŭ. Așà se continuă joculŭ maĭ departe.

Dacă celŭ care *dă* cu sfurla sa pe cea *băgată* și lovind'o nu maĭ *face* de locŭ (adecă nu vine în jurŭ), se dice că sfurla acésta *iși* (a eșitŭ) *scùfus*, și se procedéză ca și în casulŭ când n'ar fi lovit'o de locŭ.

Dacă sfurla *face* (se întórce în jurulŭ sĕŭ), însă sbîrniindŭ, se dice că *s'duçi dârdàră*, și lovitura se iea în considerare.

61. *Cu simniclu (cu tréçirea semnuluĭ).*

Ca și în joculŭ precedentŭ, după ce se dă în *simnic*, acela care rĕmâne pune sfurla jos, și ceĭ-lalțĭ caută să o lovéscă, atâtŭ *înaltŭ* ca în joculŭ precedentŭ, câtŭ și cu *mâtulĭi*, în direcția unuĭ locŭ numitŭ *semnu* și care este depărtatŭ de loculŭ unde s'a pusŭ sfurla cu vre-o 10—20 de pașĭ. *Mâtulĭi* se numesce lovirea ce se face sfurleĭ băgate, nu în momentulŭ când aruncă cine-va cu sfurla, ci după ce acésta cădendŭ jos, stăpânulŭ sĕŭ, pe când dînsa se întórce încă în jurŭ (*façi*), o primesce în palma sa întinsă și, după ce-ĭ dă óre-care vîntŭ, lovesce sfurla băgată în direcția în care trebue să fie dusă, spre a trece semnulŭ. Când cine-va face o ast-felŭ de lovitură, se dice că *lŭa mâtulĭŭ,* saŭ numaĭ *ló* (a luatŭ mâtuliŭ, a luatŭ). După ce iea cine-va *mâtulĭŭ*, trebue ca sfurla să *facă.* Dacă cine-va nu reușesce să lovéscă sfurla *băgată analtu* saŭ să iea *mâtulĭŭ*, saŭ că lovind'o orĭ luândŭ *mâtulĭŭ* sfurla sa *nu face,* trebue atuncĭ să puie sfurla în loculŭ celuĭ *băgat*, care la rĕndulŭ sĕŭ scăpândŭ de jos, continuă a jucà în rĕndulŭ celuĭ care *cădu.* Până să ajungă la *semnu*, de multe orĭ se schimbă maĭ multe sfurle. Când sfurla cuĭ-va a trecutŭ de *semnu*, unulŭ dintre jucătorĭ o iea și o pune într'unŭ locŭ bine neteditŭ, și acì fie-care jucătorŭ trebue să dea de treĭ orĭ pe rĕndŭ *analtu* saŭ cu *mâtulĭi* pe sfurla *bâgată.* Acestŭ faptŭ se dice: *S' lĭa aradă* (să iea rĕndulŭ). Dacă cine-va nu póte să dea, celŭ *băgatŭ* scapă și jucătoriĭ trebue să iea *aradă de treĭ orĭ* pe sfurla celuĭ ce n'a putută *să dea.* Dacă toțĭ băețiĭ reușescŭ să iea *aradă* de treĭ orĭ, fie-care dintre dînșiĭ dă câte treĭ *svundĭ* pe sfurla *bâgată*, și joculŭ reîncepe, punêndu-se jos totŭ sfurla *asvundită* (*dată cu zocurĭ*).

62. *Cu bâșarea.*

Joculŭ acesta constă în a luà *mâtulĭi* numaĭ. Cine, aruncândŭ cu sfurla, n'a lovitŭ pe *sfurla bâgată analtu* și n'a pututŭ să iea nicĭ *mâtulĭŭ*, trebue să puie jos sfurla sa și celŭ *bâgat* scapă.

Sfóra cu care se învîrtesce sfurla (*se adună sfurla*) se numesce *sfurnoschilu.*

Bâșarea (sărutarea) nu se prinde, adecă când se aruncă sfurla pe pămîntŭ și pe când încă *face* (se întórce), vine în contactŭ cu sfurla *bâgată 'mpadi*, se numesce *bâșari* acéstă atingere, și cu acésta jucătorulŭ nu-șĭ trece

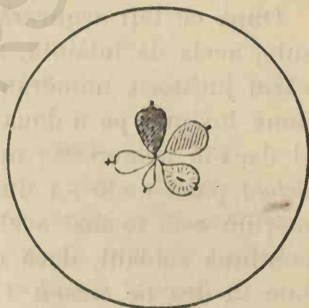
rêndulŭ, ci trebue, dacă n'a lovitŭ *analtu*, să iea *mâtulĭŭ*. *Bâșarea* nu se prinde și la jocul̆ precedentŭ.

Sunt băețĭ, carĭ aŭ măestria să iea sfurla pe unghia degetuluĭ fără ca dînsa să înceteze de a se întórce. Aceștia se consideră printre ceĭ d'întâĭ jucătorĭ.

63. *A sóirluĭ; t'a soira.*

Joculŭ *a soirluĭ* cu sfurla se face precum urméză:

Se împărțescŭ băețiĭ în două bande, ca la joculŭ *Pri unŭ cicior*. După acésta *se facŭ*, cine să *între* în *soir*. Banda care rĕmâne *întră* în *soir*, adecă pune sfurlele tuturorŭ jucătorilorŭ din carĭ se compune în *soir*, și ceĭ din banda adversă trebue să dea asupra lorŭ, și caută să scótă celŭ puținŭ pe una afară din *soir*. Se dă tot-deauna de pe *soir*, saŭ cuĭ îĭ place, póte să dea și afară din *soir*, însă nicĭ odată nu i se permite a da din *soir*.


Soir cu sfurle.

Dacă toțĭ din bandă aŭ datŭ și n'aŭ scosŭ nicĭ o sfurlă din *soir*, banda acésta *cadi* (cade) și trebue să *intre* în *soir*, adecă să puie tóte sfurlele jucătorilorŭ carĭ facŭ parte din bandă în *soir*, și foștiĭ în *soir* esŭ afară adecă jócă rolulŭ adversarilorŭ lorŭ.

Dacă unulŭ chiar dintre ceĭ carĭ jócă *din afară* scóte celŭ puținŭ o sfurlă din *soir*, se strîngŭ iarășĭ sfurlele în *soir* și toțĭ daŭ încă câte odată. Dacă iarășĭ unulŭ dintre eĭ scóte o sfurlă afară din *soir*, iarășĭ se strîngŭ sfurlele în mijloculŭ *soiruluĭ* și iarășĭ maĭ daŭ toțĭ.

Dacă vre-unulŭ din ceĭ carĭ *jócă din afară* lovesce sfurlele fără a puté să scótă pe vre-una afară, ci numaĭ le răresce în *soir*, sfurlele nu se strîngŭ la mijlocŭ, ci se lasă așà rărite, și jucătoriĭ trebue să le lovéscă de acolo unde sunt, ceea ce e maĭ dificilŭ pentru jucătorĭ, de óre-ce când tóte sfurlele sunt strînse la unŭ locŭ, se potŭ lovì maĭ ușorŭ, și din tóte celŭ puținŭ una póte eși din *soir* afară. Rolurile bandelorŭ se schimbă când, dând toțĭ din bandă, nu scotŭ nicĭ o sfurlă. *Soirlu* se maĭ numesce pe alocurea *trêco'u* și *çerc'ĭŭ*.

64. *Cu ficĭlu; cu fiflu.*

Se alege pentru acestŭ jocŭ unŭ locŭ netedŭ. La jocŭ nu potŭ luà parte decât celŭ multŭ cincĭ băețĭ, căcĭ cu maĭ mulțĭ devine complicatŭ. Fie-

care băiatŭ îșĭ are și pétra sa netedă, care se numesce *asmadă* (1). Se pune o pétră mică și rotundă pe pămîntŭ, numită *ficĭŭ*, saŭ *fif*. La o depărtare de 10 saŭ 20 de picióre dela ficĭŭ se face o gaură și i se dă numele de *semnu*.

Toțĭ câțĭ se jócă *se facŭ*, cine *să acață locŭ la semnu* maĭ înainte. Facerea se face ast-felŭ: Unulŭ dintre eĭ iea tóte *asmădḑile* în mână și, punêndu-le una peste alta, le rostogolesce înaintea luĭ. A cuĭ *asmadă* se duce maĭ departe, acela *acață* (ocupă) *locŭ la semnu* maĭ întâĭ. După dînsulŭ va urmà acela a căruĭ *asmàdă* e maĭ departe după aceea a întâiuluĭ, și totŭ așà urméză și ceĭ-lalțĭ. *Si-acață locŭ la semnu* însémnă, ca fie-care să arunce *asmada* sa dela *ficĭŭ* la semnŭ, câtŭ se póte maĭ aprópe.

După ce toțĭ aruncară la semnŭ, a cuĭ *asmadă* este maĭ aprópe de dinsulŭ, acela dă întâiulŭ, adecă cu *asmada* sa lovește maĭ întâĭ *asmada* fiecăruĭ jucătorŭ, numĕrândŭ la fie-care lovitură, una când lovesce pe întâia, două lovindŭ pe a doua etc. După acésta trage de acolo ca să lovéscă *ficĭulŭ*, și dacă-lŭ nemeresce, numĕră câte picióre încapŭ din loculŭ unde a fostŭ *ficĭulŭ* până unde s'a dusŭ, socotindŭ și loviturile de pe *asmădḑĭ*. Dacă numĕrulŭ este tocmaĭ acelŭ învoitŭ dela începutulŭ joculuĭ, acesta scapă și continuă ceĭ-lalțĭ; dacă nu, elŭ continuă, și după ce a datŭ pe *ficĭŭ*, trebue să dea pe *asmădḑĭ*. Când nu nemeresce pe *ficĭŭ* saŭ pe *asmădḑĭ*, dă alŭ doilea. Acelașĭ lucru se întîmplă și cu acesta.

Dacă toțĭ aŭ pututŭ să facă *numĕrulŭ* convenitŭ și numaĭ unulŭ singurŭ n'a pututŭ, acestuia i se permite să dea încă o dată, și dacă și de astă dată nu *le face* (așà se ḑice), rĕmâne să fie încălecatŭ de fie-care jucătorŭ.

Incălecarea se face așà:

Celŭ care rĕmâne stă cu piciórele deschise, iar între ele se așéză o *asmadă* și pe dînsa *ficĭulŭ*. Unulŭ dintre jucătorĭ, mergêndŭ pe la spatele luĭ dă în *ficĭŭ* cu *asmada sa* și merge în partea opusă de unde s'a dusŭ *ficĭul*, anapoda cu călcâile îndărătŭ. Celŭ rĕmasŭ se repede iute la *ficĭŭ*, îlŭ apucă cu mâna și în grabă mare se întórce să prindă pe acelŭ care merge pe călcâie anapoda; unde-lŭ prinde, de acolo este încălecatŭ până la *ficĭŭ*. Acelașĭ lucru se repetă și cu ceĭ-lalțĭ jucătorĭ, și după ce termină toțĭ, joculŭ reîncepe.

65. *Glucĭŭ.*

Acestŭ jocŭ se jócă de treĭ băețĭ. După ce se *facŭ*, cine rĕmâne se face calŭ și unulŭ din ceĭ-lalțĭ doĭ îlŭ încalecă. Celŭ liberŭ iea treĭ petre, două

(1) *Asmada* se maĭ numesce pe alocurea *amadă* și *madă*.

le pune în mâna stângă și una în mâna dréptă. Stândŭ într'un piciorŭ, cu cea din mâna dréptă lovesce pe cele din mâna stângă, și câteșĭ trele cadŭ pe pămîntŭ. Trebue ca în distanța dela o piétră la alta să încapă celŭ puținŭ odată talpa piciorului, căcĭ altminterea se dice că s'a făcutŭ *gluciŭ*, și celŭ care a lovitŭ petrele devine *calŭ*, și fostulŭ calŭ, *călărețŭ*. Dacă nu s'a făcutŭ *gluciŭ*, jucătorulŭ caută în treĭ săriturĭ într'unŭ piciorŭ să lovéscă cu una din cele treĭ pietre pe cele-lalte două. Dacă reușesce, încalecă dînsulŭ pe calŭ și fostulŭ călărețŭ trebue să *dea* cu petrele. Joculŭ continuă, și dacă celŭ care dă cu petrele le dă *gluciŭ* saŭ nu reușesce în treĭ săriturĭ să le lovéscă, devine calulŭ fostuluĭ calŭ și alŭ treilea dă cu petrele.

Jocurĭ cu arșice

Arșiculŭ la Macedonenĭ se numesce: *mișicŭ; ipŭ; vâșelie.*

Mișicŭ se numesce la Bitolia și Vlaho-Clisura, unde se maĭ numesce și *ipŭ.*

Arșicele sunt de maĭ multe felurĭ: *anvilicióse* saŭ *fripte*, cele maĭ prețuite; *arâñióse* (rîiόse) saŭ *gâgâñióse*, (sunt cele maĭ puținŭ prețuite; *amâgice* sunt cele micĭ și frumόse; *hiarte* (ferte) sunt cele mijlociŭ prețuite

66. *Dulĭ à lachĭ* (1).

Joculŭ acesta se jόcă de câte doĭ băețĭ, carĭ, după ce se așéză jos, facŭ *alumațilĭ* (ichiurile), (2) adecă: *alumălu* care stă *cazaca* (armașŭ) saŭ *ciurla* (domnŭ), dă dreptŭ posesoruluĭ sĕŭ să arunce întâĭ arșicele. Se pune câte unŭ arșicŭ la jocŭ, și dacă arșicele se ducŭ amêndouĕ *dulĭ* (omŭ), orĭ *lachĭ* (hoțŭ), orĭ *cazaca* (armașŭ), orĭ *ciurla* (domnŭ), băiatulŭ care le aruncase câștigă. Dacă n'aŭ căzutŭ arșicele după cum amŭ spusŭ, aruncă celŭ-laltŭ, și totŭ așà se continuă joculŭ. Când aruncă jucătorulŭ arșicele, se zice că: *le dă.*

---

(1) Joculŭ acesta și cele carĭ urméză sunt descrise așà cum se jόcă la Avela (Epirŭ). Joculŭ *a cazaca, turnava,* și *cu soirlu* se jόcă diferitŭ maĭ în fie-care satŭ.

(2) *Alumălu* (ichiulŭ) se maĭ numesce: *anumă, amadi, made, madă, psaltu, cocanŭ.* Aceste două numirĭ din urmă se obicĭnuescŭ numaĭ la Vlaho-Clisura, unde nicĭ una din numirile de maĭ sus nu există.

67. *Héca.*

Potŭ luà parte la jocŭ orĭ-câțĭ băețĭ vorŭ voì. Se așéză jos în formă de cercŭ și-șĭ facŭ *alumațĭlĭi* spre a se vedé cine trebue să *dea* întâĭ. *Alumălu* care *lĭ-u ḑisi* (a statŭ) *cazaca* saŭ *ciurla*, dă dreptŭ posesoruluĭ sĕŭ să dea întâĭ. După elŭ va *da* acela a căruia *alumă lĭ-u ḑisi ciurla* saŭ *cazaca* în urma întâiuluĭ, și în aceeașĭ ordine va urmà fie-care să dea. După acésta se așéză jos, în ordinea în care trebue să *dea*, în formă de cercŭ. La jocŭ se pune, după învoială, câte unulŭ saŭ maĭ multe arșice. Nu se primesce la jocŭ orĭ-cine n'are minimum cincĭ arșice.

Acela care trebue să dea, după ce depune fie-care jucătorŭ partea ce se cuvine, strînge tóte arșicele în mână și le *dă* în mijlocŭ. Dacă dintre tóte arșicele *date*, stă unulŭ saŭ maĭ multe *cazaca*, fără a fi nicĭ unŭ arșicŭ *ciurla*, elŭ câștigă tóte arșicele carĭ sunt *cazaca*, precum și cele în *dutĭ* și totŭ dînsulŭ continuă a *da*. Perde dreptulŭ de a da, dacă n'a statŭ nicĭ unŭ arșicŭ *cazaca*, și atuncĭ dă celŭ din drépta sa. Dacă se întîmplă ca, pe lângă arșiculŭ saŭ arșicele carĭ staŭ *cazaca*, să maĭ stea unulŭ saŭ maĭ multe *ciurla*, atuncĭ se ḑice că s'a făcutŭ *Hèca* și câștigă tóte arșicele acela care are dreptulŭ să dea după dînsulŭ, adică celŭ din drépta luĭ. Așà se continuă joculŭ, și îndată ce se isprăvescŭ arșicele, fie-care pune iarășĭ la jocŭ partea cu care s'aŭ învoitŭ la începutulŭ joculuĭ. Daca cuĭ-va nu i-a rĕmasŭ decât unŭ singurŭ arșicŭ și dînșiĭ jócă cu câte douĕ saŭ maĭ multe, i se dă dreptulŭ să puie la jocŭ numaĭ unulŭ, dar nu i se permite să jóce, dacă, după ce i s'a câștigatŭ și acesta, maĭ scóte din buzunarŭ și vre-unŭ altŭ arșicŭ, pentru că de douĕ orĭ nu póte să jóce cine-va cu *cìrtus* (așà se numesce celŭ din urmă arșicŭ ce posedă jucătorulŭ).

68. *A cazàca.*

Potŭ luà parte la jocŭ orĭ-câțĭ băețĭ vorŭ să se jóce. Se facŭ *alumațĭlĭi* cine să iasă întâĭ. Fie-care doresce să fie celŭ din urmă în *eșire* la acestŭ jocŭ. După ce s'aŭ regulatŭ cum trebue să iasă, fie-care pune, după învoială, câte unulŭ saŭ maĭ multe arșice în linie orizontală, *cazaca* saŭ *ciurla*, și de acolo cine este întâiulŭ, *ese*, adică aruncă la óre-care depărtare, după cum i se pare luĭ că este maĭ bine, *alumălu* sĕŭ. După dînsulŭ ese celŭ care a fostŭ alŭ doilea la *facerea alumațĭlorŭ*, și așà maĭ departe. Cine ese maĭ departe decât toțĭ, adecă a căruĭ *alumă* e maĭ departe de unde s'aŭ așezatŭ arșicele, dă întâiulŭ în arșice cu *alumălu* sĕŭ, și dacă le lovesce

și vre-unŭ arșicŭ saŭ maĭ multe se ducŭ, după cum se duce și *alumălu* sĕŭ (însă *dutĭ* orĭ *lachĭ)*, câștigă arșicele acelea și cu cele-lalte procedéză ca la joculŭ *Dutĭ à lachĭ*, cu singura deosebire, că aruncă și *alumălu* când aruncă arșicele, și dacă *alumălu* sĕŭ *lĭ-u ḑiçĭ* (a statŭ) *cazaca* câștigă tóte arșicele. Asemenea în lovirea ce a făcutŭ arșicelorŭ, dacă *alumălu* a statŭ *cazaca* și unulŭ saŭ maĭ multe arșice s'aŭ *dusă dutĭ* saŭ *lachĭ*, le câștigă pe tóte.

Dacă *alumălu* se duce *ciurla*, când a lovitŭ arșicele, saŭ când le-a aruncatŭ împreună cu *alumălu*, nu câștigă nimicŭ, și celŭ care a fostŭ maĭ departe de arșice cu *alumălu*, după dînsulŭ, are dreptulŭ să arunce arșicele, și totŭ așà se face și cu următoriĭ. Jucătorulŭ acì nu câștigă decât arșicele carĭ se ducŭ după cum se duce și *alumălu* sĕŭ,—afară decât când se duce *ciurla*, când nu câștigă nimicŭ, — când se duce *cazaca*, elŭ le câștigă pe tóte. Dacă și la joculŭ acesta tóte arșicele s'aŭ dusŭ după cum s'a dusŭ *alumălu* sĕŭ și numaĭ unulŭ singurŭ nu e așà, atuncĭ și acestŭ arșicŭ se câștigă, căcĭ se ḑice: *açelu dit soni càipi si façi* (celŭ din stîrșitŭ se face căipi).

După ce tóte arșicele carĭ s'aŭ pusŭ la jocŭ se câștigă, joculŭ reîncepe.

69. *T'a cucòșea.*

Potŭ să iea parte la jocŭ orĭ câțĭ băețĭ.

Joculŭ acesta nu se jócă decât celŭ puținŭ cu câte douĕ arșice de fie-care băiatŭ. Arșicele se punŭ unulŭ peste altulŭ, douĕ câte douĕ, și acéstă suprapunere se numesce *apaïe*. Punerea se face ast-felŭ : Unulŭ din arșice se pune *ciurla* saŭ *cazaca* și pe de-asupra acestuia se pune unŭ altŭ arșicŭ totŭ *ciurla* saŭ *cazaca*. Apăile se punŭ una lângă alta în formă de cercŭ saŭ pătratŭ și în mijlocŭ, dacă sunt maĭ multe apăĭ, se pune una saŭ douĕ. Ele nu trebue să fie lipite.

După acésta se *facŭ alumațĭlĭĭ* cine să dea întâĭ, alŭ doilea etc. Loculŭ de unde se dă, este la óre-care depărtare de unde sunt apăile, de ordinarŭ o distanță de vre-o 10 pașĭ, și se numesce *semnu*. Fie-care caută să atingă prin aruncarea *alumăluĭ* apăile, și pe câte le dă jos, le câștigă. După ce aruncă cine-va cu *alumălu* dela *semnu* în apăĭ, n'are voie să rădice *alumălu* până ce n'aŭ datŭ toțĭ.

Dacă după aruncarea tuturorŭ jucătorilorŭ dela *semnu*, n'aŭ fostŭ câștigate tóte apăile, dă într'însele acela a căruĭ *alumă*, când s'a aruncatŭ dela *semnu*, s'a dusŭ maĭ departe de apăĭ; după acesta va da unŭ altulŭ în ordinea depărtăriĭ *alumăluĭ*. Dacă și după acéstă dare nu s'aŭ câștigatŭ tóte apăile, se determină unŭ locŭ la o mică depărtare de apăĭ, care se

numesce *simnicu* și fie-care, în ordinea din urmă, dă până ce se câștigă tóte apăile. Pe urmă se reîncepe joculŭ.

Toțĭ câțĭ jócă (acésta se cere la orĭ-ce jocŭ) trebue să aibă celŭ puținŭ cincĭ arșice. Când cuĭ-va i se câștigă tóte arșicele și nu-ĭ rĕmâne decât unulŭ singurŭ, i se permite să jóce, și acestŭ arșicŭ se pune *sìngalus*, adecă pe córnele de pe dinainte. Dacă jucândŭ nu câștigă decât unŭ arșicŭ, iarășĭ se primesce la jocŭ.

70. *Cu cimcirea.*

(Cu atingerea).

Se arangiază arșicele în linie orizontală, unulŭ lângă altulŭ, ca la joculŭ *a cazaca*. După acésta băețiĭ esŭ totŭ ca la joculŭ *a cazaca* și totŭ ca acolo, celŭ eșitŭ maĭ departe dă întâĭ în arșice, și dacă le atinge puținŭ, le câștigă pe tóte. Când cine-va le atinge, se zice că *le cimci*, de unde și numele joculuĭ: *cu cimcirea.*

71. *A turnava.*

Se arangiază arșicele precum amŭ spusŭ maĭ sus și, după ce se *facŭ alumațilĭi* în ordinea cuvenită, ese fie-care dintre jucătorĭ ca la joculŭ *a cazaca*, cu singura deosebire că aci, în momentulŭ de a eși *lĭ-u ḑici alumăluĭ* (îĭ o zice (îĭ cântă) alumăluĭ), adecă îĭ *șueră* (flueră cu gura) și zice: *Vinu Marilus!* (adecă: vino (stăĭ cazaca) marilus). Dacă se întîmplă ca *alumălu eșituluĭ* să stea *cazaca*, elŭ câștigă tóte arșicele. Dacă nu stă (cazaca), se continuă ca la joculŭ *a cazaca.* Potŭ luà parte orĭ câțĭ băețĭ.

72. *Cu avinarea.*

Acestŭ jocŭ se jócă de doĭ, treĭ, saŭ multŭ patru băețĭ. Nu e jocŭ prin care să caute băețiĭ a câștigà arșice.

Unulŭ din băețĭ, când se jócă numaĭ doĭ, ese, iar celŭ-laltŭ caută să-ĭ lovéscă *alumălu* cu alŭ sĕŭ. Dacă-lŭ lovesce, se zice că posesorulŭ *alumăluĭ* lovitŭ are o *zdârtă* (1) și continuă a da totŭ dînsulŭ, până ce nu nemeresce. Atuncĭ dă celŭ-laltŭ, și așà se continuă maĭ departe joculŭ.

Totŭ așà se jócă cu treĭ și cu patru băețĭ, dândŭ fie-care în ordine.

(1) Pe alocurea se zice: *sumàr, bis.*

73. *Tatafchìa.*

La jocŭ se pune câte unulŭ saŭ maĭ multe arșice.

Arșicele se punŭ unulŭ peste altulŭ (stog), regulatŭ, cele de jos *cazaca* saŭ *ciurla* și cele-lalte totŭ așà pe de-asupra lor. După acésta se facŭ *alumaţilĭ*, cine să iasă la începutŭ. Fie-care caută aci ca să fie ultimulŭ și nicĭ odată întâiulŭ. Intâiulŭ ese la óre-care depărtare și caută să fie unŭ locŭ, unde să nu-ĭ pótă lovì următoriĭ *alumălu*. Acela care-ĭ urméză caută, dacă póte, să lovéscă cu *alumălu* sĕŭ *alumălu* întâiuluĭ și dacă reușesce, câstigă arșicele ce a pusŭ *lovitulŭ (agudillu)*, care perde dreptulŭ de a maĭ continuà joculŭ, de óre-ce se ḑice că a fostŭ mâncatŭ *(lŭ mâcară)*. După acésta alŭ doilea continuă a da în arșice, de unde i s'a dusŭ *alumălu* și dacă le lovesce, câte arșice se ducŭ *dutĭ*, le câștigă și maĭ dă în cele rĕmase, carĭ nu se maĭ punŭ în ordine, ci se lasă așà până se câștigă tóte. Dacă n'a lovitŭ *alumălu* întâiuluĭ, saŭ după ce l'a lovitŭ n'a nemeritŭ arșicele saŭ le-a nemeritŭ și n'a câștigatŭ nicĭ unulŭ, continuă să dea alŭ treilea, cu care se petrece acelașĭ lucru ca și cu ceĭ precedenţĭ. Când la *eșirea* cuĭ-va, *alumălu* s'a dusŭ *cazaca* saŭ *ciurla*, acesta are dreptulŭ să dea în arșice saŭ pe *alumaţilĭi* jucătorilorŭ, dacă aŭ eșitŭ și, dacă după ce a trasŭ cu *alumălu* n'a nemeritŭ, și *alumălu* sĕŭ a maĭ statŭ *cazaca* saŭ *ciurla*, totŭ elŭ continuă a maĭ da. Dacă se întîmplă ca cine-va lovindŭ pe *alumă* saŭ pe arșice, lovește atâtŭ *alumălu* câtŭ și arșicele, se ḑice că *cingârșiră* (s'aŭ lovitŭ arșicele) și joculŭ reîncepe, iar toţĭ jucătoriĭ trebue să puie la jocŭ tóte arșicele câștigate.

74. *Pri mână.*

La joculŭ acesta băeţiĭ se așéză ca la joculŭ *Hèca*, și după ce-șĭ facŭ *alumaţilĭ*, dă cine este întâiulŭ, adecă iea tóte arșicele ce a pusŭ fie-care la jocŭ și, aruncându-le în sus cu mâna, caută să prindă cu dosulŭ mâneĭ unŭ numĕrŭ de arșice pĕreche. Dacă prinde arșice pĕreche, câștigă câte a prinsŭ, și totŭ dînsulŭ dă, până nu prinde nicĭ unulŭ saŭ prinde arșice în numĕrŭ nepĕreche.

După întâiulŭ urméză alŭ doilea, după alŭ doilea alŭ treilea, în ordinea stabilită prin facerea *alumaţilorŭ*. După ce prima depunere de arșice s'a câștigatŭ, începe altŭ jocŭ cu băiatulŭ la care s'a terminatŭ primulŭ jocŭ

75. *Cu soirlu* (1).

Soir se numesce unŭ cercŭ făcutŭ pe pămîntŭ, maĭ mare saŭ maĭ micŭ, după cum jucătoriĭ credŭ de cuviinţă. După acésta, după învoiala ce facŭ, pune fie-care partea sa de arşice în *soir*, în linie orizontală A B. De o parte şi de cea-laltă a *soirluĭ*, în direcţiunea săgeţilorŭ şi la óre-care depărtare de dînsulŭ, se fixéză câte unŭ locŭ numitŭ *semnu*. De acĭ trebue să dea jucătoriĭ în ordinea ce le-a fostŭ determinată de *facerea alumaţilorŭ*. Scopulŭ fie-căruĭ jucătorŭ e să tragă în arşicele din *soir* spre a le scóte afară. Trebue să scótă câte unulŭ la fie-care tragere, şi dacă scóte şi n'a *cădutŭ* celŭ scosŭ precum şi nicĭ unulŭ din cele nescóse, nu câştigă nimicŭ, ci-lŭ pune iarăşĭ cum a fostŭ, şi dă celŭ care vine după dînsulŭ.



Dacă *căduse* arşicele (s'aŭ dusŭ *dutĭ* saŭ *lachĭ)* şi nu scóte nicĭ unulŭ, celŭ care vine după dînsulŭ *dă* în arşice dela *soir*, adecă, călcândŭ cu piciorulŭ pe *soir,* trage cu *alumălu* în arşice, căutândŭ să le scótă afară.

După ce jucătorulŭ a trasŭ, dacă este dela *semnu*, şi nu nemeresce arşicele, saŭ dacă le nemeresce şi n'a eşitŭ nicĭ unulŭ afară din *soir*, însă *alumălu* sĕŭ ese şi *stă (cazaca* saŭ *ciurla)*, dacă vede elŭ că póte să scótă de acolo, ḑice celorŭ-alţĭ jucătorĭ că *o bagă* (că consideră *ciurla* saŭ *cazaca*) şi trage de acolo în arşice. Ceĭ carĭ vinŭ după dînsulŭ nu maĭ daŭ dela semnŭ, ci dela *soir*.

Asemenea şi ceĭ carĭ daŭ dela *soir* şi nu scotŭ nimica, dacă *alumaţîliĭ* lorŭ esŭ afară din *soir* şi *lî u sta* (stă cazaca saŭ ciurla), continuă să tragă în arşice.

De multe orĭ, după învoiala dela începutŭ, se prindŭ ca *ciurlili* şi *cazăchili* să le puie (să se iea în considerare) orĭ unde vorŭ sta.

Când cine-va scóte două arşice de odată, caută să calce cu piciorulŭ imediatŭ *alumălu ;* dacă ceĭ-lalţĭ jucătorĭ reuşescŭ să-lŭ calce maĭ înainte de dînsulŭ, acesta, orĭ pune cele două arşice ce a scosŭ şi nu maĭ are voie să dea până să-ĭ vie din noŭ rêndulŭ, orĭ nu le pune, şi în casulŭ acesta *alumălu* sĕŭ, împreună cu arşicele rĕmase în *soir,* se grupéză în mijloculŭ *soirluĭ*, şi acela care a scosŭ două arşice, dă întâiulŭ într'însele, avêndŭ la *alumă* pe unulŭ din arşicele scóse. Gruparea acésta se numesce *îngruparea alumăluĭ*, de óre-ce *alumălu* este ascunsŭ de cele-lalte arşice din *soir*

(1) *Soirlu* pe-alocurea se numesce *tĕrcolŭ* şi *çerclŭ*.

După dînsulŭ daŭ ceĭ-lalțĭ, și îndată ce se *cimcesc* (se atingŭ) arșicele, unulŭ din jucătorĭ iea *alumălu* și-lŭ păstréză până la câștigarea arșicelorŭ din *soir*, când se pune la mijlocŭ, și începêndŭ dela celŭ care a câștigatŭ celŭ din urmă arșicŭ, toțĭ pe rêndŭ caută să scótă *alumălu*. Cine-lŭ scóte, câștigă dela stăpânulŭ *alumăluĭ* atâtea arșice câte a pusŭ la începutulŭ joculuĭ.

Dacă se întîmplă ca unŭ arșicŭ să fie aprópe de *soir*, în câtŭ celŭ care urméză după celŭ ce dă, îlŭ ajunge cu degetele piciorului, avêndŭ călcâiulŭ pe *soir*, se ḑice că arșiculŭ este *fiticiŭ*, saŭ *fitŭ*, saŭ *fitĭ*. Cine are unŭ *fiticiŭ*, are dreptulŭ să iea arșiculŭ cu mâna și să-lŭ puie la o depărtare maĭ mare spre mijloculŭ *soirluĭ*, în apropierea celorŭ-lalte arșice, și să *li u da fiticĭ* saŭ *clâțĭ*. Modulŭ acesta de dare este unŭ mijlocŭ prin care cine-va póte să câștige tóte arșicele câte se găsescŭ în *soir*, pentru că prin felulŭ acesta de a lovi, se opresce *alumălu* totŭ în *soir* și în apropierea celorŭ-lalte arșice, pe carĭ le face *fiticĭ*, dacă depărtarea dintre *alumă* și arșice nu e maĭ mare decât talpa piciorului aceluia care *trage*.

După ce tóte arșicele se scotŭ, se începe joculŭ, și dă la începutŭ acela care a scosŭ celŭ d'întâĭ dela *semnu* saŭ *u bâgă (cazaca* saŭ *ciurla)*. După dînsulŭ urméză ceĭ carĭ-lŭ urmaŭ în joculŭ precedentŭ.

76. *Cu tombulu.*

(Cu parulŭ.)

Se alege pentru acestŭ jocŭ unŭ locŭ planŭ *(padi)* și se înfige în pămîntŭ unŭ parŭ micŭ — cam de douĕ decimetre — de care se légă unŭ brâŭ lungŭ saŭ o funie. După acésta se *facŭ* toțĭ băețiĭ spre a se vedé cine trebue să păzéscă parulŭ *(s'aveglie par'lu)*. Toțĭ ceĭ-lalțĭ, afară de păzitorulŭ paruluĭ, trebuie să aibă câte unŭ *tombul* (1), pe care-lŭ depunŭ lângă parŭ, după care faptŭ începe joculŭ. Păzitorulŭ paruluĭ vine în jurŭ și se silesce a păzi *tombulĭli*, căcĭ ceĭ-lalțĭ caută prin tóte chipurile a i le răpi, păzindu-se însă a nu fi lovițĭ de păzitorŭ cu talpa piciorului saŭ cu mâna (după învoială), căcĭ în casulŭ acesta, celŭ lovitŭ îĭ iea loculŭ și păzitorulŭ scapă. Păzitorulŭ, care ține capĕtulŭ liberŭ alŭ brâuluĭ saŭ funieĭ, nu se póte repezi pe ceĭ carĭ voescŭ a-ĭ răpi *tombulĭli* decât până unde ajunge funia saŭ brâulŭ. Dacă se întîmplă să lovéscă pe jucătorŭ fără a ține în mână brâulŭ saŭ funia, nu se iea în considerație acéstă lovitură.

Dacă jucătoriĭ reușescŭ a-ĭ luà tóte *tómbulĭli*, începŭ să-lŭ lovéscă pe corpŭ

(1) *Tombulu* se numesce orĭ-ce brâŭ îndoitŭ după ce e bine sucitŭ, așà ca să devie tare, și care servesce la jocurile acestea.

cu dînsele, păḑindu-se a nu fi atinşĭ de păzitorŭ cu talpa piciorulŭĭ, căcĭ în casulŭ acesta, după cum amŭ spusŭ maĭ sus, celŭ lovitŭ devine păzitorŭ şi joculŭ reîncepe.

77. *Cu tombulu di 'mpadi* (1); *a ólili* (2); *tistimelĭa după cur* (3).

După ce *se facŭ* toţĭ băeţiĭ, cine rĕmâne iea *tombulu*. După acésta toţĭ ceĭ-lalţĭ se aşéză în livede în formă de cercŭ şi în depărtare unulŭ de altulŭ de treĭ patru paşĭ. Celŭ cu *tombulu*, după ce-lŭ ascunde sub póla *dulumăluĭ*, vine in jurulŭ băeţilorŭ şi-lŭ lasă pe nesimţite în dosulŭ unuia dintre dînşiĭ. Dacă acesta a simţitŭ că i s'a pusŭ *tombulu* la spatele luĭ, se scólă repede, îlŭ apucăşi începe a urmărì pe celŭ care i-lŭ pusese, şi dacă-lŭ ajunge, îlŭ lovesce pe spate, până ce urmăritulŭ reuşesce să se aşeze în loculŭ celuĭ care îlŭ urmăresce.

Celŭ care posedă *tombulu* se numesce *tombulár*.

Dacă nu simte, *tombularlu* îndată ce ajunge la *tombul*, îlŭ iea şi începe să lovéscă pe celŭ după care era *tombulu*, şi care la rêndulŭ sĕŭ se scólă şi vine în jurulŭ băeţilorŭ cu mare repeḑiciune, de óre-ce *tombularlu* continuă a-lŭ lovì, până ce ajunge la loculŭ sĕŭ.

Ca să devie cine-va *tombulár*, trebue să simtă când i se pune *tombulu* la spate şi să se ridice a-lŭ luà.

Nu e permisŭ ca ceĭ-lalţĭ băeţĭ să spue, când *tombularlu* lasă *tombulu* la spatele cuĭ-va, căcĭ atuncĭ nu se prinde.

78. *Tombulu cu darea.*

La joculŭ acesta se facŭ două bande, carĭ se aşéză una departe de alta la vre-o 20—25 paşĭ. Fruntaşiĭ bandelorŭ esŭ în mijloculŭ distanţeĭ ce le separă, ca să încépă joculŭ. Se lovescŭ pe rêndŭ câte o lovitură cu *tombulu* şi se zice că *alâxiră tombuli* (că aŭ schimbatŭ tombuliĭ).

Celŭ care a lovitŭ maĭ întâĭ, se întórce la semnulŭ de unde a pornitŭ, şi celŭ-laltŭ îlŭ maĭ lovesce de câte-va orĭ. Cum ajunge în banda sa, imediatŭ presintă *tombulu* unuia din tovarăşiĭ sĕĭ, care se zice că *ari* (are) pe celŭ din banda adversă, pentru care cuvîntŭ îlŭ şi lovesce, fără ca acesta să-ĭ

(1) Aşà se numesce la Avela, Perivole, Turia, Băésa, Xirolivad, Avela-Nouă.

(2) Aşà se numesce la Vlaho-Clisura, Cornu, Pàrléngu, la Româniĭ din Tesalia şi din jurulŭ Bitolieĭ.

(3) Aşà se numesce numaĭ la Ohrida, unde şi *tombulu* se numesce *tistimeli*.

întórcă lovitura, ci se întórce imediatŭ la banda din care face parte și face acelașĭ lucru pe care l'a făcutŭ șefulŭ celŭ-laltŭ. De aci, celŭ care a luatŭ *tombulu*, alungă pe celŭ din banda adversă prin loviturĭ din ce în ce maĭ tarĭ. Totŭ așà urméză până la fine. Cine iea *tombulu* maĭ în urmă, acela se zice că *are*.

Pe la Pindŭ joculŭ acesta este fórte rĕspânditŭ, și la fie-care sĕrbătóre, după *corŭ* (horă), *cărvănariĭ* cu *picurariĭ* maĭ cu sémă se întrecŭ, care maĭ de care, să dovedéscă că sunt maĭ voinicĭ. Loviturile de multe orĭ devinŭ periculóse, și ca să se puie unŭ capĕtŭ joculuĭ spre a nu degenerà în bătăĭ adevĕrate, intervinŭ spectatoriĭ și joculŭ încetéză. Maĭ periculosŭ e joculŭ acesta când se dă între Românĭ și Grecĭ, când se coboră Româniĭ în Tesalia. Multe certe povestescŭ Româniĭ iscate din causa acestuĭ jocŭ, și multŭ rîdŭ femeile române de Grecĭ, când îĭ vĕdŭ cum o ieaŭ la fugă, în locŭ să stea să priiméscă loviturile din partea adversarilorŭ, după obiceiulŭ joculuĭ. Unŭ casŭ hazliŭ este și acesta. La Dămaș este unŭ rîŭ anume *Galugàvra*. Dincóce de rîŭ, într'o zi de Pascĭ se angajase joculŭ *Tombulu cu darea* între Grecĭ și Românĭ, și când unuĭ Românŭ îĭ veni rĕndulŭ să lovéscă pe adversarulŭ sĕŭ Grecŭ, acesta opăritŭ de o lovitură, la a doua o rupe la fugă, și cum Românulŭ îlŭ urmăresce, nicĭ una nicĭ douĕ Greculŭ, trece prin Galugàvra dincolo de rîŭ, în rîsulŭ jucătorilorŭ, și maĭ cu sémă alŭ femeilorŭ române.

79. *Cu chitriçeaua.*

Se așéză toțĭ băețiĭ în rĕndŭ, unulŭ lângă altulŭ, și după ce *se facŭ*, cine rĕmâne iea *tombulu* în mână și *chitriçeaua* (petricéua). Pune *tombulu* subsuóră și lipindŭ cele douĕ mânĭ prin palmele lorŭ, după ce introduce *chitriçeaua* într'însele, începe dela celŭ d'întâĭ băiatŭ să *dea* pe rĕndŭ *chitriçeaua*. A da *chitriçeaua* însémnă ca băiatulŭ tombularŭ să trécă mânile sale lipite ast-felŭ și cu petricéua prin mânile a fie-căruia dintre ceĭ-lalțĭ băețĭ, carĭ le închidŭ îndată ce și le trage tombularulŭ pe ale sale, spre a nu vedé ceĭ-lalțĭ jucătorĭ că i s'a datŭ luĭ saŭ nu *chitriçeaua*. Tombularulŭ orĭ o dă pétra la vre-unulŭ dintre jucătorĭ, orĭ o ascunde asupra luĭ însușĭ. După acésta începe dela celŭ d'întâĭ, care întindĕndŭ mâna, tombularulŭ îĭ trage una cu *tombulu* și-lŭ întrébă: *carĭ u ari?* (La cine e petricéua?) Băiatulŭ dice pentru cine i se pare luĭ că trebuie să o aibă. Dacă a ghicitŭ, maĭ capătă o lovitură sărată din partea tombularuluĭ, și devine elŭ tombularŭ; dacă n'a ghicitŭ, tombularulŭ să duce la celŭ numitŭ de băiatulŭ lovitŭ și repetă acelașĭ lucru. Totŭ așà se continuă joculŭ până când

unulŭ dintre băețĭ trebue să ghicéscă pétra, și prin urmare să devină tombularŭ, spre a reîncepe joculŭ.

80. *Di çe ocliu ésti aestu?*

La joculŭ acesta potŭ luà parte orĭ câțĭ băețĭ vorŭ voì. Unulŭ dintre eĭ, care are renume de imparțialitate, se alege *mumă*. După ce i se aduce *tombulu mumeĭ*, ea se așéză pe unŭ scaunŭ de petre făcutŭ în grabă, și prindêndŭ *tombulu* dela vîrfŭ cu mâna, lăsândŭ capĕtulŭ celŭ-laltŭ a fi apucatŭ de băețĭ, iar cu cea-laltă mână unŭ firŭ supțire, din care face unŭ ochiŭ (o gaură represintândŭ unŭ ochiŭ de o ființă óre-care, după mărimea găureĭ), se adreséză băiatuluĭ care a apucatŭ capĕtulŭ liberŭ alŭ tombuluĭ, pe când toțĭ ceĭ-lalțĭ jucătorĭ staŭ în jurulŭ luĭ: *di çe ocliu ésti aestu?* (de ce ochiŭ este acesta?) Băiatulŭ, după ce observă ochiulŭ în tóte direcțiile, întrébă: sbóră ființa cu ochiulŭ acesta? *(asbóiră v̄iața cu ocliul aestu?)* și alte diferite întrebărĭ la carĭ *muma* îĭ rĕspunde maĭ multŭ saŭ maĭ puținŭ, după cum doresce. In fine băiatulŭ numesce o viețuitóre, care-ĭ pare luĭ că va fi cea adevĕrată. Dacă n'a ghicitŭ, unŭ altulŭ îĭ iea loculŭ. Acelașĭ lucru se petrece și cu acesta, până ce unulŭ ghicesce. Să presupunemŭ că ochiulŭ a fostŭ de *óie*. Indată ce băiatulŭ a spusŭ: *de óie*, *muma* îĭ rĕspunde: *óies* (1) *ș'agudes* (óie și lovesce) și acesta începe să lovească cu *tombulu* pe orĭ-cine dintre jucătorĭ pe carĭ-ĭ întîlnesce, până ce aceștia ajungŭ la *semnu*. Semnulŭ este loculŭ depărtatŭ dela acela unde stă *muma* cu 20 — 30 de pașĭ. După ce toțĭ aŭ ajunsŭ acì, *tombularlu* întrébă pe *mumă*: *Câte tombuli nâinti, câti nâpoĭ?* (ad. de câte orĭ trebue să mĕsorŭ dela semnŭ cu tombululŭ înainte spre mumă, și de câte orĭ în partea opusă?) După cum va spune *muma*, tombularulŭ va mĕsurà dela semnŭ cu mĕsura tombuluĭ înainte saŭ înapoĭ de semnŭ, și unde va merge capĕtulŭ tombuluĭ la ultima mĕsură, acolo se va pune tombularulŭ. Une-orĭ *muma*, dacă crede ea că tombularulŭ e voinicŭ și alérgă iute, îĭ ordonă să mĕsóre înapoĭ, și când vede că este vre-unŭ debilŭ, îĭ ordónă să mĕsóre înainte de semnŭ. Toțĭ ceĭ-lalțĭ băețĭ staŭ în picióre la semnŭ în linie dréptă, distribuițĭ de o parte și de alta, lăsândŭ în mijloculŭ lorŭ unŭ felŭ de cărare prin care trebue să tréca tombularulŭ, care este maĭ încolo de semnŭ, dacă i s'a spus să numere înapoĭ. Tombularulŭ se plânge apoĭ, ba că-ĭ împinge la o parte, ba că cărarea nu-ĭ destulŭ de largă ca să pótă trece, ba că una, ba că alta, cercândŭ prin tóte chipurile să tréca prin mijlocŭ și să nu pótă

(1) Finala *s* probabilŭ să fie *este*.

fi prinsŭ de dînșiĭ până să ajungă la *mumă*. Dacă a reușitŭ să nu fie prinsŭ, elŭ scapă și joculŭ reîncepe. Dacă a fostŭ prinsŭ, elŭ se smucesce din tóte puterile ca să le scape cu de a sila și ține țépănŭ tombululŭ. Ceĭ-lalțĭ însă, îlŭ punŭ jos și totŭ cu de a sila caută să-ĭ iea tombululŭ. Tombularulŭ câte odată, când l'aŭ prinsŭ aprópe de *mumă*, îĭ aruncă tombululŭ, și dacă *muma*-lŭ prinde, scapă, dacă nu, îlŭ ieaŭ ceĭ-lalțĭ băețĭ carĭ jócă. Cu alte cuvinte, dacă tombululŭ i-a fostŭ luatŭ de jucătorĭ, urméză următórele: Toțĭ băețiĭ carĭ jócă, afară de tombularulŭ căruia i s'a luatŭ tombululŭ, se ducŭ într'unŭ locŭ ascunsŭ, unde se ascunde tombululŭ asupra unuia dintre dînșiĭ. Apoĭ învîrtindŭ toțĭ băețiĭ pólele de *dulamale*, spre a se crede că fie-care are tombululŭ, se întorcŭ la *mumă*, cântândŭ:

Dusi turcul la agă	S'a dusŭ turculŭ la aga
Di mâcă un trăhână.	De a mâncatŭ tarana.

Aci *muma* întrébă pe tristulŭ tombularŭ: *çe vreĭ s' facă nacă cunóștim carĭ lu-ari tombulu* (ce vreĭ să facemŭ, nu cum-va cunóscemŭ la cine este tombululŭ?) Acesta le spune maĭ întâĭ să facă câte o *cu'utumbă* (fr. culbute), apoĭ încă câte una, să rădice mânile în sus, să deschidă piciórele, să vie câte odată în jurŭ etc. și după ce băețiĭ facŭ tóte acestea, vinŭ în jurulŭ *mumeĭ*, lângă care stă la stânga tumbularulŭ, și dînsa-șĭ dă părerea, ḑicêndŭ: *aestu mi fură* (numindŭ pe unŭ băiatŭ) *ș'aestu lŭ-ari* (numindŭ pe unŭ altulŭ). Tombularulŭ ține saŭ nu socotélă de părerea *mumeĭ*, după cum crede că *muma* are saŭ nu dreptate, și la rêndulŭ sĕŭ ḑice, numindŭ pe unŭ óre-care băiatŭ dintre jucătorĭ: *aestu mi fură* (acesta mĕ fură) și, numindŭ pe cine crede elŭ că posedă tombululŭ, ḑice: *ș'aestu lŭ-ari* (și acesta îlŭ are). Dacă n'a ghicitŭ, îșĭ pune capulŭ în póla mumeĭ și presintă spatele băețilorŭ, carĭ, după ce *muma*-lŭ lovește încetŭ pe spate cu tombululŭ de atâtea orĭ câte haine pórtă și-lŭ ciupesce încetŭ de brațŭ la fie-care lovitură, începŭ pe rêndŭ fie-care a-ĭ trage pe spate câte treĭ loviturĭ, maĭ dulcĭ saŭ maĭ sărate, după cum doresce fie-care. Dacă s'a întîmplatŭ ca cine-va să dea vre-o lovitură maĭ multŭ, tombularulŭ băgatŭ i-o întórce.

Dacă tombularulŭ, când a spusŭ: *ș'aestu lŭ-ari*, a ghicitŭ, elŭ scapă și loviturile le capătă acela la care a fostŭ tombululŭ. După acésta, joculŭ reîncepe.

81. *Cu tombulu sum cicióri.*

Copiiĭ se așéză în cercŭ și cu piciórele întinse și lipițĭ unulŭ de altulŭ. După ce *se facŭ*, cine rĕmâne trebue să alerge după *tombulu*. Ast-felŭ

acesta stă în mijloculŭ ronduluĭ formatŭ de copiĭ și caută să vadă la cine e *tombulu*. Pe când elŭ este întorsŭ cu spatele spre acela trece care posedă *tombulu*, acesta îĭ trage o lovitură cu dînsulŭ și iute îlŭ ascunde sub genuchĭ, de unde îlŭ trece unuĭ altŭ băiatŭ de lângă dînsulŭ. Toţĭ băeţiĭ ţinŭ mânile sub genuchĭ și fie-care comunică cu celŭ dela drépta și stânga sa prin una din mânile sale. Pe când celŭ din mijlocŭ caută *tombulu* într'o parte, dintr'alta se pomenesce cu o lovitură, și până ce să se întórcă acì, *tombulu* iarășĭ dispare pe sub genuchĭ. Joculŭ duréză până când celŭ din mijlocŭ reușesce să apuce *tombulu* în mâna unuia dintre jucătorĭ, și în casulŭ acesta elŭ scapă, și rolulŭ sĕŭ îlŭ jócă acela în ale căruĭ mânĭ s'a prinsŭ *tombulu*. Ast-felŭ începe joculŭ noŭ și continuă maĭ departe.

82. *Tombulu cu casa.*

Joculŭ acesta se face în modulŭ următorŭ: Băeţiĭ carĭ vorŭ să iea parte la jocŭ se așéză în cercŭ în jurulŭ uneĭ mese, saŭ dacă sunt afară, în jurulŭ unuĭ locŭ planŭ, și începêndŭ dela celŭ maĭ mare, fie-care aruncă câte odată unŭ arșicŭ. Dacă arșiculŭ cade *cazaca* (v. joc. cu arșice), iea *tombulu* și devine *domnu*, dacă arșiculŭ cade *ciurla*, iea o chee, saŭ orĭ-ce altŭ lucru, destulŭ însă că i se dă numele de chee *(clĭéi)* și posesorulŭ sĕŭ se numesce *casă*.

După ce s'aŭ aranjatŭ ast-felŭ, se continuă cu aruncarea arșiculuĭ și la cine nu cade *cazaca* orĭ *ciurla*, i se dă aceluia atâtea pe mână câte ordonă *casa*, căcĭ *casa* ordonă și domnulŭ plătesce, și ca să nu mérgă pe favorurĭ la jocŭ, trebue să ordone *„avróse-zâhâróse, ș'ansârati împipirati“*, remânêndŭ la disposiţia caseĭ numaĭ numĕrulŭ loviturilorŭ.

Dacă s'o întîmplă să dea domnulŭ vre-o lovitură pe mâna inculpatuluĭ fără ordinulŭ *caseĭ*, acesta are totŭ dreptulŭ să i-o întórcă, lovindu-lŭ cum i-ar plăcé. De multe orĭ se aliază în numĕrŭ egalŭ de o parte și de cea-laltă și se facŭ două tabere *(tâburĭ)*, și când *casa* în casulŭ acesta este într'o tabără, iar *tombulu* (domnulŭ) în cea-laltă, *casa* nu ordonă loviturĭ pentru partisaniĭ sĕĭ, și ordonândŭ pentru ceĭ din tabăra inimică, domnulŭ le dă *«lâptóse»*, în câtŭ în casulŭ acesta se continuă până ce atâtŭ *casa* câtŭ și *tombulu* trecŭ într'o singură tabără. Se convine de maĭ nainte ca loviturile să nu trécă peste o sută și fie-care din partisaniĭ unuĭ inculpatŭ iea parte la pedépsa luĭ și tinde mâna ca să priméscă unŭ óre-care numĕrŭ de loviturĭ, altmintrelea ar fi imposibilŭ inculpatuluĭ să sufere. Nu se permite să dea în loculŭ domnuluĭ unŭ altulŭ, nicĭ să se facă schimbŭ

între *casă* și domnŭ, unulŭ adecă să iea loculŭ altuia. Intrebările se facŭ așà:

Domnulŭ: Ti întrebŭ casa, câtŭ si-lĭ plătimŭ? (Te întrebŭ cassierule câte să-ĭ plătimŭ !)

Casa: ahâti...	— Atâtea....
— Cum si hibă?	— Cum să fie?
— Lâptóse, bâmbâcóse,	— Lăptóse, ca bumbaculŭ,
Că deneavra tricu prim pâzari,	Că adinéorĭ trecu prin tîrgŭ,
Acumpâră zahari,	Cumpĕră zaharŭ,
Pitruzahari,	(totŭ unŭ felŭ de zaharŭ),
Di nê-o mpârţi a nóuă.	Și ni l'a împărţitŭ nouĕ

(Făcêndŭ alusiune că și inculpatulŭ la rêndulŭ sĕŭ nu i-a lovitŭ tare.)

Saŭ când e vorba să ardă pe cine-va:

Domnulŭ: Ti 'ntrebŭ casă, câti-si lĭ plâtescu?]	— Te 'ntrebŭ, casierule, câte să-ĭ plătescŭ?]
Casa: Ahâti	— Atâtea . . . . .
— Cum si hibă?	— Cum să fie?
— Arcuróse, cârţânóse, pravatóse,	— Rĕcoróse, zdravene, tarĭ de totŭ,
Câ déneavra tricu prim pâzari,	Căcĭ adineaorĭ trecu prin tîrgŭ,
Acumpâră nă grundă di-albă sari,	Cumpĕră o bucată de sare,
Ș'tu loc di zahari	Și în locŭ de zaharŭ
Nê u dédi di u mâcămŭ,	Ne-o dete de o mâncarămŭ,
Di suflitlu nê cutrimburăm.	Că sufletulŭ ni s'a cutremuratŭ.

Și așà continuă maĭ departe, improvisândŭ diferite pricinĭ pentru carĭ trebue să le plătéscă într'unŭ felŭ saŭ într'altulŭ.

83. *De-a scólă-scufi ; cu dare-a câciua.*

Toţĭ băeţiĭ, carĭ vorŭ să jóce joculŭ acesta, trebue să aibă fie-care *câciua* sa (fesulŭ sĕŭ). După ce *se facŭ,* cine rĕmâne îșĭ pune *câciua* pe pămîntŭ și o păzesce de ceĭ-lalţĭ băeţĭ, carĭ voescŭ să o lovéscă cu piciorulŭ. Păzirea *căciuceĭ* constă în a căutà să lovéscă cu talpa piciorului (saŭ cu mână, dacă aŭ convenitŭ dela începutŭ) pe vre-unulŭ dintre jucătoriĭ ce vinŭ în jurulŭ luĭ, căutândŭ a-ĭ lovi căciula și a i-o duce departe. Dacă a pututŭ să atingă pe cine-va, atuncĭ acesta îĭ iea loculŭ și pune *câciua.* Când vre-unulŭ dintre băeţĭ a pututŭ să-ĭ lovéscă cu piciorulŭ *câciua*, păzitorulŭ nu maĭ are voe a atinge pe jucătorĭ cu piciorulŭ, ci trebue să caute a luà *căciua* cu mâna și a atinge cu dînsa pe orĭ-care dintre jucătorĭ, înainte ca aceștia să pótă scuipà la *semnu.* Semnulŭ este loculŭ unde se pune *câ-*

cina spre a fi păzită. Dacă a lovitŭ pe cine-va cu *câciua*, elŭ scapă și atinsulŭ îĭ iea loculŭ. Când apucă *câciua* în mână, păzitorulŭ o póte aruncà din depărtare asupra jucătorilorŭ, ca să-ĭ lovéscă. Dacă nu-ĭ nemeresce însă, aceștia o împingŭ cu piciorulŭ departe, și nu se întorcŭ la semnŭ decât după ce aŭ dus'o fórte departe, saŭ dacă păzitorulŭ a reușitŭ să o apuce. Când o aruncă păzitorulŭ, dacă lovesce pe mână nu se prinde, pentru acelașĭ motivŭ arĕtatŭ la joculŭ *Pri un cicior*; iar dacă jucătorulŭ o prinde în mână saŭ în póla haineĭ, totŭ nu se prinde, și în casulŭ acesta jucătorulŭ o lasă jos și o dă înainte cu piciorulŭ. Dacă jucătorulŭ nu e păzitorŭ, și din greșélă apucă *câciua* cu mâna, *se arde* și se face elŭ păzitorŭ. Când păzitorulŭ, păzindŭ *câciua*, stă fórte aprópe de dînsa în câtŭ ceĭ-alţĭ nu îndrăsnescŭ să se apropie de ea, se zice că păzitorulŭ *u chișe* (o pișe) și, după meseria pe care o are tatălŭ sĕŭ, dacă e păstorŭ, ceĭ-alţĭ băeţĭ îlŭ invită să se retragă dela *câciuă* și să facă ca distanţa să fie maĭ mare, ca să pótă trece oile tatăluĭ sĕŭ, orĭ îĭ spun că caiĭ se sperie a trece pe o cale așà de strimtă, și altele de acestea, după care păzitorulŭ se retrage, căcĭ în casulŭ contrariŭ morŭ oile saŭ caiĭ, de óre-ce păzitorulŭ nu voesce să le facă cale spre a trece și printr'o cale așà de strîmtă nu potŭ trece decât puţine oĭ și puţinĭ caĭ.

Joculŭ se numesce *scólă-scùfi*. probabilŭ dela *scólă* și *scufi* (rădică scufe unŭ felŭ de *câciuă* maĭ próstă). *Câciua* se maĭ numesce și *câciulă*.

84. *Cu darea câciulilor*.

Fie-care jucătorŭ îșĭ pune *câciula* la unŭ locŭ, numitŭ *semnu*. Căciulele se punŭ una lângă alta în linie orizontală. Fie-care jucătorŭ se duce la óre-care depărtare de semnŭ și, după ce iea *vanţu* (după ce-șĭ dă vîntŭ), vine iute și lovesce cu piciorulŭ *câciula* sa câtŭ póte maĭ tare, spre a se duce departe de semnŭ. După ce aŭ lovitŭ toţĭ, acela a căruia căciulă este maĭ aprópe de semnŭ, este încălecatŭ de toţĭ ceĭ-alţĭ, și anume de fie-care din loculŭ unde i s'a adusŭ căciula, până la semnŭ. După acésta, joculŭ reîncepe.

85. *Tabușala*.

(D'abușelea).

Se împărţescŭ toţĭ băeţiĭ în douĕ bande, A și B, precum la joculŭ *Pri un cicior*, și totŭ ca acolo se face unŭ *soir*. Se *facŭ* cele douĕ bande

și cine rĕmâne intră în *soir* și se dă *d'abușala*, umblândŭ ca brotăceiĭ (brótiçĭlĭi) pe mânĭ și picióre. Trebue ca toțĭ aceștia să aibă în capŭ *câciuă* (fesŭ). După acésta intră și banda cea-laltă în *soir* și caută prin tóte chipurile să iea *câciulile* brotăceilorŭ, păzindu-se totŭ de odată a nu fi atinșĭ de dînșiĭ cu piciorulŭ, căcĭ orĭ-cine este atinsŭ saŭ scosŭ din *soir* se *arde*, adică nu maĭ are voe să jóce, ci stă la o parte până se va terminà joculŭ acesta, ca să reîncépă altulŭ. Dacă ceĭ din picióre aŭ reușitŭ să răpéscă tóte *câciulile* brotăceilorŭ, se ducŭ de le ascundŭ într'o parte, și întorcêndu-se, spunŭ stăpânilorŭ lorŭ să alerge ca să le găséscă. In timpulŭ acesta, ceĭ învingĕtorĭ cântă la adresa celorŭ învinșĭ:

Alagă, alagă pórca,	Alérgă, alérgă scroafa,
Pórca cu purçelĭi,	Scrófa cu purceiĭ,
Purçelĭi luară padea,	Purceiĭ luară poiana, (aŭ apucatŭ poiana)
Pórca lŭă pădurea.	Scrófa luă (apucă) pădurea.

Dacă le găsescŭ, joculŭ se reincepe prin schimbarea rolurilorŭ. Dacă însă declară că nu le potŭ găsi, atuncĭ li se arată loculŭ unde sunt ascunse, însă joculŭ se reîncepe, jucândŭ fie-care bandă rolulŭ dela joculŭ precedentŭ.

Dacă brotăceiĭ aŭ reușitŭ să *ardă* pe toțĭ ceĭ din banda adversă, înainte ca aceștia să pótă luà tóte *câciulile*, scapă, și se facŭ brotăceĭ ceĭ din banda adversă.

86. *Află-ți clocie pulĭlĭi!*

(Află-ți cloșcă puiĭ).

Băețiĭ carĭ vorŭ să se jóce cu joculŭ acesta, trebue să aibă câte unŭ fesŭ *(căciulă)*. Joculŭ se începe ast-felŭ: Toțĭ băețiĭ ișĭ așéză fesurile ca la joculŭ *de-a scólă-scufi* și totŭ ca acolo le lovescŭ. Alŭ cuĭ fesŭ s'a dusŭ maĭ aprópe dela loculŭ unde aŭ așezatŭ fesurile, și care se numesce *semnu*, se face *clocie* (cloșcă). E de observatŭ că, lovindŭ fesulŭ cu piciorulŭ, fie-care caută, în lovitura ce-ĭ face, să-lŭ prindă, căcĭ prindêndu-lŭ îlŭ aruncă cu mâna până unde póte, și in casulŭ acesta e sigurŭ că nu rĕmâne maĭ aprópe de semnŭ spre a deveni *clocie*.

Fesulŭ *clocieĭ* se iea de ceĭ-lalțĭ jucătorĭ și, pe când unulŭ dintre dînșiĭ îĭ ține ochiĭ închișĭ cu mâna, eĭ îlŭ ascundŭ și, întorcêndu-se la dînsulŭ, îĭ dicŭ, spre cutare parte ți-amŭ ascunsŭ fesulŭ, acuma caută să-lŭ găsescĭ, și toțĭ jucătoriĭ ținêndu-se după dînsulŭ îĭ dicŭ: *află-ți clocie pulĭlĭi!* (Află-țĭ cloșcă puiĭ). Dacă reușesce să-lŭ găsiască, caută să lovéscă cu dînsulŭ pe

vre-unulŭ dintre jucătorĭ, înainte ca aceştia să ajungă la *semnu* (la loculŭ unde s'aŭ pusŭ fesurile), şi lovitulŭ devine *clocie*. Dacă nu lovesce pe nimenĭ, totŭ elŭ rĕmâne *clocie*.

Cu topa.

(Cu mingea).

Jocurile cu *topa* (1) carĭ urméză aci, se obicĭnuescŭ de copiiĭ marĭ, şi anume de ceĭ dela 9—15 anĭ. Ele se jócă maĭ cu sémă în timpulŭ primăvereĭ şi vereĭ. Mingele le facŭ copiiĭ înşişĭ, şi ele sunt de maĭ multe felurĭ, după cum sunt şi jocurile: tarĭ (*strési*), moĭ (*móli*) şi săritóre (*ansâritóñie)* sunt cele maĭ obicĭnuite şi ele se facŭ: cele *tarĭ*, din sfóră, din petece de lână învîrtite cu sforĭ şi bine strînse; cele *moĭ*, de pĕrŭ, pe care copiiĭ îlŭ smulgŭ dela vacĭ şi-lŭ punŭ în apă spre a se întări şi a luà forma rotundă a mingeĭ, saŭ de fire dela rĕsboiŭ; cele moĭ potŭ servi şi ca săritóre, cu tóte acestea ele se facŭ maĭ de obiceiŭ de meşinŭ, învîrtitŭ cu sfóră.

87. *Topa cu darea* (2).

Joculŭ acesta se face în modulŭ următorŭ:

Unulŭ dintre jucătorĭ, de obiceiŭ acela care posedă *topa*, se pune în mijloculŭ celorŭ-lalţĭ şi aruncă *topa* în sus câtŭ póte. In timpulŭ acesta toţĭ ceĭ-lalţĭ se depărtéză de dînsulŭ, care în cotro-ĭ place. Cădêndŭ *topa*, acela care o aruncă în aerŭ, o iea şi lovesce pe cine póte. *Topa* odată aruncată, joculŭ s'a începutŭ, şi orĭ-cine póte, iea *topa* şi lovesce. Joculŭ constă în a se lovì cu *topa*. Une-orĭ se facŭ toţĭ băeţiĭ douĕ bande, şi orĭ de câte orĭ unŭ băiatŭ dintr'o bandă iea *topa*, lovesce cu ea tot-deauna pe unulŭ din banda adversă.

88. *Cu topa ancălicari* (3).

La joculŭ acesta se strîngŭ toţĭ băeţiĭ carĭ ieaŭ parte la jocŭ, şi staŭ în picióre în formă de cercŭ. Unulŭ dintre eĭ lovesce *topa* de pămîntŭ ca

(1) *Topa* vine dela cuvîntulŭ turcescŭ *topa*, care însémnă minge.

(2) *Topa* se numesce şi *şucă*, *minge* pe la Româniĭ din Ohrida, şi *topcă* la ceĭ din Bitolia. Noĭ amŭ păstratŭ numele de *topă*, cum se ḑice la Avela (Epirŭ).

(3) La Avela (Epirŭ) se numesce *Topturdop*.

să se rădice sus. Fie-care dintre ceĭ-lalțĭ băețĭ se încércă s'o prindă în momentulŭ când s'a rădicatŭ *topa* în sus. Dacă nimenĭ n'o prins'o, trebue să lovéscă *topa* de pămîntŭ unŭ altŭ băiatŭ. Dacă o prinde cine-va, acesta încalică pe celŭ care a lovitŭ *topa* de pămîntŭ, și de călare o aruncă în mijloculŭ băețilorŭ, carĭ staŭ în jurulŭ călărețuluĭ, căutândŭ să o prindă. Dacă o prinde vre-unulŭ, descalecă călărețulŭ și încalecă celŭ care a prins'o, care la rêndulŭ sĕŭ face acelașĭ lucru. Și încălicatulŭ se încércă încă să o prindă, și dacă reușesce, călărețulŭ devine calŭ și calulŭ călărețŭ. Dacă o prinde însușĭ călărețulŭ, nu se dă jos de călare, ci urméză. Când nimenĭ nu o prinde, toțĭ fugŭ în grabă în cotro le vine maĭ bine, și încălicatulŭ se repede la *topă* și trage să lovéscă pe cine crede că-lŭ póte nemeri. Dacă a reușitŭ, lovitulŭ devine calŭ și celŭ care a lovitŭ călărețŭ, și joculŭ se continuă. Dacă n'a lovitŭ, *topa* se iea de cine póte și e asvêrlită de unulŭ dintre jucătorĭ până când unulŭ va fi lovitŭ.

Dacă *topa*, lovită de pămîntŭ de călărețŭ, după ce s'a rădicatŭ odată, maĭ atinge pămîntulŭ și se maĭ rădică odată, nimenĭ nu trebue să o prindă, căcĭ cine o prinde devine calŭ, și calulŭ călărețŭ, de óre-ce atuncĭ se ḑice că *topă mâcă țară* (mingea a mâncatŭ pămîntŭ).

Nu se iea în considerație lovitura, când înainte de a fi lovitŭ cine-va *topa* a atinsŭ pămîntulŭ, căcĭ și în casulŭ acesta *topa mâcă țară*. Totŭ asemenea, când cine-va e lovitŭ pe *carne*, adecă pe mână saŭ fața și celŭ care a lovitŭ stăruesce în a-lŭ încălică, lovitulŭ îĭ ḑice : *taliŭ carni, beaĭ sânḑiŭ?* (taiŭ carne, bea sânge?), și numaĭ dacă primesce să bea sânge de omŭ, așà se prinde lovitura. In casulŭ acesta lovitulŭ se sgârie la piciorŭ cu unŭ acŭ și îĭ ḑice să bea, dacă poftesce. Dar lucrulŭ acesta nu se întîmplă decât fórte rarŭ, căcĭ băețiĭ consideră de mare pĕcatŭ a bea sânge de omŭ, de óre-ce atuncĭ se facŭ *uvreĭ* (evreĭ), în limba copiilorŭ: *uvridă* (jidanŭ), căcĭ evreiĭ, spunŭ băețiĭ, aŭ bĕutŭ și beaŭ sânge de creștinŭ.

Dacă cine-va, când se aruncă *topa*, reușesce să o prindă, celŭ care a aruncatŭ cu dînsa devine calŭ și celŭ care o prinde devine călărețŭ.

89. *Topa cu merlu.*

Toțĭ băețiĭ se facŭ douĕ bande ca la joculŭ *Pri un cicior.*

După acésta, cele douĕ bande se punŭ fața în fața la o depărtare una de alta de 20—25 pașĭ, după cum sunt băețiĭ maĭ marĭ saŭ maĭ micĭ. Se alege tot-deauna pentru joculŭ acesta o livede. După ce facŭ *cu arucarea chétrâ'ieĭ* (cu aruncarea petreĭ) cine să arunce *topa* maĭ întâĭ, fie-care dintre fruntașiĭ celorŭ douĕ bande, carĭ se numescŭ a parte *mumă*, îșĭ așéză copiiĭ

în ordine pe *semnu* (loculŭ unde staŭ cele două bande) și joculŭ se începe. Una din cele două *mumĭ* aruncă *topa ca mer* (de unde și numele joculuĭ) la *muma* din banda adversă A. Daca a prins'o, se ḑice ca banda A *a luatŭ semnu.* Apoĭ o aruncă *muma* bandeĭ A la *muma* bandeĭ B, care la rêndulŭ sĕŭ caută să o prindă, și prinḑêndo se ḑice că a luatŭ *semnu.* Când se aruncă *topa* dintr'o bandă într'alta, nu numaĭ *mumile* respective, ci toţĭ băeţiĭ ceĭ-lalţĭ caută să o prindă. Dacă o bandă după ce a luatŭ *semnu* o maĭ prinde orĭ de câte orĭ va fi, va trimite la fie-care prindere pe câte unulŭ din băeţiĭ sĕĭ să încalece pe tovarășulŭ ce a avutŭ la *darea mână* în banda cea-laltă. Și celŭ călare maĭ de curînd, când vede că *muma* caluluĭ sĕŭ prinde *topa*, o rupe la fugă spre a nu fi lovitŭ de dînsa cu *topa. Muma* n'are voe să tragă cu *topa* după călăreţŭ decât dela semnŭ, și dacă-lŭ lovesce, acesta se întórce la banda luĭ. Până când într'o bandă vorŭ fi călăreţĭ, vre-unulŭ din acéstă bandă nu póte să încalice pe vre-unulŭ din banda cea-laltă, ci caută să se scape. Când toţĭ dintr'o bandă aŭ reușitŭ a încălecà pe ceĭ din banda adversă, *muma* învingĕtóre se duce și încalecă pe *muma* învinsă și toţĭ călare își schimbă semnulŭ, adecă ceĭ învinșĭ încălecaţĭ se ducŭ până la semnulŭ învingĕtorilorŭ, și acolo descalecă călăreţiĭ și se întorcŭ la semnulŭ învinșilorŭ, după care faptŭ reîncepe joculŭ.

90. *Topa Ṽimbur-Ṽimbur* saŭ *Ṽim-Ṽim* (1).

La joculŭ acesta băeţiĭ se facŭ două bande ca la joculŭ *Pri un cicior.* Totŭ ca la joculŭ *Pri un cicior* se face unŭ *soir* mare, care se maĭ numesce și *semnu.* Se aruncă pétra saŭ se face *ștu-cara*, pentru a se vedé cine trebue să intre în *soir. Ștu-cara* se face în modulŭ următorŭ: Cele două *mumĭ* se punŭ faţă în faţă la o depărtare de vre-o 7—10 pașĭ și, punêndŭ prima *mumă* piciorulŭ dreptŭ, ḑice: *ștu.* Făcêndŭ totŭ așà *muma* a doua, ḑice: *carà.* Apoĭ prima *mumă*, rădicândŭ piciorulŭ stângŭ și lipipindŭ călcâiulŭ de piciorulŭ dreptŭ, ḑice iarășĭ: *ștu!* Făcêndŭ totŭ așà *muma* a doua, ḑice: *carà.* Și totŭ așà urméză să facă până ce se apropie una de alta din ce în ce maĭ multŭ, și când depărtarea e așà de mică, în câtŭ nu maĭ încape talpa piciorului, așà în câtŭ piciorulŭ *mumeĭ* căreia este rêndulŭ să puie, atinge piciorulŭ *mumeĭ* adverse, se ḑice că acésta *căḑù* și prin urmare banda sa trebue să jóce partea neonorată a joculuĭ, adică a intrà în *soir.*

Banda cea-laltă se duce maĭ într'o parte, unde să nu pótă fi vĕḑută de vre-unulŭ din banda adversă, și acolo se dă *topa* unuia dintre eĭ. Toţĭ apoĭ

(1) La Ohrida se ḑice: *Cluc-Cluc.*

se întorcŭ la *semnu* fie-care cu mânile în buzunarŭ, saŭ învîrtite în póla haineĭ, cercândŭ a induce în eróre pe ceĭ din banda contrară, și a-ĭ face să crédă că *topa* este la cine nu e. In *semnu* (*soir*) intră din banda cea-laltă (A), întâia dată unulŭ singurŭ. Celŭ care posedă *topa*, îndată ce-ĭ vine la socotélă, lovesce pe acelŭ din *semnu*, dela *soir* însă, și toțĭ tovarășiĭ sĕĭ (din banda B) trebue să plece care în cotro póte. Imediatŭ unulŭ din ceĭ din banda A, iea *topa* și caută să lovéscă pe orĭ-cine din banda B. Dacă n'a lovitŭ, celŭ din *soir* se arde și ese afară, iar în *semnu* intră toțĭ, to-varășiĭ sĕĭ, și din banda B dă totŭ celŭ care a maĭ lovitŭ pe întâiulŭ, și când lovesce pe cine-va din banda A, tovarășiĭ sĕĭ nu maĭ plécă, ci nu-maĭ elŭ singurŭ. Totŭ ca maĭ sus, șefulŭ bandeĭ A se repede imediatŭ să iea *topa* și caută să-lŭ loveascā. Dacă-lŭ lovesce, se arde acesta și-ĭ iea lo-culŭ unŭ altulŭ, totŭ din banda sa (B), care face acelașĭ lucru, și dacă primulŭ intratŭ din banda A în *soir* n'a fostŭ *scosŭ* (arsŭ), adecă n'a fostŭ lovitŭ saŭ a fostŭ lovitŭ, însă când fugeaŭ ceĭ din banda B, unulŭ dintre eĭ a fostŭ, nemeritŭ cu *topa* de unulŭ din banda A, rĕmâne în *soir* totŭ acela, și acuma trebue să dea unulŭ din banda B, nu acelŭ arsŭ însă, și dacă-lŭ neme-resce, toțĭ tovarășiĭ sĕĭ trebue să plece, și imediatŭ unulŭ din ceĭ din banda A iea *topa* și dă în cine póte. Dacă-lŭ nemeresce, se arde și trebue să dea unŭ altulŭ. Dacă nu-lŭ lovesce, celŭ intratŭ din banda A e scosŭ, și intră toțĭ tovarășiĭ sĕĭ și se urméză cum amŭ spusŭ maĭ sus.

Dacă toțĭ din *semnu* aŭ fostŭ scoșĭ, joculŭ reîncepe și rolurile bandelorŭ nu se schimbă. Dacă toțĭ din banda B s'aŭ arsŭ (*se arsiră*) fără să pótă scóte pe ceĭ din banda A, rolurile se schimbă și joculŭ reîncepe. Ceĭ din banda A, carĭ trebuiaŭ să intre în *semnu* (*soir*) se numescŭ: *di năuntru*, ceĭ carĭ trebuiaŭ să scótă pe ceĭ din *soir*, se numescŭ: *di afară*.

Se consideră scosŭ și când celŭ din *soir* ese afară din semnŭ.

92. *Cu pàpa (1); topa semnuluĭ (2); topa 'n chétră (3); tòpcheri (4).*

Totŭ ca la joculŭ *Pri un cicior*, și acì băețiĭ se facŭ douĕ bande și aruncă pétra spre a se vedé cine trebue să șédă la *pàpă* orĭ *semnu*. *Pàpă* se numesce o pétră mare câtŭ capulŭ uneĭ vite, netedă și care se pune la semnŭ. Să presupunemŭ că a cădutŭ bandeĭ A să dea *topa* dela *pàpă*, și banda B să jóce rolulŭ celŭ-laltŭ, care constă în a prinde *topa dată,*

(1) Cu *pàpă* se zice la Avela.

(2) *Topa semnuluĭ* la Vlaho-Clisura, Mascopuli, și la Româniĭ Farșeroțĭ.

(3) Idem.

(4) La Ohrida și la Româniĭ din Lunca, Iancovețŭ și Beala.

saŭ când nu potŭ a o prinde, a cercà să lovéscă *pàpă* cu *topa*, din loculŭ unde s'a dusŭ în urma lovitureĭ din partea unuia din banda A. Iată cum se face joculŭ acesta:

Unulŭ din banda A stă în picióre lângă *pàpă* și, luândŭ *topa*, o aruncă puținŭ în sus ca *mer* și, când *topa* se cobóră cam în fața jucătoruluĭ, îĭ aplică o lovitură în partea băețilorŭ din banda B, carĭ caută să o prindă și carĭ se punŭ la o depărtare maĭ mare saŭ maĭ mică dela *semnu (pàpă)* după cum celŭ care e să *dea* (să lovéscă *topa*), o dă maĭ multŭ saŭ maĭ puținŭ departe. Dacă *topa* e prinsă de vre-unulŭ din banda B, celŭ care a datŭ *(dédi)* se arde și trebue să-ĭ iea loculŭ unŭ altŭ tovarășŭ. Dacă nimenĭ n'a prins'o, șefulŭ bandeĭ B iea *topa* și din loculŭ unde s'a dusŭ se încércă să lovéscă *pàpa,* și dacă a lovit'o, celŭ care a datŭ *se-arsi.* Dacă nu s'a arsŭ jucătorulŭ socotesce *una* și maĭ dă. In momentulŭ când aplică lovitura, trebue să dică și câte loviturĭ are saŭ simplu câte are. De exemplu când este să lovéscă *topa* pentru a doua óră, zice că are două, saŭ numaĭ: *două*! Dacă se întîmplă ca jucătorulŭ să nu spue, ceĭ din banda adversă scuipă și-ĭ dicŭ în gură mare: *ptiù, tĭ-arsiși* (ptiù, te-aĭ arsŭ) și tóte câte a făcutŭ până atuncĭ nu se consideră de locŭ. Din causa acésta se nascŭ certe printre băețĭ, maĭ cu sémă când jucătorulŭ a făcutŭ multe loviturĭ. Totŭ așà se întîmplă când jucătorulŭ greșesce câte are, și în locŭ să spuĭe adevĕratulŭ numĕrŭ, spune maĭ multŭ saŭ maĭ puținŭ. In casulŭ întâiŭ e constrînsŭ să încépă dela *unu*, fiindŭ-că nu i se consideră câte (loviturĭ) are; în casulŭ alŭ doilea (când spune maĭ puține loviturĭ decât are) și revine la adevĕratulŭ numĕrŭ, nu i se consideră decât atâtea (loviturĭ), câte a spusŭ în gura mare.

Când vre-unulŭ din banda B a prinsŭ *topa* după ce *mâcă țéră* (a atinsŭ pămîntulŭ), nu se iea în considerație. Când *topa* a cădutŭ pe o casă saŭ pe unŭ arbore, și de acolo cădêndŭ, vre-unulŭ din banda B o prinde, atuncĭ se iea în considerație, fiind-că casa și arborulŭ nu e *țéră*. Când *topa* fiindŭ prinsă de unulŭ din banda B, se întórce bandeĭ A, trebue să o lovéscă odată de pămîntŭ, ca să mănânce *țéră*, căcĭ în casulŭ când li se aruncă ast-felŭ ca ceĭ din banda A să o prindă în mână, jucătorulŭ de la *pàpă* i-a păcălitŭ și nu se arde, de óre-ce *topa* nu *mâcă țéră.*

După învoiala dela începutŭ, spre a puté să aibă banda A o *câvală*, trebue să facă 10, 20, 30 saŭ une-orĭ și maĭ multe loviturĭ, plus în totdeauna încă o lovitură care se numesce *taĭe* și după care toțĭ din banda A încalecă pe ceĭ din banda B, fie-care pe tovarășulŭ ce a avutŭ la *darea mână*, de unde s'a dusŭ *topa* la *taĭe* până la *semnu.* Banda învingĕtóre începe joculŭ fără schimbare de rolurĭ.

De multe orĭ la joculŭ acesta se întîmplă ca jucătorulŭ, când lovesce

topa, nu o nemeresce bine; dacă *topa* lovită prostŭ cade în apropierea jucătoruluĭ, în câtŭ distanţa dela *pàpă* până la *topă* nu-ĭ maĭ mare decât póte sări într'o singură săritură jucătorulŭ, acesta dacă vrea póte să nu considere lovitura acésta și să maĭ dea încă odată. Atuncĭ se ḍice că banda adversă B are o *uchi* (pealocurea se ḍice *cufă)*. Nu i se permite jucătoruluĭ maĭ multe de treĭ *uchi*. Dacă și a treia lovitură a fostŭ totŭ *uchi*, elŭ (jucătorulŭ) și-a trecutŭ rêndulŭ *('șĭ tricu arada)*. Dacă însă n'a fostŭ a doua saŭ a treia lovitură *cufă (uchi)* ci a lovit'o bine, ceĭ din banda B, înainte de a trage cu dînsa pe *pàpă*, trebue să arunce *uchea*. Iată cum se aruncă *uchile:* Unulŭ din banda B îșĭ prinde cu mâna stângă urechea dréptă și trece mâna dréptă în care ţine și *topa* între peptŭ și mâna stângă, și apoĭ câtŭ póte aruncă *topa* în spre *pàpă*. Ceĭ-lalţĭ din banda A în timpulŭ acesta staŭ în jurulŭ luĭ și caută să o apuce. Dacă aŭ apucat'o, se ḍice că aŭ făcutŭ *una*. Dacă n'aŭ putută s'o apuce, acela care a aruncatŭ *uchea* trage cu *topa* asupra *pàpeĭ* de acolo unde este *topa* acum. Dacă a pututŭ să arunce *uchea* ast-felŭ ca să trécă dincolo de *semnu (pàpă)*, atuncĭ s'a arsŭ jucătorulŭ din banda A. Totŭ așà se aruncă când sunt și douĕ *uchĭ*.

Când vre-unulŭ din banda B, în momentulŭ când *dă* unŭ jucătorŭ din banda A, póte să lovéscă cu mâna *topa*, așà de tare în câtŭ să trécă semnulŭ, jucătorulŭ s'a arsŭ. Se învoescŭ dela începutŭ, dacă se primesce a se da și strîmbŭ orĭ nu, și dacă, când se dă strîmbŭ, se permite a *eși* dreptŭ cu *pàpa* saŭ a se da chiar de unde s'a dusŭ *topa*.

93. *De-ancâlicarea; a topa 'ncalar; cu pirustia.*

Totŭ ca la joculŭ *Pri un cicior*, și acì se facŭ douĕ bande (A și B). După acésta facŭ cine trebue să se facă caĭ (*calĭ*) și cine călăreţĭ (*călărĭ*, *căvălĭ*) prin aruncarea petreĭ, saŭ prin *stu-cară* etc., și joculŭ începe. Presupunemŭ că ceĭ din banda A sunt caĭ, iar ceĭ din banda B călăreţĭ. Călăreţiĭ încalecă fie-care pe tovarășulŭ sĕŭ și se punŭ în formă de cercŭ, fie-care păreche departe una de alta cu vre-o 10 pașĭ. Unulŭ dintre călăreţĭ iea *topa* și o aruncă unuĭ altŭ călăreţŭ din drépta luĭ și strigă: una! Acesta caută să o prindă, și dacă o prinde, o aruncă la călăreţulŭ din drépta sa și ḍice: douĕ! Totŭ așà facŭ și următoriĭ, și dacă se facŭ *ḍece*, se maĭ face încă una, care se numesce *talia*, și călăreţiĭ îșĭ schimbă caiĭ, fie-care mergêndŭ la calulŭ călăreţuluĭ din drépta sa și continuă ca maĭ sus. Dacă se întîmplă ca vre-unŭ călăreţŭ să nu pótă apucà *topa*, iute toţĭ călăreţiĭ o rupŭ la fugă, fie-care în direcţia ce-ĭ place. In timpulŭ acela unulŭ din banda A iea *topa* și caută să lovéscă pe vre-unulŭ din banda B. Dacă a

nemeritŭ, ceĭ din banda A devinŭ călăreţĭ şi ceĭ din banda B caĭ, şi joculŭ continuă, precum amŭ arĕtatŭ maĭ sus. Dacă n'a lovitŭ pe nicĭ unulŭ, joculŭ continuă, păstrândŭ fie-care rolulŭ pe care l'a avutŭ. Când celŭ din banda A trage cu *topa,* nu trebue să se depărteze maĭ multŭ de o săritură de *semnu* (acì semnulŭ e cerculŭ pe care staŭ păречhile de caĭ şi călăreţĭ). Dacă lovitura se dă pe *carni* nu se prinde pentru aceleaşĭ motive arĕtate la joculŭ *cu topa a'ncălicari.* Când o bandă s'a schimbatŭ de atâtea orĭ în câtŭ fie-care călăreţŭ a ajunsŭ la calulŭ sĕŭ, îndată ce se maĭ face ḑece şi *talĭe,* în locŭ să se schimbe caiĭ şi fie-care călăreţŭ să trécă la calulŭ tovarăşuluĭ sĕŭ, se aruncă *topa* în mijloculŭ cerculuĭ şi fie-care călăreţŭ o rupe la fugă, ca şi în casulŭ când cine-va n'a prinsŭ *topa.* Dacă ceĭ din banda A aŭ pututŭ acum să lovéscă pe vre-unulŭ din banda B, se continuă joculŭ prin schimbarea rolurilorŭ, iar dacă nu, tot ceĭ din banda A rĕmânŭ a fi caĭ.

94. *A topa 'n mur.*

Cu joculŭ acesta nu se potŭ jucà decât câte treĭ băeţĭ. Se alege pentru jocŭ unŭ zidŭ înaltŭ şi unulŭ (orĭ-care) dintre ceĭ treĭ iea *topa* şi, lovind'o de zidŭ, când e să cadă, o aştéptă în mână. Dacă o prinde, se ḑice că *ari ună.* Totŭ aşà continuă până să facă 10, 20, 30 etc. după cum se învoescŭ, plus *talĭa.* Totŭ aşà facŭ şi următoriĭ doĭ. Dacă toţĭ aŭ reuşitŭ să le facă, reîncepŭ totŭ ca maĭ sus, până când unulŭ din ceĭ treĭ nu póte să facă numĕrulŭ cerutŭ şi *topa* îĭ cade. Atuncĭ acesta e încălecatŭ de unulŭ din ceĭ-lalţĭ doĭ, iar alŭ treilea continuă a face cu *topa* în *mur* numĕrulŭ ce se cere. Dacă reuşesce, descalecă călăreţulŭ şi încalecă dînsulŭ, iar călăreţulŭ trebue să *facă* numĕrulŭ cerutŭ. Aşà se continuă, şi când cine-va nu póte să facă numĕrulŭ cerutŭ, ci-ĭ cade topa, devine calŭ, şi fostulŭ calŭ devine călăreţŭ, iar alŭ treilea continuă a *da topa 'n mur.*

A pulĭana.

Jocurile acestea se obicĭnuescŭ numaĭ de băeţĭ şi se jócă de obiceiŭ primăvara şi maĭ cu sémă tómna. Bĕţulŭ cu care eĭ jócă se numesce *pulĭan*, *ş-cop*, *ţópit*, şi se face de orĭ-ce lemnŭ. Se preferă celŭ de cornŭ fiind-că este maĭ tare şi lovesce maĭ bine. Totŭ aşà în ceea ce privesce ţurcele (numite la Macedo-Românĭ: *şclengi*, *ciulică*, *ciulengă)*, se preferă cele de cornŭ, fiind-că mergŭ maĭ departe când sunt lovite. *A pulĭana* se numesce orĭ-ce jocŭ, în care trebue să te servescĭ de unŭ bĕţŭ.

95. *A bìșca (bicîca)* (1); *de-a còtca* (2); *cu pórca* (3); *De alixàndra* (4).

Potŭ luà parte la jocŭ orĭ câțĭ băețĭ vorŭ voi. Eĭ facŭ o grópă mare de unŭ decimetru, care se numesce *biserică*; toțĭ băețiĭ aŭ câte unŭ bĕțŭ, care se numesce *școp*. In jurulŭ bisericeĭ, la o depărtare de doĭ, treĭ metri, fie-care jucătorŭ îșĭ face o gaură *(gùvă)* mică, câtŭ să încapă vîrfulŭ *școpuluĭ* sĕŭ. Găurile băeților se află depărtate una de alta cu 2—3 pașĭ. După acésta *se facŭ*, și cine rĕmâne trebue să pască *pórca*. *Facerca* se face saŭ ca la joculŭ *Cu chétra a'scùndire*, saŭ unulŭ dintre jucătorĭ iea tóte *scópele* și, după ce le face mănuchiŭ, ținĕndu-le din mijlocŭ, le aruncă peste capŭ, și după acésta umblă cu călcâile îndărătŭ spre partea unde a aruncatŭ școpele, fără a se uità într'acolo, și stăpânulŭ lemnuluĭ pe care lŭ va călcà se face *porcarŭ*. Saŭ se maĭ face și în modulŭ următorŭ: Toțĭ băețiĭ se adună la *biserică*, unde punŭ vîrfurile școpelorŭ lorŭ. Unulŭ dintre eĭ numeră până la unŭ numĕrŭ convenitŭ de maĭ înainte și când finescŭ, fie-care caută să prindă o gaură, adică să puie vîrfulŭ școpuluĭ într'una din găurile făcute, și fiindŭ-ca găurile sunt câțĭ băețĭ maĭ puținŭ una, unulŭ dintre eĭ trebue să rĕmâie fără gaură. Acesta se face *porcarŭ*.

Pórca este unŭ *gugucĭŭ* (cocianŭ), unŭ osŭ de calŭ, saŭ unŭ lemnŭ rotundŭ. Ca să se încépă joculŭ, se pune pórca pe marginea *bisericeĭ* și unulŭ dintre jucătorĭ îĭ trage o lovitură. Porcarulŭ se duce și o adună cu vîrfulŭ bĕțuluĭ și caută să o puie în biserică.

N'aŭ dreptŭ, atâtŭ porcarulŭ câtŭ și ceĭ-lalțĭ băețĭ, s'o apuce cu mâna. Când porcarulŭ voesce să puie pórca în *biserică*, ceĭ-lalțĭ cércă prin tóte chipurile să i-o lovéscă tare și ast felŭ să o depărteze de *biserică*. Porcarulŭ o păzesce cu școpulŭ sĕŭ, pe care, în momentulŭ când cine-va voesce să lovéscă pórca, îlŭ pune înainte și lovesce pe școpŭ. Când băețiĭ rădică școpulŭ spre a lovi pórca, se păzescŭ ca nu cum-va porcarulŭ să le apuce gaura maĭ înainte. In casulŭ acesta, porcarulŭ care a găsitŭ gaură scapă, și devine porcarŭ celŭ *scosŭ* din gaură. Când porcarulŭ reusesce să puie pórca în *biserică*, fie-care trebue să schimbe gaura și să prindă pe o alta. Porcarulŭ încă, în momentulŭ când se face schimbulŭ, caută

(1) *A bișca* saŭ *bicica* se numesce la Avela, unde se dă și scrófeĭ de obiceiŭ numele acesta când o îndémnă să mérgă.

(2) Se numesce joculŭ așà la Românii Grămusteni, Vlaho-Clisura, etc.

(3) Pretutindenĭ.

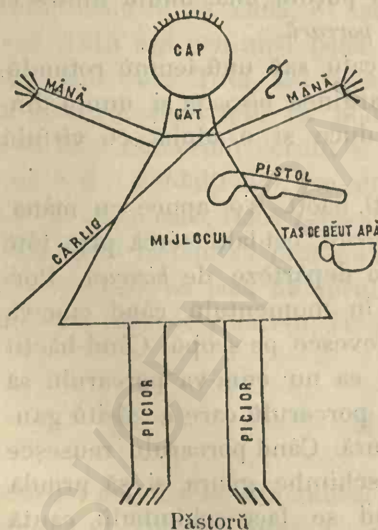
(4) Numaĭ la Vlaho-Clisura.

să prindă și elŭ o gaură, și cine rĕmâne fără gaură, devine porcarŭ. Joculŭ apoĭ reîncepe.

La Vlaho-Clisura, când se schimbă găurile, se strigă de toțĭ băețiĭ: *Alexáaandra.*

96. *Cu murmințilĭ.*

La jocŭ potŭ luà parte orĭ-câțĭ băețĭ. Fie-care băiatŭ are și școpulŭ sĕŭ cu care îșĭ face o *guvă* (gaură) mică, după ce se așéḑă la vre-o 4—6 pașĭ departe unulŭ de altulŭ și în formă de cercŭ. Loculŭ unde se jócă bĕețiĭ trebue să fie planŭ *(padi)*. După ce fie-care băiatŭ îșĭ iea loculŭ lângă gaură, unulŭ dintre eĭ — celŭ care a rĕmasŭ după ce *s'aŭ făcutŭ* — aruncă *ciulica* celuĭ dela drépta sa, care o așteptă, ca să o lovéscă cu bĕțulŭ. Dacă a atins'o, toțĭ, afară de celŭ care o aruncase, trebue să mérgă să puie vîrfulŭ bĕțuluĭ lorŭ în gaura aruncătoruluĭ (*s' da di guva* = să dea de gaură) și să se întórcă la găurile lorŭ, unde trebue să țină vîrfulŭ bĕțuluĭ înăuntru. Aruncătorulŭ în timpulŭ acesta alérgă după *ciulică*, și luând-o, caută s'o puie în gaura unuia dintre jucătorĭ, înainte ca acesta să aibă timpulŭ de a se întórce la gaură, saŭ când cine-va din nebăgare de sémă nu ține bĕțulŭ în gaură. Dacă reușesce la acésta, celŭ căruia i s'a pusŭ *ciulica* în gaură, trebue să o arunce la băiatulŭ din drépta sa. Dacă n'a reușitŭ s'o puie în gaură, totŭ elŭ trebue să o arunce aceluiașĭ băiatŭ.



Păstorŭ

Când o aruncă, dacă celŭ care o așteptă să o lovéscă, nu o nemeresce, trebue elŭ să o arunce la celŭ din drépta sa. De multe orĭ, după învoiala dela începutŭ, pe când unulŭ dintre eĭ aruncă *ciulica* celuĭ din drépta sa, ceĭ-alțĭ — afară de celŭ care așteptă *ciulica* — staŭ pe lângă aruncătorŭ și, îndată ce o aruncase și o lovise cel-laltŭ, eĭ începŭ să ĭ sape gaura cu bețele lorŭ, carĭ sunt ascuțite la vîrfŭ. Totŭ scopulŭ joculuĭ constă în a se face prin săpăturĭ pe pămîntŭ, începêndŭ dela gaură, o imagine de omŭ. Unde e gaura, se face o mică grópă câtŭ mărimea capuluĭ jucătoruluĭ respectivŭ; după acésta i se facŭ gâtulŭ *(gușa)*, mijloculŭ, piciórele, mânile. Atuncĭ se ḑice că s'a făcutŭ jucătoruluĭ mormîntulŭ *(murmintili)*, și când s'a isprăvitŭ de

totŭ, băeţiĭ întrébă pe jucătorulŭ respectivŭ, ce doresce să devie în viéţa sa: căpitanŭ, păstorŭ, dascălŭ, armatolŭ *(armâtu'ă)*, neguţătorŭ, etc. şi după meseria ce-şĭ alege, băeţiĭ sunt datorĭ să-ĭ facă şi treĭ ustensile aparţinêndŭ aceleĭ meseriĭ.

După ce i s'a îndeplinitŭ cea din urmă dorinţă şi nu maĭ remâne nimicŭ de făcutŭ, jucătorulŭ respectivŭ este înmormîntatŭ, adecă aşezatŭ ca mortŭ în mormîntulŭ ce i s'a făcutŭ, şi în jurulŭ sĕŭ băeţiĭ înfingŭ şcópele, presupunêndŭ că sunt lumînărĭ, după cum se obicĭnuesce la mortŭ. După ce vinŭ în jurulŭ luĭ de treĭ orĭ, cântândŭ ca preoţiĭ pe nasŭ diferite cântece, între carĭ şi pe: *Alison, balison*, etc., toţĭ se depărtéză în graba cea maĭ mare, căcĭ mortulŭ ese din mormîntŭ, şi apucândŭ beţele începe să le asvêrle asupra celorŭ-lalţĭ, voindŭ a-ĭ lovi pe corpŭ, dar nu nimeresce maĭ nicĭ odată, căcĭ toţĭ se depărtéză. După ce s'a asvîrlitŭ tóte şcópele joculŭ se reîncepe.

97. *Corimbocĭ, 'mbocĭ? — 'mbocĭ; corimbiri 'mbocĭ? — 'mbocĭ.*

La joculŭ acesta toţĭ băeţiĭ se facŭ două bande (A şi B), precum la joculŭ *Pri un cicior*. După acésta se *dă ciulenga*. *Darea ciulengeĭ* (1) se face precum urméză: Cu rêndulŭ începêndŭ băeţiĭ dintr'o bandă, fie-care apucă bĕţulŭ (*şcopul* cam dela mijlocŭ cu mâna dréptă şi făcêndŭ ca cea-laltă jumĕtate parte a bĕţuluĭ să-ĭ vie subsóră, ţinêndu-lŭ ast-felŭ în linie orizontală, cu mâna stângă apucă *ciulenga* dela mijlocŭ şi, aducênd'o asupra bĕţuluĭ, o lasă şi începe să o lovéscă de câte orĭ póte. Acela care *dă* înainte de a lăsà *ciulenga* şi a începe să lovéscă, trebue să puie celorŭ din banda adversă întrebarea: *Corimbocĭ* saŭ *corimbiri 'mbocĭ*, şi numaĭ după ce i se respunde: *'mbocĭ* saŭ *bocĭ* trebue să încépă a lovi (se ḑice la jocŭ: *a face* saŭ *s'da)* şi dacă cine-va *dă* fără să puie întrebarea de maĭ sus, saŭ după ce întrébă nu aşteptă şi rĕspunsulŭ, nu se socotescŭ *câte (loviturĭ) dă* şi trebue să încépă de noŭ. Loviturile trebue să se facă de jos în sus, *ciulenga* fiindŭ asupra bĕţuluĭ. Când lovitura se face de sus în jos, acéstă lovitură se ḑice: *di pri ghiosŭ* (de pe jos) saŭ (la Ohrida) *uchi*.

De câte orĭ lovesce cine-va *ciulenga*, atâtea loviturĭ are să dea, când va incepe joculŭ.

Loviturile se numescŭ: *dărĭ* (dare pl. dărĭ). Ceĭ dintr'o bandă ţinŭ socotélă pentru ceĭ din banda adversă, adecă socotescŭ câte loviturĭ face fie-care din acea bandă şi câte aŭ peste totŭ. Banda care *are maĭ multe* (loviturĭ =

(1) Darea *ciulengălieĭ* se numesce şi *corimboci, 'mboci*.

dărĭ) *dă* întâia. — Fie banda A, care are maĭ *multe*. Acéstă *dare* se face în modulŭ următorŭ: Fie-care din banda A lovesce *ciulenga* începêndŭ dela semnŭ în spre partea convenită dela începutŭ, de atâtea orĭ câte *dărĭ* (loviturĭ) are. Pe când aceştia daŭ, toţĭ ceĭ-alţĭ din banda B caută să prindă *ciulenga* orĭ să o lovéscă cu beţele îndărătŭ spre semnŭ. Dacă o prindŭ, o daŭ jos *s'mîcă ţéră* şi o întorcŭ celuĭ care a datŭ, ca să dea iarăşĭ de unde a datŭ, de óre-ce acesta *a arsŭ* cu o lovitură şi trebue să dea restulŭ, dacă maĭ are; iar dacă nu maĭ are altele, trebue să dea unŭ altulŭ din banda A. Când *ciulenga* e lovită cu beţele îndărătŭ, jucătorulŭ continuă a *da* restulŭ, dacă are, de acolo unde s'a întorsŭ *ciulenga*. Când termină unulŭ, continuă a da celŭ-laltŭ din loculŭ unde s'a dusŭ *ciulenga* la cea din urmă lovitură.

Loviturile *di pri ghiosŭ* se daŭ ast-felŭ: Celŭ care are să dea o ast-felŭ de lovitură, stă pe piciorulŭ dreptŭ şi, ridicândŭ piciorulŭ stângŭ, lovesce *ciulenga* pe sub acestŭ piciorŭ.

După ce toţĭ din banda A aŭ datŭ, începŭ să dea ceĭ din banda B, de acolo unde s'a dusŭ *ciulenga* la cea din urmă lovitură a celuĭ din urmă din banda A, în spre semnŭ; adecă, pe când ceĭ din banda A se depărtaŭ din ce în ce maĭ multŭ de semnŭ, ceĭ din banda B caută să se apropie din ce în ce maĭ multŭ. Dacă, după ce toţĭ din banda B aŭ datŭ, *ciulenga* n'a ajunsŭ până la semnŭ, eĭ sunt încălecaţĭ de ceĭ din banda A, de unde a rĕmasŭ *ciulenga* până la semnŭ. Dacă însă *ciulenga* a trecutŭ semnulŭ, eĭ încalecă pe ceĭ din banda A, de unde s'a dusŭ *ciulenga* până la semnŭ. Când distanţa dela *ciulengă* până la semnŭ nu e maĭ mare de câtŭ póte sări celŭ maĭ bunŭ săritorŭ din bandă, nu se încalecă nimenĭ, şi joculŭ reîncepe. La încălecare, fie-care dintr'o bandă încalecă pe tovarăşulŭ ce a avutŭ la începutulŭ joculuĭ, când s'a *datŭ mână*. (V. joculŭ *Pri un cicior*).

98. *Tu guvă cu asvêrnâĭarea*.

Se face o gaură *(guvă)* lungăréţă şi mică.

Se potŭ jucà doĭ saŭ maĭ mulţĭ băeţĭ; când se jócă maĭ mulţĭ, se împărţescŭ în douĕ bande, ca la joculŭ *Pri un cicior*.

Vomŭ descrie joculŭ, presupunêndŭ doĭ jucătorĭ, pentru că ceea ce se petrece cu doĭ se petrece şi cu maĭ mulţĭ. Ceĭ doĭ jucătorĭ se *facŭ* şi cine remâne, stă la *guvă*. Fie acesta A şi cel-laltŭ B.

A pune vîrfulŭ bĕţuluĭ în *guvă* şi pe de-asupra vîrfuluĭ, pe *guvă*, pune *ciulenga*, şi apucândŭ bĕţulŭ dela mijlocŭ aruncă *ciulenga* cu vîrfulŭ bĕţuluĭ câtŭ póte maĭ departe. B, care stă la óre-care depărtare de acolo, caută saŭ să prindă *ciulenga* saŭ să o lovéscă cu bĕţulŭ sĕŭ spre gaură îndărătŭ.

Dacă reușeșce să o prindă saŭ să o lovéscă așà în câtŭ *ciulenga* să ajungă la gaură, A se *arde* și prin urmare trebue să-șĭ schimbe rolulŭ sĕŭ cu B.

Dacă nicĭ o prinde nicĭ o lovesce, B apucă *ciulenga* și trebue să o arunce lângă gaură. In timpulŭ acesta, A *asvârnâlaști* (târăște) bĕțulŭ și caută să lovéscă *ciulenga*. Dacă *ciulenga* s'a dusŭ lângă *gură*, așà în câtŭ depărtarea dela gaură până la *ciulenga* nu este maĭ mare decât lungimea bĕțuluĭ, A se arde. In casul contrariŭ, dacă încape lungimea bĕțuluĭ de odată saŭ de maĭ multe orĭ, A socotesce atâtea. Acestŭ jocŭ se jocă până la 10, 20, etc., după învoiala dela începutulŭ joculuĭ, și când celŭ care dă a făcutŭ numĕrulŭ convenitŭ, maĭ dă încă odată câtŭ póte, și de unde se duce *ciulenga*, de acolo încalecă pe adversarulŭ sĕŭ până la gaură.

Lovitura cea din urmă se numesce *calu*.

99. *Pri școp; pri pulĭan.*

Joculŭ se face după cum amŭ arĕtatŭ maĭ sus. Diferența consistă în aceea că, în locŭ de a *asvărnâi* bĕțulŭ, se așéză crucișŭ pe gaură, și dacă B aruncă *ciulenga* și nu lovesce bĕțulŭ, A, așezândŭ *ciulenga* pe marginea gaureĭ, o lovesce pușinŭ spre a se ridicà în sus, și când s'a ridicatŭ, caută să o lovéscă tare, spre a o depărtà de gaură. Iĭ maĭ dă o lovitură totŭ așà de acolo unde s'a dusŭ *ciulenga*, și după acésta încă una până la treĭ. Dacă după treĭ loviturĭ, B nu póte să sară în treĭ săriturĭ, de unde s'a dusŭ *ciulenga* până la gaură, A începe să numere de câte orĭ încape bĕțulŭ sĕŭ dela *ciulengă* până la gaură și dacă face numĕrulŭ convenitŭ la începutulŭ joculuĭ, dă încă odată, după cum amŭ arĕtatŭ, și de unde s'a dusŭ *ciulenga*, încalecă pe adversarulŭ sĕŭ până la gaură. Acéstă din urmă lovitură se numesce *calu*.

Dacă însă B a lovitŭ cu *ciulenga* bĕțulŭ așezatŭ pe gaură saŭ a pututŭ să sară în treĭ săriturĭ dela *ciulengă* până la gaură, A se arde și rolurile se schimbă.

100. *Cu lemnulŭ pri dédit.*

Unulŭ dintre jocurile obicĭnuite de copiĭ este și acesta. Joculŭ consistă în a luà bĕțulŭ cu care se jócă saŭ orĭ-ce altŭ bĕțŭ și, punĕndu-lŭ pe degetŭ, caută să-lŭ țină câtŭ se póte maĭ multŭ. Degetulŭ obicĭnuitŭ pe care băiatulŭ așéză bĕțulŭ verticalŭ, este celŭ arĕtătorŭ. Pe când băiatulŭ se mișcă când într'o parte, când într'alta, căutândŭ să păstreze echilibrulŭ,

ca să nu-ĭ cadă bĕţulŭ, ceĭ-alţĭ copiĭ numĕră, până-ĭ cade. Cine a pututŭ să-lŭ ţie maĭ multŭ, acela se declară învingĕtorŭ.

Cu antrisărirea.

(Cu sărirea).

Jocurile carĭ urmézā sunt cele maĭ multŭ gustate de băeţiĭ de 10 — 20 anĭ şi, după cum vomŭ arĕtà, ele nu sunt despreţuite niciĭ de bărbaţĭ.

Ele se daŭ de obiceiŭ la ḑile de sĕrbătorĭ, şi celŭ care se distinge, are renume şi trecere printre tovarăşiĭ sĕĭ. E destulŭ să amintescŭ pe revoluţionarulŭ de la 1878 căpitanŭ Leonida-Hagi-Biră, care trecea în totŭ Epirulŭ şi Tesalia de celŭ maĭ bunŭ săritorŭ în jocurile carĭ urméză. Poporulŭ spune că elŭ putea să sară peste treĭ iepe, aşezate una lângă alta în şirŭ, dintr'o singură săritură. Elŭ era originarŭ din Samarina, oraşelŭ românescŭ de pe cóstele Pinduluĭ în Epirŭ. Fetele încă preferă pe aceştia în loculŭ celorŭ-lalţĭ.

101. *An treilea.*

La loculŭ acesta potŭ luà parte orĭ-câţĭ băeţĭ vorŭ voi.

Se jócă atâtŭ de băeţĭ câtŭ şi de flăcăĭ şi bărbaţĭ, de obiceiŭ la sĕrbătorĭ după terminarea horeĭ.

Se trage o linie pe pămîntŭ, care se numesce *semnu*, şi toţĭ câţĭ se jócă se aruncă în treĭ săriturĭ, călcândŭ pe semnŭ după ce iea *vanţu* (după ce-şĭ daŭ vîntŭ).

Scopulŭ joculuĭ este a se vedé cine póte sări maĭ *multŭ* (maĭ departe), în treĭ săriturĭ *(an treilea)*, şi de sigurŭ aceĭ maĭ iuţĭ şi maĭ uşorĭ la piciorŭ sarŭ maĭ multŭ.

De multe orĭ se facŭ prinsorĭ de maĭ înainte între jucătorĭ, carĭ se provócă, ba că cutare sare maĭ departe, ba că nu cutare, ci cutare. Prinsorile constă în a da o petrecere cine va perde. Când se facŭ prinsorĭ se determină de maĭ înainte, de câte orĭ trebue să sară ceĭ carĭ aŭ pariatŭ, şi numaĭ ultima săritură *(antrisâriri)* se prinde. Cine întrece la ultima săritură în treĭ *(an treilea)*, acela câştigă.

102. *An treilea cu artisirea.*

Se pune, ca la joculŭ precedentŭ, unŭ *semnu*, şi totŭ ca la joculŭ precedentŭ, băeţiĭ sarŭ în treĭ săriturĭ, călcândŭ pe *semnu*. Cine *rĕmâne*, adecă

cine a săritŭ maĭ aprópe de semnŭ, *se bagă*. A se băgà cine-va, însémnă a sărí, călcândŭ pe semnŭ cu amândouĕ picióre le, o singură săritură, și acolo unde a săritŭ, să se așeze în picióre și cu capulŭ aplecatŭ către pămîntŭ. Ceĭ-alțĭ sarŭ peste dînsulŭ, dela semnŭ.

Celŭ care a săritŭ maĭ departe la începutulŭ joculuĭ, devine *mumă* și prin urmare este celŭ d'întâiŭ care sare peste celŭ băgatŭ. Când sare *muma* peste celŭ băgatŭ, unde s'aŭ dusŭ piciórele *mumeĭ*, după ce a săritŭ peste dînsulŭ (*l'antrisăriri*), acolo se pune băgatulŭ spre a fi săritŭ și de ceĭ-alțĭ.

Cine în treĭ săriturĭ dela semnŭ nu póte să sară peste celŭ băgatŭ, se bagă la rêndulŭ sĕŭ, și *muma* va devenì fostulŭ băgatŭ și fosta *mumă* devine ultimulŭ săritorŭ.

Băgarea acestuia se face precum amŭ spusŭ maĭ sus.

La jocul acesta caută fie-care să fie ultimulŭ, de óre-ce e maĭ puținŭ amenințatŭ a se băgà, fiindŭ precedatŭ de alțiĭ.

103. *An treilea cu sulili.*

La jocul acesta cele treĭ săriturĭ se facŭ într'unŭ piciorŭ.

Se ieaŭ treĭ *suli* (bețe micĭ și ascuțite la vîrfŭ), și celŭ care se aruncă *an treilea*, la fie-care săritură se opresce și înfige în pămîntŭ o sulă. Celŭ care va sărì după dînsulŭ, trebue să se opréscă la fie-care săritură și să caute să ajungă *sulili* înfipte în pămîntŭ și să le scótă din loculŭ acela spre a le înfige ceva maĭ departe. In timpulŭ acesta nu trebue să atingă piciorulŭ rădicatŭ de pămîntŭ, precum și haina, căcĭ dacă face acésta, *se arde*, și după învoiala ce aŭ făcutŭ la începutulŭ joculuĭ, trebue să vie în jurulŭ *sulilor* de maĭ multe orĭ într'unŭ piciorŭ, pe când ceĭ-alțĭ îĭ adresézã diferite formule batjocoritóre, ceea ce provócă rîsŭ în publicŭ. Acésta se face maĭ cu sémă când jócă băețiĭ.

104. *Tamânalĭa; cióri a pĕsărite* (1).

La jocul acesta, fie-care băiatŭ își are și tovarășulŭ sĕŭ, și după ce părechile se *facŭ*, cine rĕmâne se *bagă*, adecă ceĭ doĭ dintr'o păreche se așézã josŭ și-șĭ lipescŭ talpele piciórelorŭ, de-asupra cărora sarŭ părechile cele-lalte, câte unulŭ și păzindu-se a nu atinge cu piciorulŭ saŭ cu haina,

(1) Se numesce ast-felŭ la Ohrida, Lunca și la Fărșeroțĭ.

în momentulŭ săririeĭ, de piciórele celorŭ *băgaţĭ*. După ce sarŭ tóte părechile, ceĭ băgaţĭ îşĭ punŭ fie-care câte o mână pe degetele piciórelorŭ, de-asupra cărora sarŭ perechile iarăşĭ, şi dacă tóte aŭ săritŭ bine, fără să atingă întru nimicŭ de mânile celorŭ *băgaţĭ*, aceştia maĭ punŭ şi mâna cea-laltă pe de-asupra mâneĭ băgate, şi părechile iarăşĭ continuă a sări peste ele. Dacă şi de astă dată părechile aŭ săritŭ bine, ceĭ băgaţĭ îşĭ ridică piciórele câtŭ se póte maĭ sus, şi peste dînsele trebue să sară tóte părechile cele-lalte. Dacă părechile sarŭ şi de astă dată bine, joculŭ reîncepe dela începutŭ, rĕmâindŭ să se bage totŭ aceiaşĭ păreche. Dacă însă vre-unulŭ dintr'o păreche, pe când a săritŭ, a atinsŭ cu piciorulŭ saŭ cu haina de mânile saŭ piciórele celorŭ băgaţĭ, atuncĭ se bagă părechea din care face parte acesta, şi joculŭ continuă maĭ departe. Numele de *T'a mânalia* vine dela faptulŭ că se punŭ mânile una peste alta. *Cióri a pèsărite*, însémnă: Picióre pe sărite.

105. *T'a scamnachea.*

Pentru joculŭ acesta se alege o livede întinsă şi numĕrulŭ jucătorilorŭ trebue să fie mare. Joculŭ se împarte în maĭ multe figurĭ:

Figura I. Scamnulu.
(Scaunulŭ).

Unulŭ dintre jucătorĭ se *bagă scamnu*, adecă stândŭ în picióre, îşĭ razemă mânile de picióre şi îşĭ aplécă capulŭ, întocmaĭ ca celŭ băgatŭ la joculŭ : *aņ treilea cu artisirea.* Peste acesta sare unŭ altŭ jucătorŭ, care după ce a săriţŭ, se *bagă scamnu* şi elŭ, ceva maĭ departe de primulŭ. Apoĭ sare unŭ alŭ treilea peste amândoĭ, şi la rĕndulŭ sĕŭ se pune şi elŭ scaunŭ. Totŭ aşà se urméză, până sarŭ toţĭ. După ce a săritŭ şi celŭ din urmă, primulŭ *băgat scamnu* se ridică, şi începĕndŭ dela celŭ maĭ apropiatŭ *băgat scamnu*, sare peste toţĭ, şi imediatŭ celŭ săritŭ de dînsulŭ se rădică şi face totŭ aşà ca elŭ.

Fig. II. Scamnulu cu douĕ cicióre sèŭ câmara.
(Scaunulŭ cu douĕ picióre saŭ cămara, bolta).

După ce primulŭ şi alŭ doilea băgatŭ sarŭ peste toţĭ, facŭ amândoĭ unŭ singurŭ *scamnu*, adecă întorcĕndu-se cu spatele, îşĭ lipescŭ maĭ întâĭ corpurile, şi ast-felŭ lipiţĭ, îşĭ aplécă fie-care capulŭ în spre dinaintea sa. Peste

scamnulu ast-felŭ formatŭ sarŭ ceĭ-lalţĭ băeţĭ, maĭ întâĭ unulŭ câte unulŭ şi imediatŭ ce aŭ săritŭ doĭ, facŭ şi eĭ unŭ scaunŭ ceva maĭ departe. Totŭ aşà se face şi cu ceĭ-lalţĭ. După ce aŭ săritŭ toţĭ, sare şi fie-care din părechea care a începutŭ figura peste tóte *scamnele* băgate, începêndŭ cu scaunulŭ celŭ maĭ apropiatŭ, şi totŭ aşà facŭ şi ceĭ imediatŭ săriţĭ de dînşiĭ.

Fig. III. Cu luarea 'mbraţă séŭ câmară.

(Cu luare în braţe).

După ce aŭ săritŭ peste toţĭ, se punŭ totŭ ca maĭ sus, însă acuma sarŭ peste dînşiĭ, doĭ câte doĭ jucătorĭ. Adecă unulŭ dintre jucătorĭ, iea pe tovarăşulŭ séŭ care este cu capulŭ în jos, în braţe, şi aruncându-lŭ peste scaunulŭ formatŭ de ceĭ doĭ jucătorĭ, acesta cade în picióre şi elŭ rĕmâne cu capulŭ în jos în braţele tovarăşuluĭ séŭ. Ceva maĭ încolo formézà la rêndulŭ lorŭ unŭ altŭ *scamnu*. Peste aceste douĕ scaune sarŭ alte părechĭ lipite (aşà se ḑice) şi carĭ, după ce sarŭ, se punŭ şi ele scaune. După ce aŭ săritŭ toţĭ, sare şi părechea care a începutŭ figura aceasta peste tóte scaunele băgate, începêndŭ, după cum amŭ arĕtatŭ şi maĭ sus, cu *scamnulu* celŭ maĭ maĭ apropiatŭ; totŭ aşà facŭ şi ceĭ imediatŭ săriţĭ de dînşiĭ.

Fig. IV. Scamnulu cu 3 cicóre saŭ culutumbă (2).

(Scaunulŭ cu 3 picióre saŭ *culutumbă*, Fr. culbute).

Sărindŭ peste tóte scaunele, se punŭ iarăşĭ totŭ ca la figura de maĭ sus, însă se ataşézà la scaunulŭ ast-felŭ formatŭ şi unŭ alŭ treilea jucătorŭ din părechea imediatŭ următóre. Acestŭ jucătorŭ se bagă *scamnu* lipitŭ de ceĭ doĭ, şi anume îşĭ pune capulŭ la încheetura celorŭ doĭ şi, prinḑêndu-şĭ mânile de piciórele lorŭ, îşĭ întinde corpulŭ spre partea de unde vorŭ sări jucătoriĭ ceĭ-lalţĭ. Acestŭ alŭ treilea jucătorŭ se numesce *alâchit* (lipitŭ).

Peste scaunulŭ ast-felŭ formatŭ sare tovarăşulŭ celuĭ lipitŭ, făcênd o *culutumbă* (fr. culbute), adecă răzemându-şĭ capulŭ de celŭ lipitŭ, se întórce cu piciórele peste ceĭ-lalţĭ doĭ şi cade dincolo de scaunŭ în picióre. Cum a săritŭ, vine şi iea loculŭ celuĭ lipitŭ, care la rêndulŭ séŭ sărindŭ şi elŭ, vine de se lipesce unŭ altulŭ din părechea care e să sară. Totŭ aşà se întîmplă şi cu aceĭ din părechea acésta, carĭ sărindŭ pe scaunulŭ băgatŭ, facŭ totŭ aşà ca şi ceĭ carĭ aŭ săritŭ înaintea lorŭ.

După ce sarŭ şi ceĭ din părechea care a începutŭ figura acésta, ceĭ imediatŭ săriţĭ de dînsa începŭ figura următóre.

Figura V.- Culutumba 'mbrață.

Acéstă figură se face totŭ așà ca maĭ sus, cu singura diferență, că în locŭ de a sărì câte unulŭ pe scaunulŭ băgatŭ, sarŭ câte doĭ de odată, ca la figura III. Urméză după acésta fig. VI.

Figura VI. Prit nelu
(Prin inelŭ).

Acì o părechc face din mânĭ unŭ cercŭ, adecă ceĭ doĭ jucătorĭ îșĭ prindŭ mânile și le lărgescŭ câtŭ se póte. Prin cerculŭ acesta sare fie-care jucătorŭ, căutândŭ să fie câtŭ se póte maĭ elegantă săritura prin cercŭ, și haina sa să nu atingă de locŭ cerculŭ, dacă se póte. Cerculŭ este ceva maĭ sus de pe pămîntŭ, și ceĭ carĭ-lŭ forméză staŭ numaĭ cu unŭ genuchiŭ pe pămîntŭ. După ce doĭ jucătorĭ aŭ săritŭ prin cercŭ, forméză ceva maĭ departe unŭ altŭ cercŭ prin care vorŭ sărì jucătoriĭ, după ce vorŭ fi săritŭ prin întâiulŭ.

Figura VII. Pri punti saŭ pri mână.
(Pe punte, pe mână).

Acéstă figură începe ast-felŭ : Ceĭ doĭ jucătorĭ dintr'o părechc se prindŭ cu câte una din mânile lorŭ și, stândŭ în picióre, toțĭ ceĭ-alțĭ jucătorĭ sarŭ peste mânile lorŭ ast-felŭ prinse. Imediatŭ ce sarŭ doĭ jucătorĭ, se prindŭ de mână ceva maĭ departe de părechea întâia. Se sare peste părechĭ cum amŭ vědutŭ maĭ sus.

Figura VIII. Pri capiti.

La figura acésta, jucătoriĭ dintr'o părechc îșĭ împreuneză capetele, și ceĭ-l'alțĭ sarŭ unulŭ câte unulŭ, fără să atingă de locŭ, nicĭ chiar cu haina, de părechea băgată.

Fig. IX. Pri su mână.
(Pe sub mână).

La figura acésta, jucătoriĭ dintr'o părechc îșĭ împreuneză mânile, și pe sub mânile lorŭ trecŭ unulŭ câte unulŭ toțĭ ceĭ-alțĭ, și ast-felŭ se termină joculŭ.

106. *Giuratlu a lepurilui.*

Există espresiunea pentru cine-va care depune jurămîntŭ falsŭ, că a făcutŭ jurămîntulŭ iepureluĭ *(giuratlu a lepuriluĭ)*, adecă ca şi cum n'a juratŭ de locŭ.

La copiĭ jurămîntulŭ iepureluĭ se face ast-felŭ:

Pe cărarea formată de policarŭ şi arĕtătorŭ se aşterne o parte din haină, pe care se punŭ unŭ *paĭlŭ* (paiŭ). Pentru copilulŭ care a minţitŭ la jocŭ, care n'a jucatŭ bine, care în fine a făcutŭ ceva pentru care ca să fie credutŭ trebue să jure, jurămîntulŭ celŭ maĭ obicĭnuitŭ ce trebue să facă este *giuratlu a lepuriluĭ*, şi decĭ elŭ trebue, în presenţa tuturorŭ celor-lalţĭ copiĭ, să iea cu limba *paiulŭ* ce s'a pusŭ pe haină între degete. Dacă reuşesce, elŭ a spusŭ adevĕrulŭ; dacă nu, a spusŭ minciună. De multe orĭ însă, celŭ care presintă *paĭulŭ*, pe când copilulŭ îşĭ pune limba ca să-lŭ iea, i-o prinde cu degetele, şi toţĭ rîdŭ şi strigă, dicêndŭ: dovadă că a spusŭ minciunĭ *(semnu câ dîsi minciunĭ)*.

107. *Bâşiarea cruçilieĭ.*

Totŭ pentru aceleaşĭ motive arĕtate la *giuratlu a lepuriluĭ*, copilulŭ acusatŭ de minciună, ca să fie credutŭ că spune adevĕrulŭ, trebue *să başe* (să sărute) *cruçea*. Unulŭ dintre ceĭ-lalţĭ copiĭ face din degetele arĕtătorŭ ale celorŭ două mânĭ o cruce şi o presintă băiatuluĭ acusatŭ ca să o sărute. De sigurŭ că copiiĭ consideră păcatŭ a săruta crucea pentru minciună, cu tóte că o sărută adesea orĭ. Une-orĭ însă, acela care oferă crucea acusatuluĭ pentru a o săruta, pe când acesta e gata să o sărute, îlŭ lovesce cu unulŭ din degetele carĭ servescŭ de cruce, peste nasŭ. Acésta, pentru că vĕdêndŭ că copilulŭ acusatŭ va săruta crucea, e de prisosŭ să o maĭ sărute, căcĭ e păcatŭ. Une-orĭ însă, şi pentru a face hazŭ.




1960